

İSPANYA PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	23
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER.....	32
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER	44
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	49

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Politikası

1986 yılında Avrupa Birliği'ne (AB) tam üye olmasının ardından İspanya, Avrupa Birliği'nin diğer tüm ortak politikalarıyla beraber ortak ticaret politikasını da üstlenmiş ve AB'nin ortak gümrük tarifelerini uygulamaya koymuştur. Buna bağlı olarak Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden yapılan ithalat gümrük vergisinden muaftır. AB üyesi olmayan ülkelere ithal edilen ürünler için Avrupa Birliği'nin ortak gümrük tarifeleri uygulanmaktadır. Avrupa Birliği'ne üye ülkelere yapılan ithalat izin ve miktar sınırlaması yoktur.

Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler arasında tesis edilen Gümrük Birliği çerçevesinde, üye ülkeler üçüncü ülkelere ithalatta ortak kuralları uygulamaktadır.

Bu çerçevede, ticaret politikası münhasıran Avrupa Birliği'nin yetki alanına girmekte ve "Ortak Ticaret Politikası (OTP)" olarak adlandırılmaktadır. OTP, ortak gümrük tarifeleri; çok taraflı, bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları; üçüncü ülkelere uygulanan tek taraflı tavizler ve ticari savunma araçlarını kapsamaktadır. OTP çerçevesinde, mal ticaretinin yanı sıra hizmetler, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları ve doğrudan yabancı yatırımlar AB'nin münhasır yetki alanında yer almaktadır.

Bu doğrultuda:

AB üyesi ülkelere ortak gümrük tarifesi ve ticari savunma araçları uygulanmakta olup, ürünlere uygulanan gümrük vergileri ve varsa, ürünler üzerinde bulunan ticari savunma araçlarına TARIC CONSULTATION veri tabanı üzerinden erişilebilmektedir.

TARIC veri tabanı ürün bazında faaliyet göstermektedir. TARIC görüntüleme sayfasında ürün kodu (good code) kısmına bilgi edinilmek istenen ürünün GTIP kodu, Geliş/Varış Ülkesi (Origin/Destination) kısmına ise ürünün ihraç veya ithal edilmek istendiği ülke yazılmak suretiyle söz konusu ürüne dair mevcut tüm uygulama ve tüzüklere ulaşılabilir. Ürünün GTIP kodunu bilmiyorsanız gelişmiş arama (advanced search) sekmesinden metin bazında da arama yapılabilir.

TARIC kullanılarak ne yapılabilir?

- Ürüne dair gümrük uygulamaları ve kotalarına, gümrük muafiyetlerine;
- Ürüne dair alınmış ticaret politikası önlemlerine (dampinge karşı uygulamalar, telafi edici önlemler vs.);
- Ürüne yönelik alınmış ithalat veya ihracat kısıtlamalarına ulaşılabilir.

TARIC veri tabanına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en)

Access2Market üye ülkelerin ve AB'nin 120'den fazla ticaret ortağının AB ile dış ticareti kapsamındaki;

- Gümrük vergilerine;
- Menş kurallarına;
- Yürürlükteki diğer vergilerine;
- İthalat prosedürlerine;
- Ürüne ilişkin teknik gerekliliklere;
- Dış Ticaret istatistiklerine ilişkin detaylı bilgileri ihtiva eden bir veri tabanıdır.

Access2Market veri tabanına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>)

AB dışı ülkelerin AB ile olan ticari anlaşmalarına ve yararlanabildikleri gümrük muafiyetlerine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/non-eu-markets>)

Üye ülkelerin pazar profillerine, ithalat prosedürlerine ve dış ticareti düzenleyen mevzuatı ile birlikte ticarete konu ürüne ilişkin teknik mevzuatına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-market-0#tocms>)

Access2Market veri tabanında mal ticaretinin yanı sıra hizmet ticareti ve e-ticarete ilişkin veriler de yer almaktadır. Bu bilgilere aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/services>)

Access2Market veri tabanını daha etkin kullanmak adına Avrupa Komisyonunun organize ettiği sanal eğitim programlarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/events-access2markets>)

Ayrıca, AB tarafından üçüncü ülkelere karşı yürütülen ve tamamlanan dumping, sübvansiyon ve korunma önlemleri soruşturmalarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://trade.ec.europa.eu/tdi/index.cfm>)

AB, ikili ticaret anlaşmaları bağlamında aktif bir ticaret politikası izlemektedir. AB tarafından yeni nesil serbest ticaret anlaşmaları (STA) ile mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları, sürdürülebilir kalkınma gibi ticaret ile ilgili alanları da içeren kapsamlı STA'lar müzakere edilmekte ve akdedilmektedir. AB'nin STA'ları hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>)

AB, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında Gelişme Yolundaki Ülke ve En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ) belirli dönemler için geçerli olacak şekilde tek taraflı olarak vergi tavizleri sağlamaktadır. Hâlihazırda uygulanan GTS Rejimi, düşük ve düşük orta gelirli ülkeler için gümrük tarifelerini tamamen ya da kısmen kaldıran Standart GTS Rejimi; sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetişimin sağlanmasını teşvik etmek üzere GTS Rejimi ekinde sayılan Uluslararası Konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları şartıyla gelişmekte olan ülkeler için tarifeleri sıfırlayan GTS + ve silah ve mühimmat hariç olmak üzere en az gelişmiş ülkelere gelen diğer malların vergisiz ve kotasız olarak AB pazarına girmesine imkân tanıyan Silahlar Hariç Her Şey (Everything But Arms-EBA) düzenlemelerini içermektedir. Güncel GTS yararlanıcısı ülkelerin listesine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>)

Avrupa Yeşil Mutabakatı:

Avrupa Yeşil Mutabakatı

İş insanlarımız tarafından Avrupa Birliği üyesi ülkelerin pazarına erişimde dikkate alınması gereken önemli bir husus Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde gerçekleşmekte olan ekonomik dönüşüm sürecidir.

Avrupa Birliği (AB), 11 Aralık 2019 tarihinde açıkladığı [Avrupa Yeşil Mutabakatı \(AYM\)](#)¹ ile 2050 yılında iklim-nötr ilk kıta olma hedefini ortaya koymuştur. AB, bu hedefe ulaşmak için yeni bir büyüme stratejisi benimseyeceğini ve tüm politikalarını iklim değişikliği ekseninde yeniden şekillendireceğini açıklamıştır. Sanayiden finansmana, enerjiden ulaştırmaya ve binalardan tarıma uzanan bir dizi alanda AB politikalarında kapsamlı değişiklikler öngören Yeşil Mutabakat, Tek Pazar'ın tesisinden bu yana AB'nin en büyük girişimlerinden birisidir.

Bu kapsamda, AB'nin iklim, enerji, arazi kullanımı, ulaşım ve vergilendirme politikalarının 2030 yılına kadar 1990'daki seviyesine kıyasla %55 emisyon azalımı sağlanacak şekilde gözden geçirilmesi için ["Fit for 55" \(55'e Uyum\) mevzuat değişikliği paketi](#)² Avrupa Komisyonu'nca 14 Temmuz 2021'de yayımlanmıştır.

Paketin uluslararası ticareti etkileyecek en önemli unsurlarından birisi [Sınırdaki Karbon Düzenlemesidir](#)³ (SKDM/CBAM). Mekanizma, 2026 yılından itibaren ilk aşamada çelik, alüminyum, çimento, gübre, hidrojen ve elektrik ithalatında, AB Emisyon Ticaret Sistemi'nde (ETS) geçerli haftalık ortalama karbon ücretleri üzerinden ilgili ürünlerin üretimi aşamasında salınan emisyon miktarına göre hesaplanacak karbon fiyatına tabi tutulmasını düzenlemektedir. 1 Ekim 2023 ile 31 Aralık 2025 tarihleri arasında uygulanacak geçiş döneminde ise AB ülkelerindeki ithalatçıların mevzuat kapsamına giren ürünler için gömülü emisyonları ve varsa menşe ülkelerde ödenen karbon ücretlerini raporlaması gerekecektir. Ekim 2023 tarihi itibarıyla başlatılan SKDM raporlama uygulamasına ihracatçılarımızın hızlı adaptasyonunu sağlamak için söz konusu uygulamaya başlangıçta tabii olacak olan demir-çelik, alüminyum ve çimento sektörleri özelinde bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, SKDM konusunda on-line bilgilendirmeler yapılmakta olup kayıtlar ve sunumlar [Bakanlığımız sosyal medya hesaplarından](#)⁴ paylaşılmaktadır. Avrupa Komisyonu tarafından son olarak, SKDM uygulamasının basitleştirilmesine yönelik bir [taslak](#) yayımlanmış olup SKDM kapsamında yayımlanan tüm uygulama mevzuatları, detaylı bilgi notları ve son gelişmelere Bakanlığımız [Yeşil Mutabakat](#) sayfasından erişim sağlanması mümkündür.

Yeşil Mutabakatın ana unsurlarından bir diğeri ise ilgili tüm ürün mevzuatına etki edecek olan döngüsel ekonomidir. Bu ana tema altında, 10 Mart 2020 tarihinde [Yeni Sanayi Stratejisi](#)⁵, 11 Mart 2020 tarihinde ise [Döngüsel Ekonomi Eylem Planı](#)⁶ açıklanmıştır. Böylece AB, hammadde temini aşamasından ürünlerin üretimi, tüketimi ve atık yönetimine dair döngüsel bir yaklaşım ile yeni kurallar getirileceğini açıklamış, elektronik ve bilişim teknolojileri, piller ve araçlar, ambalaj, plastikler, tekstil, yapı ve inşaat, gıda, su ve besinler öncelikli sektörler olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede, [Batarya ve Batarya Atıkları Tüzüğü](#)⁷, [Gıda ile Temas Eden Geri Dönüştürülmüş Plastik Tüzüğü](#)⁸, [Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Tüzüğü](#)⁹, [Yapı Malzemeleri Tüzüğü](#)¹⁰ yasalaşmış olup [döngüsel araç tasarımı](#)¹¹ ilişkin mevzuatın yasama süreci devam etmektedir.

¹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

² <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>

³ https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en

⁴ <https://www.youtube.com/@ticaret/search?query=skdm>

⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_416

⁶ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L.2023.191.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A191%3ATOC>

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1616/oj>

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2025/40/oj/eng>

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/3110/oj/eng>

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023PC0451>

Öte yandan, Gümrük Birliği kapsamında ülkemizce uyum sağlanan ürün mevzuatında önemli değişiklikler getirecek olan ve 30 Mart 2022 tarihinde açıklanan Sürdürülebilir Ürün İnisiyatifi ile gıda, yem ve medikal ürünler haricinde tüm ürün grupları için sürdürülebilirliğin bir norm olarak belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çerçevede 28 Haziran 2024 tarihinde AB Resmi Gazetesinde yayımlanarak yürürlüğe giren [Sürdürülebilir Ürünler İçin Eko-Tasarım Tüzüğü \(ESPR\)](#)¹² ile ürün-bazlı geliştirilecek eko-tasarım kurallarının genel çerçevesi oluşturulmuş olup, söz konusu eko-tasarım kuralları ile AB pazarına girişte kaynak verimliliği, çevre ve su ayak izi, zararlı kimyasal kullanımından arılık, dayanıklı, tamir edilebilir, geri dönüştürülebilir olma gibi kriterlerin esas alınması, ürün özelliklerinin dijital ürün pasaportu ile tüm ekonomik operatörlerin erişimine açık olması amaçlanmaktadır. Bu itibarla, ihraç ürünlerimizin AB pazarına girişinde, eko-tasarım kurallarına uyum sağlaması, ilgili teknik kriterlere uyumun belgelendirilmesi zorunlu hale gelecektir.

Bu çerçevede, ESPR mevzuatında belirlenen esaslara uygun olarak 2024-2027 döneminde demir-çelik, alüminyum, tekstil ve konfeksiyon, mobilya (yatak döşegi dahil), lastik, deterjan, boya, yağlayıcılar, kimyasallar, bilgi teknolojileri ürünleri ve diğer elektroniklerde AB pazarına giriş için eko-tasarım mevzuatlarının açıklanması beklenmektedir.

Buna ek olarak, AB bir taraftan üçüncü ülkelere yönelik atık ihracatını kontrol altına almayı hedeflerken, AB içindeki mevcut atıkların da bir kaynak olarak ekonomiye kazandırılmasını amaçlamaktadır.

Bu itibarla, AB tarafından açıklanan [Atık Sevkiyatı Tüzüğü](#)¹³ ile AB içinde toplanan atıkların öncelikli olarak AB içinde kullanılması amacıyla atık sevkiyatlarına kısıtlamalar getirilmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede, 21 Mayıs 2027 tarihinden itibaren AB'den atık ithalatı yapan tesislerin atığı çevreye uygun koşullarda işlediğine yönelik üçüncü taraf denetimlerine tabi tutulması zorunlu hale gelecektir. Bu çerçevede, ilgili denetimden geçmemiş tesislerin atık ithalatı yapması mümkün olmayacak olup, denetimlerde [AB'nin Endüstriyel Emisyonlar Direktifi \(2010/75\)](#) kapsamında atık işleme tesisleri için belirlemiş olduğu Mevcut En İyi Teknikler belgeleri başta olmak üzere mevzuatta listelenen AB mevzuatları ve uluslararası sözleşmelere uyum esas alınacaktır.

[Atık Çerçeve Direktifinin Revizyonu](#)¹⁴ ile ise, AB içindeki atıkların kaynağında ayrı toplanması amacıyla Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (GÜS) uygulamasının tüm sektörlerle genişletilmesi amaçlanmış, bu çerçevede 2025 yılı itibarıyla AB üye ülkelerinde tekstil ve konfeksiyon atıklarının ayrı toplanmasının GÜS kapsamında gerçekleştirilmesine yönelik ortak kurallar düzenlenmiştir.

Öte yandan, [Ormansızlaşmanın Önlenmesi Tüzüğü \(EUDR\)](#)¹⁵ ile 30 Aralık 2025 tarihi itibarıyla, büyük oranda ormansızlaşmaya sebep olan soya, sığır eti, palm yağı, ahşap/ağaç ürünleri, kakao, kauçuk, kahve ve bunlardan elde edilen belirli ürünleri üretimde girdi olarak kullanan çikolata, mobilya, lastik, deri gibi ürünlerin AB pazarına girişinde ormansızlaşmaya/orman bozuluma yol açmadığı ve insan ve işçi haklarına uygun üretildiğine yönelik özen yükümlülüğü beyanı zorunlu hale getirilmiştir.

29 Ocak 2025 tarihinde yayımlanan [Rekabetçilik Pusulası](#)¹⁶ ile iklim değişikliği ile mücadele sürecinde AB'nin rekabetçiliğini artıracak adımlar atılması, inovasyonun kolaylaştırılması, yatırım ortamının iyileştirilmesi, AB mevzuatlarının basitleştirilmesi amaçlanmıştır. 26 Şubat 2025 tarihinde açıklanan

¹² https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401781

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1157>

¹⁴ https://environment.ec.europa.eu/publications/proposal-targeted-revision-waste-framework-directive_en

¹⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1115&qid=1687867231461>

¹⁶ https://commission.europa.eu/document/download/10017eb1-4722-4333-add2-e0ed18105a34_en

Temiz Sanayi Planı ile enerji maliyetlerinin düşürülmesi, yeni finansman kaynağı oluşturulması, hammadde tedarik güvenliğinin sağlanması, uluslararası işbirliklerinin artırılması, kamu alımlarında sürdürülebilir ürünlere talebin artırılmasına yönelik tedbirler belirlenmiştir. Bu doğrultuda, otomotiv sektörü eylem planı ile demir-çelik ve metaller eylem planları yayımlanmıştır.

****AB Yeşil Mutabakatı** kapsamındaki güncel gelişmeler ve AB Kurumlarınca yayımlanan bilgi/belgeler hakkında özet bilgiye erişmek için Bakanlığımız web sitesindeki [“Yeşil Mutabakat”](#) bölümünü¹⁷ takip ediniz.

Kanarya Adaları, 1 Temmuz 1991 tarihinden bu yana Avrupa Gümrük Birliği’ne dahil edilmiştir. Kanarya Adaları’nın ticari ilişkileri, ayrı bir rejimle düzenlenmiştir. Bu rejim, belirlenmiş tarımsal ürünler için topluluk içi yardımları düzenlemekte ve üçüncü ülkelerden yapılacak ithalatta muafiyet imkanı içermektedir.

Avrupa Birliği’nin en uzakta bulunan bölgelerine başlıca tarım ürünlerinin tedarikini sağlamak ve aşırı uzak mesafeden dolayı ortaya çıkan ek maliyetleri telafi edebilmek amacıyla ‘özel tedarik uygulaması’ düzenlenmiştir. Kanarya Adaları ile ilgili uygulama, Avrupa Birliği Kuruluş Anlaşması’nın EK 1 (*Annex 1*) kısmında listelenen insan tüketimi için gerekli olan tarım ürünleri, diğer ürünlerin işlenmesi için gerekli ürünler veya tarımsal girdi olarak kullanılabilen tarım ürünlerini içermektedir.

Ceuta ve Melilla, Afrika kıtasının kuzeyinde yer alan iki İspanyol özerk şehir olmakla beraber İspanya Krallığı topraklarının bir parçasıdır. Bu iki şehir her ne kadar Avrupa Birliği topraklarının parçası olsalar da AB Gümrük Bölgesi’ne ve mali bölgeye dahil edilmezler. Bu iki özerk şehirde İspanyol KDV ve satış vergileri düzenlemeleri geçerli değildir. Her iki şehir ‘*serbest bölge*’ olarak kabul edilirler. (*İspanyolca: “territorios francos”*). Bu nedenle ihracat-ithalat faaliyetlerinde gümrük tarifeleri veya kısıtlamaları bulunmamaktadır.

İspanya’nın Afrika’da bulunan Ceuta ve Melilla şehirlerinde KDV yerine uygulanan vergi çeşidinin ismi IPSİ’dir (*Üretim, Hizmet ve İthalat kelimelerinin İspanyolca baş harfleriyle bu vergi oluşturulmuştur*). IPSİ (*Üretim, Hizmetler ve İthalat Vergisi*) isimli dolaylı vergi, üretimde, işlemede ve her türlü ürünün ithalatında, hizmetlerde ve gayrimenkul satışlarında uygulanmaktadır. IPSİ’nin oranları %0,5 ile %10 arasında değişmektedir.

İthalat Rejimi

Gümrük Kontrolleri:

İthalat Kontrol Sistemi 2 Sürüm 3

ICS2 sistemi, ekonomik operatörlerin AB’ye doğrudan veya AB’den transit şekilde üçüncü ülkelere gerçekleştirilecek sevkiyatlarına ilişkin bilgi ve verilerin Yükleme Öncesi Kargo Bilgisi (PLACI) ve varış öncesi Giriş Özet Beyanları (ENS) aracılığıyla AB Gümrük İdareleri’ne sunulmasını gerekli kılan bir elektronik gümrük sistemidir.

¹⁷ <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat>

Sistem ile kargo ve taşımaya ilişkin risk analizinin gerçekleştirilip güvenliğe ilişkin tehditlerin önlenmesi, uluslararası gümrük işlemlerinin kolaylaşması ve ekonomik operatörler ve AB Gümrük İdareleri arasındaki bilgi alışverişinin basitleşmesi amaçlanmaktadır.

Sistemden pek çok ticari aktör etkilenecek olup, AB sınırları içinde ve dışında posta operatörleri, ekspres kargo taşımacılığı, havayolu kargo taşımacılığı, denizyolu, demiryolu ve karayolu taşımacılığı, AB sınırları dahilinde belirli son alıcılar, lojistik firmaları bu aktörler arasında yer almaktadır. Bu yönüyle, doğrudan AB'ye veya AB'den transit olarak başka bir ülkeye eşya gönderen Birlik dışındaki, Türkiye dahil, tüm ihracatçılar sistemden etkilenecektir.

Sistem kapsamında, AB'nin ihtiyaç duyduğu verilerin girilmemesi halinde, taşımaya ilişkin işlemler AB sınırında durdurulup, eşyanın gümrük işlemleri yapılmayacak, yetersiz beyanlar reddedilecek ya da ticaret akışını sektöre uğratabilir tedbirler söz konusu olabilecektir.

Sistem, sevkiyat kapsam ve şekline göre üç sürüm halinde uygulanmaktadır. Havayolu kargo taşımacılığı ön yükleme ve havayolu posta taşımacılığı ön yükleme için Sürüm 1, 15 Mart 2021 tarihi itibarıyla; havayolu genel kargo taşımacılığı ile havayolu taşımacılığı ve posta taşımacılığı için Sürüm 2 ise, 1 Mart 2023 tarihi itibarıyla halihazırda AB gümrüklerinde uygulanmaktadır. Deniz yolu, karayolu ve demiryolu taşımacılıklarını kapsayan Sürüm 3'ün operasyonel süreci öncelikle deniz yolu taşımacılığına konu sevkiyatlar için 3 Haziran 2024 tarihi itibarıyla AB gümrüklerinde başlamıştır. Karayolu ve demiryolu taşımacılığı için ise sisteme geçişin 1 Nisan 2025 tarihinde başlaması planlanmaktadır.

Bu sistem kapsamındaki uygulamaya ilişkin ilave bilgiye ve ekonomik operatörlere yönelik yayımlanan belgelere AB'nin [Import Control System 2 \(ICS2\) - European Commission \(europa.eu\)](https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/customs-security/import-control-system-2-ics2-0_en)¹⁸ adresindeki bağlantıdan erişilebilmektedir.

Üçüncü ülkelerden (AB üyesi olmayan ülkelerden) mal ithalatı serbest ticaret rejimi altında gerçekleştirilmektedir. Bu genel kurala istisna durumlar da bulunmaktadır: gözetim, sertifika veya izin gerektiren bazı malların ithalatı, ek belgeler veya izinler gerektirebilir.

Gözetim Rejimi:

Malların ithalatı AB Topluluğu Gözetim Belgesinin (*Community Surveillance Document*) düzenlenmesini gerektirmektedir

Sertifika Rejimi:

Bazı tarım ürünlerinin ithalatı için AGRIM isimli ithalat sertifikası gereklidir. Bu belgeler, temel dış ticaret operasyonlarının önceki istatistiksel kontrolünü yapmak, ithalat tarife kotalarını yönetmek ve olası korunma önlemleri için bilgi sağlamak gibi birçok farklı amaçla düzenlenmektedir. İthalat sertifikası gerektiren ürün örneği: 1006.20 (*Kavuzu Çıkarılmış Kahverengi Pirinç*)

Yetkilendirme rejimi:

¹⁸ https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/customs-security/import-control-system-2-ics2-0_en

Topluluk kısıtlamalarına maruz kalan malların ithalatı, ithalat yetkisi gerektirmektedir. Örnek: Savunma sektörü malzemeleri, diğer malzemeler ve çift kullanımlı mallar ile teknolojileri.

Yetkilendirme rejimi dahilinde verilen ithalat izinleri İspanya Ticaretten Sorumlu Devlet Sekreterliği (*İspanya Ekonomi, Ticaret ve Girişimcilik Bakanlığı*) tarafından verilir. Bu kurumun aşağıdaki konularda yetkileri bulunmaktadır:

- Ticari Kalite Kontrolü. PRE/3026/2003 Nolu düzenlemenin ekinde yer alan ürünlerin gümrükten geçebilmeleri için ticari kalite sertifikası sunması gereklidir. (*Örnek ürünler: soğan, sarımsak, taze incir, narenciye meyveler, zeytinyağı, vb.*)
- Organik tarım ürünlerinin kontrolü. Üçüncü ülkelerden gelen organik tarım ürünlerinin kontrolü, “*üçüncü ülkelerden gelen organik ürünlerin ithalatında kontrol ve denetime ilişkin standartları belirleyen ECC/1936/2014 sayılı Karar’da yer alan hükümlere ve (EEC) 2092/91 sayılı Tüzüğü ve uygulama hükümlerini yürürlükten kaldıran organik üretim ve organik ürünlerin etiketlenmesine ilişkin 834/2007 sayılı Konsey Tüzüğü*”ne uygun olarak yürütülür.
- Sanayi Güvenlik Kontrolü. Bazı ürünler güvenliklerini doğrulamak amacıyla ek kontrollere maruzdur. Bu ürünler için bir kontrol belgesi verilmesi gereklidir. (*Örnek ürünler: odun parçaları tahtaları, halılar ve diğer tekstil yer kaplamaları, bebek giysileri ve insan olmayan yaratıkları ve hayvanları temsil eden içi doldurulmuş oyuncaklar, vb.*)
- Belirli minerallerin (*kalay, tantal ve tungsten, bunların cevherleri ve çatışmalardan etkilenen ve yüksek riskli bölgelerden kaynaklanan altın*) ithalatının kontrolü,
- Elektrikli ve elektronik teçhizatın, pillerin ve akümülatörlerin ithalatının (*üçüncü ülkelerden*) denetimi. SOIVRE denetim hizmeti, tehlikeli maddelerin kullanımına ilişkin kısıtlamalar açısından elektrikli ve elektronik ekipmanın mevzuata uygunluğunu doğrulamak için üçüncü ülkelerden gelen elektrikli ve elektronik ekipman ile pil ve akümülatörlerin Avrupa Birliği’nde serbest dolaşıma girmeden önce denetim ve muayenesinden sorumludur. Ayrıca, elektrikli ve elektronik ekipman ile pilleri, akümülatörleri ve pil takımlarını Avrupa Birliği pazarına arz etmekten sorumlu olanların, atık elektrikli ve elektronik ekipman ile ilgili 20 Şubat 2015 tarihli ve 110/2015 sayılı Kraliyet Kararnamesi ile oluşturulan Entegre Sanayi Siciline ve piller ve akümülatörler ve bunların atıklarının çevresel yönetimi hakkında 1 Şubat 2008 tarihli ve 106/2008 sayılı Kraliyet Kararnamesine ilişkin yükümlülöklere uyduğunu da doğrulaması gerekir. Bu yeni önlem 16 Ocak 2023 tarihinde yürürlöğe girmiştir.

Ayrıca birçok ürünün ithalatı sırasında yapılan kontrollerden sorumlu başka İspanyol kurumları da bulunmaktadır:

- İspanya Sağlık Bakanlığı (*gıda ürünleri kontrolü*),
- İspanya Tarım Bakanlığı (*hayvan yemi, gübre, vb. ürünlerin kontrolü*),
- İspanya İlaç ve Sağlık Ürünleri Ajansı (*kozmetik, sağlık ürünleri, ilaçların kontrolü*),
- İspanya Vergi Kurumu (*öncül kimyasalların kontrolü*),
- Ekolojik Geçiş ve Demografik Mücadele Bakanlığı (*Yaban hayvan türleri ve bitkilerinde uluslararası ticaretin kontrolü, Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES)*), vb.

İspanyol mevzuatı, yasadışı uyuşturucu ve ilaçların yanı sıra ozon tabakasını incelten maddeler (ODS) içeren veya bu maddelerden yapılan ürün ve ekipman ithalatını yasaklamaktadır. Ayrıca patlayıcı, ateşli silah, savunma ekipmanı ve malzemeleri ile tütün ithalatı için çok kısıtlayıcı düzenlemeler bulunmaktadır.

Bir ürünün ithalatının yasak olup olmadığını kontrol etmek için Avrupa Komisyonu TARIC veri tabanında bir aramanın yapılması tavsiye edilmektedir:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en

İspanyol gümrüklerinde mevcut tüm önlemlere ilişkin en kapsamlı bilgi, tüm AB önlemlerini topladığı ve bunları ulusal düzenlemelerin (tarım-gıda ürünlerinin ticari kalite kontrolüyle ilgili olanlar gibi) belirli önlemleriyle tamamladığı için İspanyol gümrüklerinin TARIC veri tabanında mevcut bulunmaktadır. Bu bilgilere erişim ücretsizdir; ancak İspanya'da geçerli bir elektronik kimlik aracı (*örneğin, dijital sertifika, elektronik Ulusal Kimlik Belgesi vb.*) gerektirmektedir.

<https://sede.agenciatributaria.gob.es/Sede/procedimiento/ini/DD09.shtml>

İhracat Rejimi

İthalatta olduğu gibi üçüncü ülkelere (*AB üyesi olmayan ülkeler*) mal ihracatı serbest ticaret rejimi çerçevesinde yapılmaktadır. Aynı şekilde, özel rejimlere tabi olan ve İspanya Ticaretten Sorumlu Devlet Sekreterliği'nden izin, sertifika veya yetki alınmasını gerektiren bazı mallar ile ilgili istisnalar da bulunmaktadır:

Gözetim Rejimi:

Bu rejim, hem Avrupa mevzuatında ve hem de ulusal mevzuatta yer almaktadır. Öte yandan hâlihazırda bu rejime maruz kalan herhangi bir ürün bulunmamaktadır.

Sertifika Rejimi:

AGREX isimli ihracat sertifikası bazı tarım ürünlerinin ihracatında istenebilmektedir. Bu sertifikayla ticari operasyonların istatistiki kontrolü ve ihracat iadelerinin idaresi amaçlanmaktadır.

Yetkilendirme rejimi:

Örnekler: Savunma malzemeleri, diğer malzemeler ve çift kullanımlı mallar ve teknolojileri ürünlerinin ihracatı ile yaptırımlara veya kısıtlayıcı önlemlere maruz kalan ülkelere yapılan ürün ihracatını yetkilendirir.

Ayrıca bazı ürünlerin ihracatı için verilen gerekli izinler ve sertifikalardan sorumlu olan başka İspanyol kurumları da bulunmaktadır:

— Tarım Bakanlığı (*hayvanlar ve hayvansal ürünlerin sağlık sertifikaları, sebzeler için verilen sağlık sertifikaları*),

- İspanya Vergi Kurumu (*öncül kimyasallar*),
- İspanya Kültür Bakanlığı (*kültürel mallar*),
- Ekolojik Geçiş ve Demografik Mücadele Bakanlığı (Yaban hayvan türleri ve bitkilerinde uluslararası ticaretin kontrolü, Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES)), vb.

Gümrük Tarifeleri

Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği Anlaşması'nda yer alan ürünler için gümrük vergisi veya herhangi bir limit kısıtlaması bulunmamaktadır (*İspanya bir AB üyesi ülke olduğu için Gümrük Birliği'ndeki koşullar aynı şekilde uygulanmaktadır*). Gümrük Birliği Anlaşması 1996 yılından beri yürürlükte olup bu anlaşmanın temeli 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması ve 1970'de imzalanan Katma Protokol'e dayanmaktadır.

Gümrük Birliği, sadece sanayi ve işlenmiş tarım ürünlerini kapsamaktadır. Gümrük Birliği sınırlarında üretilen ve elde edilen mallar ya da Gümrük Birliği'nde serbest dolaşıma sokulan mallar bu gümrük statüsünün kanıtı olan ATR Belgesi eşliğinde Gümrük Birliği kapsamındaki herhangi bir yerde serbestçe dolaşma hakkına sahiptir.

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin Gümrük Birliği'nin son aşamasının uygulanmasına ilişkin 1/95 sayılı ve 22 Aralık 1995 tarihli kararı:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:21996D0213%2801%29&rid=2>

- AT-Türkiye Gümrük İşbirliği Komitesi'nin 1/2006 sayılı ve 26 Eylül 2006 tarihli AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 1/95 sayılı kararının uygulanmasına ilişkin ayrıntıları düzenleyen karar:
<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:265:0018:0038:en:PDF>

Gümrük Birliği, Amsterdam Anlaşması EK 1'de belirtilen tarım ürünleri ile Avrupa Kömür ve Çelik Anlaşması'nda yer alan kömür ve çelik ürünlerini kapsamamaktadır. Bu ürünler indirimli tarifelerden yararlanabildikleri zaman ürünler için bir menşe ispat belgesi ibraz edilmesi gerekmektedir (*movement certificate (dolaşım belgesi) EUR.1 ve fatura beyanı*).

Yasal Dayanak:

Tarımda tercihli anlaşma:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 25 Şubat 1998 tarih ve 1/98 sayılı tarım ürünleri ticaret rejimine ilişkin kararı
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=OJ%3AL%3A1998%3A086%3ATOC>
- Tarım ürünleri ticaret rejimine ilişkin 25 Şubat 1998 tarih ve 1/98 sayılı AT-Türkiye Ortaklık Konseyi Kararına Ek Protokol 3'ü Değiştiren 3/2006 sayılı Karar
https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2016-09/asso-turkey_en.pdf

Kömür ve çelikte tercihli anlaşma:

- Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kuran Antlaşma kapsamındaki ürünlerin ticaretine ilişkin Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki Anlaşma - Menşe kurallarına ilişkin Protokol 1

[https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21996A0907\(01\):en:HTML](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21996A0907(01):en:HTML)

- Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kuran Antlaşma kapsamındaki ürünlerin ticaretine ilişkin Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki Anlaşma uyarınca kurulan Ortak Komite'nin 8 Temmuz 1999 tarihli ve Protokol 1'de Değişiklik Yapan 2/99 sayılı Kararı

[https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21999D0812\(01\):en:HTML](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21999D0812(01):en:HTML)

Türkiye-AB Gümrük Birliği

Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği kapsamındaki ürünler için gümrük vergisi veya herhangi bir miktar kısıtlaması bulunmamaktadır. Gümrük Birliği 31 Aralık 1995 tarihinden beri yürürlükte olup, temeli 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması ve 1970'de imzalanan Ek Protokol'e dayanmaktadır.

Gümrük Birliği, sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerini (sanayi payı itibariyle) kapsamaktadır. Gümrük Birliği sınırlarında üretilen ve elde edilen mallar ya da Gümrük Birliği'nde serbest dolaşıma sunulan mallar bu gümrük statüsünün kanıtı olan A.TR Belgesi eşliğinde Gümrük Birliği topraklarında herhangi bir yerde serbestçe dolaşma hakkına sahiptir.

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin Gümrük Birliği'nin son aşamasının uygulanmasına ilişkin 1/95 sayılı ve 22 Aralık 1995 tarihli kararı:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:21996D0213%2801%29&rid=2>

- AT-Türkiye Gümrük İşbirliği Komitesi'nin 1/2006 sayılı ve 26 Eylül 2006 tarihli AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 1/95 sayılı kararının uygulamasına ilişkin ayrıntıları düzenleyen karar

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:265:0018:0038:en:PDF>

Gümrük Birliği, Amsterdam Anlaşması EK 1'de belirtilen tarım ürünleri ile Avrupa Kömür ve Çelik Anlaşması'nın kapsadığı kömür ve çelik ürünlerini kapsamamaktadır. Bu ürünler aşağıdaki yasal dayanaklar çerçevesinde tavizli bir rejimden yararlanabildikleri zaman bir menşe ispat belgesi ibraz edilmesi gerekmektedir (Movement Certificate-Dolaşım Belgesi-EUR.1 ve fatura beyanı).

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 25 Şubat 1998 tarihli ve 1/98 sayılı kararı ile tarım ürünleri ticaret rejimi hakkında 3 no.lu Protokol:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:1998:086:TOC>

- Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki anlaşma uyarınca Anlaşmanın 1. Protokolünü değiştiren 8 Temmuz 1991 tarihli Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kuran Anlaşma kapsamındaki ürünlerin ticaretiyle ilgili düzenlenen Ortak Komite'nin 2/99 sayılı kararı:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=uriserv:OJ.L .2009.143.01.0001.01.ENG>

İç Vergiler

İspanya vergi sistemi, hükümetin farklı organları tarafından toplanan ulusal, bölgesel ve yerel vergilerden oluşmaktadır. Ulusal düzeyde hükümet gelir, tüketim ve servet üzerinden vergi toplamaktadır. Bölgesel düzeyde İspanya'nın özerk toplulukları, diğerlerinin yanı sıra emlak, miras ve servet üzerinden vergi toplamaktadır. Bu bölgesel vergiler bölgeye göre değişebilmektedir ve yerel kamu hizmetleri için ilave finansman sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Ulusal ve bölgesel vergilere ilaveten, İspanya'nın belediyeler ve diğer yerel makamlar tarafından toplanan bir yerel vergi sistemi bulunmaktadır. Ekonomik faaliyetler üzerindeki emlak vergisi ve belediye vergisi gibi bu vergiler, çöp toplama, sokak temizliği ve yerel altyapı projeleri gibi yerel kamu hizmetlerini finanse etmek için kullanılmaktadır.

İspanya'nın vergi sisteminin, düzenli olarak getirilen değişiklikler ve güncellemeler ile sürekli yasal değişikliğe tabi olduğunu belirtmekte fayda görülmektedir. Örneğin, Mali İşlem Vergisi ve Belirli Dijital Hizmetler Vergisi isimli iki yeni vergi 2021 yılında yürürlüğe girmiştir. Tek kullanımlık plastik ambalajlara yönelik yeni tüketim vergisi 2023 yılının başında yürürlüğe girmiştir. Daha yakın zamanda, büyük çokuluslu ve yerel gruplar için %15'lik asgari küresel etkili vergi oranı sağlamak amacıyla 2024 yılında Tamamlayıcı Vergi uygulanmıştır. Buna ilaveten, 2025 yılında elektronik sigara sıvıları ve diğer tütünle ilgili ürünlere yeni bir vergi, bankacılık ve enerji şirketlerine uygulanan geçici vergi ve büyük servetlere uygulanan dayanışma vergisine yönelik ayarlamalarla birlikte yürürlüğe konulmuştur.

Bu değişikliklerin amacı, vergi sisteminin ülke genelinde ekonomik büyümeyi teşvik ederken kamu hizmetleri için yeterli finansmanı aktararak adil ve etkili kalmasını sağlamaktır.

Ülkede uygulanmakta olan başlıca doğrudan vergiler:

- Kurumlar Vergisi
- Kişisel Gelir Vergisi
- Ülkede yerleşik olmayan kişilere yönelik gelir vergisi

Ülkede uygulanmakta olan başlıca dolaylı vergiler:

- KDV
- Transfer ve damga vergisi

İspanya'da genel kurumlar vergisi oranı %25'tir. Bir önceki yılda cirosu 1 milyon avronun altında olan KOBİ'ler, mikro işletmeler için %23 veya vergi matrahının pozitif olduğu ilk vergi yılında yeni kurulan şirketler için %15 gibi farklı özel oranlar bulunmaktadır.

Ülkede mal ve hizmet alımlarında standart KDV oranı %21'dir. Ancak, temel sektörleri desteklemek ve belirli mal ve hizmetleri daha uygun fiyatlı hale getirmek amacıyla belirli kategorilere indirimli ve süper indirimli oranlar uygulanmaktadır.

Tarımda kullanılan tohumlar, gübreler, organik kalıntılar, düzeltici ve iyileştirici maddeler, herbisitler, pestisitler, plastikler ve kağıt torbalar dahil olmak üzere tarım, ormancılık veya hayvancılık faaliyetlerinde kullanılan belirli ürünlere %10'luk indirimli KDV oranı

uygulanmaktadır. Ayrıca konaklama, kamp, spa, restoran hizmetleri ve hemen tüketime yönelik yiyecek ve içecek tedariki gibi hizmetler de bu indirimli oranın kapsamına girmektedir. Ayrıca bu oran, tiyatro, konser, müze girişi gibi kültürel faaliyetlerin yanı sıra toplu taşıma araçları ve hayvan ilaçları ile reçeteli gözlük ve kontak lens gibi sağlık ekipmanları da dahil olmak üzere bazı tıbbi ürünler için de geçerlidir.

%4'lük süper indirimli KDV oranı temel mal ve hizmetler için ayrılmıştır. Bu durum, Gıda Kodu'nda tanımlandığı gibi doğal ürünler olduğu sürece ekmek, süt (*çeşitli formlarda*), peynir, yumurta, meyve, sebze, baklagiller, tahıllar ve zeytinyağı gibi temel gıda maddelerini içermektedir. Ayrıca, öncelikli olarak reklam içermeyen kitaplar, gazeteler ve dergiler ile dijital yayınlar için de geçerlidir. Öte yandan, bu oran sosyal konut projelerine, tıbbi olmayan doğum kontrol araçlarına (*örneğin hijyenik pedler, tamponlar ve prezervatifler*) ve tekerlekli sandalye onarımları ve araç uyarlamaları gibi engelli bireylere yönelik hizmetlere de genişletilmiştir. Tele yardım ve evde bakım gibi belirli sağlık hizmetleri de bu orandan yararlanmaktadır.

Güncel KDV oranlarını içeren tabloya aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir (yalnızca İspanyolca). (https://sede.agenciatributaria.gob.es/Sede/en_qb/iva/calculo-iva-repercutido-clientes/tipos-impositivos-iva.html)

Kanarya Adaları, Ceuta ve Melilla'da KDV uygulanmamaktadır. Kanarya Adalarında 1 Ocak 1993 tarihinden bu yana uygulanmakta olan Kanarya Adaları Genel Dolaylı Vergisi adında KDV temelli bir dolaylı vergi bulunmaktadır. Bu vergi Kanarya Adalarındaki mal ve hizmet alımlarında ve mal ithalatında uygulanmaktadır. Standart oran %7'dir. Ayrıca, Ceuta ve Melilla'da da ayrı bir dolaylı vergi uygulanmaktadır.

Ülkede uygulanmakta olan vergiler hakkında ayrıntılı bilgiye (<http://www.investinspain.org>) sayfasından ulaşılabilir.

AB'nin Rekabeti Bozucu Yabancı Sübvansiyonlar Tüzüğü

Avrupa Komisyonunun Rekabeti Bozucu Yabancı Sübvansiyonlar Tüzüğü 23 Aralık 2022 tarihinde L 330 sayılı AB Resmi Gazetesinde EU 2022/2560 sayısıyla yayınlanmış olup, anılan Tüzük kapsamında, Avrupa Komisyonu'na üçüncü ülkeler tarafından verilen ve AB pazarında rekabeti bozan sübvansiyonlara karşı soruşturma yürütme ve gerekli durumlarda önlem alma yetkisi verilmektedir. Böylelikle, AB'nin katı rekabet kurallarına tabi AB'de yerleşik firmalar ile üçüncü ülke firmaları arasında eşit rekabet şartlarının sağlanmasının hedeflendiği açıklanmıştır.

Tüzük ile birlikte üçüncü ülkenin, doğrudan veya dolaylı olarak iç pazarda faaliyette bulunan bir veya daha fazla yüklenici veya sektöre fayda sağlayan mali katkı yabancı sübvansiyon olarak değerlendirileceği ifade edilmiştir.

Tüzük kapsamında, yüklenicilerin eşik değerlerin üzerinde kalan tüm satın alma ve birleşmeleri ile kamu alımlarına katılımlarının Komisyon'a ön bildiriminin yapılması gerekmekte olup, ayrıca Komisyon'un eşik değerler altında kalsalar dahi, piyasayı bozucu yabancı sübvansiyon şüphesi bulunan tüm piyasa hareketlerini soruşturma yetkisi bulunmaktadır.

Tüzüğe (<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2560/oj>) bağlantısından erişilebilmektedir.

Söz konusu Tüzük 12 Temmuz 2023 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlanmış olup, 12 Ekim 2023 itibarıyla şirketlerin yabancı mali katkıları içeren ve ilgili bildirim eşiklerini aşan şirket birleşmeleri ve kamu alımları hakkında bildirimde bulunmaları gerekmektedir.

Tüzük ile ilgili olarak 12 Temmuz 2023 tarihli AB Resmi Gazetesinde (EU) 2023/1441 sayılı Uygulama Tüzüğü yayınlanmıştır. Söz konusu Tüzükte birleşmelere ilişkin bildirimlerin ve kamu alımları prosedürlerinde yabancı mali katkı bildirimlerinin şekil, içerik ve usulü, Tüzüğe göre yapılması gereken sözlü açıklamaların usulüne ilişkin detaylar, ifşa, dosyalara ve gizli bilgilere erişim hakkındaki detaylı kurallar, şeffaflık gereklilikleri ve zaman kısıtlarının hesaplanması ve Tüzük kapsamındaki taahhütlere ilişkin zaman kısıtlarının detayları belirlenmiştir.

Uygulama Tüzüğüne [Implementing regulation - 2023/1441 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1441/oj) adresinden ulaşılabilir.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Avrupa Birliği'nin Ürünlere Dair Teknik Mevzuatı

Bir ürünün Avrupa Birliği (AB) pazarına girebilmesi için AB'nin tüzük, direktif vb. olarak adlandırılan (EURLEX internet sayfasından ulaşılabilen) teknik mevzuata uygun olarak üretilmesi ve piyasaya arz koşullarını sağlaması gerekmektedir. AB'nin teknik mevzuatı, tüm ürünler için temel kuralları belirleyen yatay mevzuatın yanı sıra, ürünlere ilişkin teknik düzenlemelerden (örn: oyuncaklar, makineler, asansörler, tıbbi cihazlar, yapı malzemeleri, kimyasallar vs.) oluşmaktadır. Bunun haricinde, AB içinde ortak bir düzenlemeye tabi olmayan (kırtasiye ürünleri, mobilyalar, saatler vs.) ürünlere ilişkin üye ülkeler kendi düzenlemelerini yapmakta serbesttir.

Ülkemiz, Gümrük Birliği gereğince AB'nin ürünlere ilişkin teknik mevzuatını ve sistemini uyumlaştırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye AB'nin CE İşareti, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi, AB'nin ortak bir düzenlemesi olmayan alanda karşılıklı tanımaya dair kurallarını ve ürünlere ilişkin (sektörel) mevzuatını ulusal mevzuatına aktarmıştır. Ülkemiz, AB'nin ürünlere ilişkin mevzuatındaki güncellemeleri de takip ederek bilahare ulusal mevzuatına yansıtmaktadır.

Ülkemizde, AB mevzuatı kapsamında atanmış onaylanmış kuruluşların listesi ise güncel olarak AB'nin Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluş Bilgi Sistemi'nde (NANDO-<https://webgate.ec.europa.eu/single-market-compliance-space/home>) yayınlanmaktadır.

Sonuç olarak, ortak bir AB mevzuatı bulunan ürünler yönünden ulusal mevzuatımızı uyumlaştırdığımız ölçüde veya düzenlenmemiş alanda yer alan ürünler yönünden Türk ürünlerinin AB'de ilave test/belgelendirmeye ihtiyaç olmaksızın AB menşeli ürünlerle eşit muameleyle tabi tutulması ve malların serbest dolaşımı ilkesi kapsamında ithalat kontrollerine tabi tutulmaması gerekmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de üretilen ürünler, AB'de üretilmiş ürünlere eşdeğer güvenlik ve kalite düzeyini sağlamaktadır. Ülkemizce uyum sağlanan AB mevzuatı ve ilgili yetkili kuruluşların irtibat bilgileri "Türkiye Ürün Kuralları Veri

Tabanı”nda yer almaktadır; anılan Veri Tabanına <https://urunkurallari.ticaret.gov.tr/> adresinden erişim sağlayabilirsiniz.

AB teknik mevzuatına ilişkin ayrıntılı bilgi edinmek için (abteknik@ticaret.gov.tr) adresinden irtibata geçilebilmektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği’nce hazırlanan ve ürün kurallarının uygulanmasına ilişkin bilgiler içeren güncel Mavi Rehber, Bakanlığımız tarafından Türkçeye çevrilerek üreticilerimizin, ilgili Bakanlıklarımızın, sivil toplum kuruluşlarımızın ve ilgili tüm paydaşların hizmetine sunulmuştur.

Mavi Rehber’e aşağıda yer alan adres üzerinden erişilebilmektedir:

(<https://ticaret.gov.tr/data/5dc55af713b87654fc017421/MAV%C4%B0%20REHBER%202022,...pdf>)

Avrupa Birliği (AB), tek pazarındaki ürünlerin kalitesini, güvenliğini ve rekabet gücünü garanti altına almak için bir düzenleyici çerçeve oluşturmuştur. Bu çerçeve, endüstriyel ve gıda ürünleri için zorunlu düzenlemelerin yanı sıra, genellikle gönüllü olsa da küresel ticaret için kıstas haline gelen uluslararası kalite standartlarını içerir. Bu kurallar, tüketicileri korumayı, şeffaflığı teşvik etmeyi ve üye devletler arasında adil ticareti kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.

Endüstriyel ürünler için AB, harmonize ve harmonize olmayan mallar arasında ayrım yapar. Harmonize ürünler, temel güvenlik, sağlık ve çevre gerekliliklerine uyumu onaylayan CE işareti gibi AB genelinde ortak teknik düzenlemelere tabidir. Örnekler arasında makineler, oyuncaklar ve elektrikli ekipman bulunur. Öte yandan, harmonize olmayan ürünler karşılıklı tanıma ilkesine tabidir; bu durum, bir AB ülkesinde yasal olarak pazarlanan bir ürünün, sağlık veya çevre için riskler gibi haklı istisnalar olmadığı sürece başka bir ülkede satılabileceği anlamına gelir. Düzenleyici yaklaşım, her ürün için ayrıntılı teknik özelliklere dayanan "eski yaklaşımdan", teknik ayrıntıları CEN veya ISO gibi kuruluşlar tarafından geliştirilen uyumlu standartlara bırakırken genel temel gereklilikleri belirleyen "yeni yaklaşıma" doğru evrilmiştir. Mevzuata uyum sorumluluğu üreticiye aittir, ancak üretici AB dışındaysa, ithalatçı ürünlerin piyasaya sürülmeden önce AB standartlarını karşıladığından emin olmalıdır.

Gıda ürünleri hem AB hem de ulusal düzeyde kapsamlı bir dizi düzenlemeye tabidir. AB düzeyinde, (EC) 178/2002 sayılı Tüzük, izlenebilirlik ve risk yönetimi de dahil olmak üzere gıda hukukunun genel ilkelerini belirlerken, 2017/625 sayılı Tüzük, gıda zinciri boyunca uyumluluğu sağlamak için harmonize gıda kontrolleri için kurallar belirler. Buna ilaveten, pazarlama standartları meyve, sebze, yumurta ve kümes hayvanları gibi ürünlere uygulanır ve boyut, şekil, renk, olgunluk, izin verilen kusurlar ve etiketleme gibi yönleri düzenler. Bu standartlar, tüketiciler için yüksek kalite ve gıda güvenliği seviyelerini sağlamayı, tarımsal ticarete adaleti ve şeffaflığı teşvik etmeyi ve üreticilerin rekabet gücünü artırmayı amaçlamaktadır.

İspanya'da Gıda Güvenliği ve Beslenme Yasası (Yasa 17/2011), AB düzenlemelerini ulusal bağlama uyarlar. Bu yasa, yalnızca fiziksel, kimyasal ve biyolojik tehlikelerin tespiti ve ortadan kaldırılması gibi gıda güvenliğinin geleneksel yönlerini ele almakla kalmaz, aynı zamanda obeziteyi önleme ve gıda reklamcılığı kuralları gibi daha yeni konuları da içerir. Yurt içi ve ithal ürünlere eşit şekilde uygulanır ve tutarlı bir güvenlik ve kalite seviyesi sağlar. Yasa ayrıca gıda düzenlemesinden sorumlu kamu idareleri arasında prosedürel kuralları ve koordinasyon

mekanizmalarını tanımlar, şüpheli gıdalar için denetim ve gözaltı kuralları oluşturur ve etkili bir uygulama sağlamak için ihlalleri sınıflandırır.

Zorunlu düzenlemelere ek olarak, uluslararası kalite standartları ürün güvenliğini, sürdürülebilirliğini ve rekabet gücünü sağlamada önemli bir rol oynar. Bu standartların çoğu gönüllüdür ancak operasyonel verimliliği artırma ve pazar beklentilerini karşılama yetenekleri nedeniyle yaygın olarak benimsenmiştir. Örneğin, ISO 9001, işletmelerin süreçlerini optimize etmelerine ve sürekli olarak yüksek kaliteli ürünler sunmalarına yardımcı olan kalite yönetim sistemleri için küresel olarak tanınan bir standarttır. Benzer şekilde, ISO 14001 çevre yönetimine odaklanarak şirketlerin ekolojik ayak izlerini azaltmalarını ve sürdürülebilirlik hedeflerine uymalarını sağlar. Bu standartlar, bu tür çerçevelere uyumun genellikle alıcılar ve tüketicilerle güven oluşturmak için bir ön koşul olarak hizmet ettiği Avrupa pazarında özellikle değerlidir.

Belirli sektörlerde, gönüllü standartlar uluslararası ticaret için temel kıstaslar haline gelmiştir. Gıda endüstrisinde, BRC (*British Retail Consortium*) ve IFS (*International Featured Standards*) gibi sertifikasyonlar, Avrupa perakendecileri ve dağıtımçıları tarafından gıda güvenliği ve kalitesinin garantisi anlamında yaygın olarak tanınmaktadır. Tarımda, GLOBALGAP, iyi tarım uygulamalarına ve sürdürülebilirliğe uyumu sağlamak için alıcılar tarafından sıklıkla talep edilmektedir. Bu arada, ormancılık ve kağıt endüstrilerinde, FSC (*Forest Stewardship Council*) gibi sertifikasyonlar sorumlu kaynak sağlamayı ve çevre yönetimini göstermektedir. Bu standartları benimseyerek, işletmeler yalnızca Avrupa pazarlarının beklentilerini karşılamakla kalmaz, aynı zamanda kalite, güvenlik ve sürdürülebilirliğe olan bağlılıklarını sergileyerek rekabette bir adım öne geçerler.

AB'nin düzenleyici çerçevesi, uluslararası kalite standartlarıyla birleştiğinde, zorunlu uyumluluk ve gönüllü iyileştirme arasında bir denge yaratır. Bu yaklaşım, yalnızca ürünlerin temel güvenlik ve kalite gerekliliklerini karşılamasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda işletmelerin daha yüksek standartları benimseyerek rekabet avantajı elde etmelerine yardımcı olur. Bu uygulamaları entegre ederek, şirketler küreselleşmiş bir pazarda sorumlu ve verimli bir şekilde faaliyet gösterebilirken tüketici güvenliğini koruyabilir ve sürdürülebilirliği teşvik edebilir.

AB ve Ürün Standartları

Bazı ürünler menşesine bakılmaksızın Avrupa Birliği'nin getirdiği zorunluluklar sebebiyle birtakım mevzuatla sınırlandırılmıştır. Diğer taraftan, bütün Birlik ülkeleri için özellikle adil rekabeti destekleyici çeşitli garanti sistemleri bulunmaktadır. ISO 9000 serisi ve HACCP kaliteyi garantileyen ve rekabet faktörünü ön plana çıkaran bir uygulamadır. Çevre üzerine ISO 14000 serisi ve OHSAS 18001 teknik özelliklerine göre iş kazalarını önleme sertifikası da her geçen gün daha önem kazanmıştır. GLOBALGAP (eski adıyla EUREPGAP) sertifikasının alınması zorunlu olmamakla birlikte ürün satın almada tercih nedenidir.

AB kuralları gereğince bazı sanayi ürünlerinin AB pazarına girebilmesi için AB teknik mevzuatına uyumlu olması gerekmektedir. CE işareti bu kapsamdaki uygulamalardan biridir. Birçok sanayi ürünüde CE İşareti (https://ec.europa.eu/growth/single-market/ce-marking_en)

bulunması zorunludur. Ürünlerin, CE işaretli olarak piyasaya sunulmasından imalatçı sorumludur. Ancak, eğer imalatçı ya da imalatçının yetkili temsilcisi Avrupa Birliği içinde değilse, bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Diğer bir anlatımla, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB mevzuatına uygunluğunu temin etmek zorundadır.

Ürünlerin piyasaya arz edilmesine ilişkin akreditasyon ve piyasa gözetimi ve denetimi işlemleri AB'nin 765/2008/EC sayılı Tüzüğü ile 2019/1020/EU sayılı Tüzüğü'ne göre yürütülmektedir. Anılan mevzuat, AB gümrüklerinde kontrolleri, CE İşareti ve akreditasyonunun yanı sıra üye devletlerde piyasa gözetimi ve denetimine yönelik hükümler ihtiva etmekte olup üye ülkeler tarafından işbirliği içinde uygulanmaktadır.

AB genelinde gıda ile ilgili genel prensiplerin ve temel düzenlemelerin çerçevesini belirleyen 178/2002/EC sayılı Tüzük doğrultusunda Genel Gıda Yasası uygulanmaktadır. 2002 tarihli düzenlemeyle, aynı zamanda, AB Gıda Güvenliği Otoritesi kurularak gıda güvenliği konusunda uygulanması zorunlu prosedürler belirlenmiştir. Genel Gıda Yasası, gıdaların izlenebilirliği konusunda da hükümler içermektedir ve düzenlediği ana başlıklar Ocak 2005 tarihinde uygulamaya girmiştir.

AB genelinde tarım ürünlerinin piyasaya arzına ilişkin ortak kuralları 1308/2013/EU ve 1379/2013/EU sayılı Tüzükler belirlemektedir.

Üçüncü ülkelerden ithal edilen taze meyve ve sebzelerin sevkiyatının AB pazarlama standartları ve diğer eşdeğer standartlara uygun olması gerekmektedir. Bu yönde, 2023/2429 sayılı Tüzük taze meyve ve sebze ithalatı ile ilgili genel ve spesifik pazarlama standartlarını belirlemektedir.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

UNE (*İspanyol Standartlar Birliği*: <https://www.en.une.org>), 2017 yılında kurulmuş ve İspanyol makamları tarafından tek ulusal standardizasyon kuruluşu olarak belirlenmiş özel, çok sektörlü ve kar amacı gütmeyen bir kurumdur. UNE'nin amacı firmaların ürünlerinin, hizmetlerinin ve işleyişlerinin rekabet gücünü arttırmakla beraber tüm bunların güvenli bir ortamda uygulanmasını sağlamaya katkıda bulunmaktır. Ayrıca UNE, insanların, tüketicilerin ve çevrenin korunması, engelli insanların entegrasyonu, sosyal sorumluluğun geliştirilmesi ve iş riski kontrolünün iyileştirilmesi gibi konulara da destek olmayı amaçlamaktadır.

ENAC (*Entidad Nacional de Acreditación – National Accreditation Entity*), ise Ulusal Akreditasyon Kurumu'dur. Ülkedeki uygunluk değerlendirme kuruluşlarının teknik yeterliliğini resmi olarak onaylar. Bu kuruluşlar; laboratuvarlar, denetim kuruluşları, gözetim şirketleri, belgelendirme kuruluşları vb. gibidir.

Ulusal düzeyde, İspanyol Bakanlıkların yanı sıra Özerk Bölgeler ve yerel yönetimler ENAC akreditasyonlarını kullanmaktadır. ENAC aynı zamanda İspanyol Tarım Bakanlığı tarafından tarımsal ürünlerin bitki sağlık kriterlerine uygunluğunu test eden laboratuvarların iyi

Laboratuvar Uygulamalarına uygunluğunu değerlendirmeye yetkili kuruluş olarak belirlenmiştir.

Uygunluk değerlendirmesi, AB mevzuatına uygunluğun sağlanmasında zorunlu bir adımdır. Burada amaç üretimin her aşamasında gerekli koşullara uyumun sağlanması ve nihai ürünün kabulünün kolaylaştırılmasıdır. AB ürün mevzuatı üreticilere, ürünlerinin kullanımı sırasında oluşabilecek risk düzeyine göre uygunluk değerlendirme aşamasında bir miktar seçme hakkı sunmaktadır. Bu seçenekler üretici beyanı, tip onayı, ürün kalite kontrol sistemi veya tam kalite güvencesi olabilmektedir. AB üyesi ülkelerin uygunluk değerlendirmesi faaliyetinde bulunan onaylanmış kuruluşlar listesi AB Komisyonu web sitesinde yer almaktadır. (NANDO- <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>)

Nihai ürünün pazara girişini kolaylaştırmayı sağlayan bazı zorunlu olmayan değerlendirme programları da bulunmaktadır. Bunlar hakkında bilgi CEN-CENELEC'ten temin edilebilir. CEN (*Avrupa Standardizasyon Komitesi*) ve CENELEC (*Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi*)'dir. (<https://www.cencenelec.eu/>)

AB ve Uygunluk Değerlendirme

Standartlara uygunluk değerlendirme adımı AB mevzuatına uygunluğun sağlanmasında zorunlu bir adımdır. Burada amaç üretimin her aşamasında gerekli koşullara uyumun sağlanması ve nihai ürünün kabulünün kolaylaştırılmasıdır.

AB ürün mevzuatı üreticilere ürünlerinin kullanımı sırasında oluşabilecek risk düzeyine göre uygunluk değerlendirme aşamasında bir miktar seçme hakkı sunmaktadır. Bu seçenekler öz sertifikasyon, tip inceleme ve ürün kalite kontrol sistemi, tam kalite güvencesi olabilmektedir.

AB üyesi ülkelerin uygunluk değerlendirme kuruluşları listesi AB Komisyonu web sitesinde yer almaktadır (NANDO- <https://webgate.ec.europa.eu/single-market-compliance-space/home>).

Nihai ürünün pazara girişini kolaylaştırmayı sağlayan bazı zorunlu olmayan değerlendirme programları da bulunmaktadır. Bunlar hakkında bilgi CEN (Avrupa Standardizasyon Komitesi), CENELEC-Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi (<https://www.cencenelec.eu/Pages/default.aspx>) ve ETSI-Avrupa Telekomünikasyon Standartları Kurumu'ndan (<https://www.etsi.org/>) temin edilebilir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

AB içerisinde piyasaya sunulan ambalajlar, çevrenin korunmasına yönelik olarak konulan genel kuralların yanı sıra tüketici sağlığı için herhangi bir riski önlemek amaçlı özel hükümleri de yerine getirmelidir. Bu ürünler aşağıda belirtilen mevzuattan etkilenir:

- 94/62/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi'nde belirtilen ambalaj ve ambalaj atıkları ile ilgili genel gereklilikler,

- 2007/45/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi tarafından belirlenen, hazır ambalajlı ürünler için nominal miktarlara ilişkin özel kurallar,
- Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 1935/2004 sayılı Tüzüğü ile belirlenen gıda ile temas etmesi amaçlanan malzeme ve maddeler için özel kurallar,

2025 yılında 1055/2022 sayılı Kraliyet Kararnamesi'nin bazı yeni hükümleri yürürlüğe girmiştir. Bu gereklilikler, evsel ambalajların atık haline geldiğinde atılması gereken kabı veya fraksiyonu belirtmesini zorunlu kılmaktadır. Çok malzemeli ambalajlar için, etiket her malzeme için uygun kabı veya ayırma mümkün değilse en yüksek ağırlığa sahip malzeme için kabı belirtmelidir. Buna ilaveten, "*çevre dostu*" gibi yanıltıcı terimlerin kullanımı yasaklanacaktır.

Paketleme boyutlarını denetleyen İspanyol kuruluşu Centro Español de Metrología - CEM (*Spanish Metrology Centre*) (<https://www.cem.es/es>)'dir. Gıda ürünleri paketlerini ise İspanyol Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığı denetlemektedir (<https://www.mapa.gob.es/>).

Tüketicileri en yüksek seviyede korumak amacıyla İspanya'da sadece AB etiketleme şartlarını yerine getiren ürünler satılabilmektedir. Etiketleme şartları, tüketici sağlığını, güvenliğini ve çıkarlarını en yüksek seviyede korumayı amaçlamaktadır. Etiketlerde içerik, bileşim, güvenli kullanım hakkında bilgi, özel önlemler ve ayrıca diğer belli detaylar hakkında bilgilerin yer alması gerekmektedir.

AB mevzuatı, gıda, ayakkabı, tekstil ve kozmetik ürünleri ile tıbbi cihazlar gibi belirli sektörlerin etiketlerinde uygulanması gereken standartları belirlemektedir.

İspanya'da tüketici haklarının savunulması konusundaki ana düzenleme ve diğer tamamlayıcı mevzuatın birleşmiş metni, 16 Kasım 2007 tarihli ve 1/2007 sayılı İspanya Kraliyet Kararnamesi'dir. Bu Kararname, etiketleme, sunum ve reklamla ilgili daha fazla kural içeren belirli mal ve hizmetler için ilgili düzenlemeleri ortaya koymaktadır.

Yatay nitelikteki (*bir sektördeki birçok ürünü etkileyen*) diğer iki önemli düzenleme, tüketicilere ve kullanıcılara doğrudan satışı amaçlanan sanayi ürünlerinin etiketlenmesi, sunumu ve reklamına ilişkin Yönetmeliği onaylayan 1468/1988 sayılı Kraliyet Kararnamesi (<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1988-28089>) ve gıda maddelerinin etiketlenmesi, sunumu ve reklamına ilişkin genel kuralları onaylayan 31 Temmuz 1999 tarih ve 1334/1999 sayılı Kraliyet Kararnamesi'dir (<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1999-17996>).

AB ve Ambalaj, Paketleme, Etiketleme

Tüketicinin korunması göz önünde tutularak, AB içerisinde sadece AB etiketleme mevzuatına uyan ürünlerin pazarlanmasına izin verilmektedir. AB etiketleme mevzuatı, gıda, ev gereçleri, ayakkabı, tekstil vb. sektörler için zorunlu etiketleme standartları koymaktadır.

Paketleme ve ambalajlama, tüketici sağlığı ve çevrenin korunması amacıyla, AB tarafından belirlenen kurallara uygun yapılmak zorundadır. Paketleme ve ambalajlamaya ilişkin temel AB mevzuatı şunlardır:

Tüzük 2025/40/EC; Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Tüzüğü, AB pazarına arz edilen tüm ürünlerin ambalajlarına dair eko-tasarım kuralları,
Tüzük 1272/2008/EC (CLP); madde ve karışımların sınıflandırması, etiketlenmesi ve ambalajlanması hakkında kurallar,
Tüzük 2022/1616/EC; gıda ile temas eden geri dönüştürülmüş plastik materyallerin pazara giriş koşulları ve geri dönüşüm teknolojilerine ilişkin kurallar,
Direktif 94/62/EC (OJ L-365 31/12/1994); paketleme ve paket artıklarına dair genel kurallar.
Tüzük 1935/2004/EC (OJ L-338 13/11/2004); gıda maddeleriyle temas eden malzemelere dair özel kurallar.
Tüzük 2016/2031 (OJ L 317, 23/11/2016); ağaç ve diğer bitkilerden yapılan paketlere uygulanacak bitki sağlığı kuralları.

AB içerisinde pazarlanan ambalajlar, çevrenin korunmasına yönelik konulan genel kuralların yanı sıra tüketici sağlığı için herhangi bir riski önlemek amaçlı özel hükümleri yerine getirmelidir (EU Labels: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/product-safety-and-requirements/eu-labels_en).

AB, üye ülkelerde gönüllülük esasına bağlı olarak, 66/2010/EC sayılı Tüzük ile Çevre Etiket (Eco-label) düzenlemesi geliştirmiştir. Çevre Etiket ile ilgili bilgi (https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel_en) bağlantısından edinilebilir.

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (*standartlar ve teknik düzenlemeler*) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur (<https://teknikengel.ticaret.gov.tr/>). Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi

olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine yelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine yelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

İspanya'daki fikri ve sınai mülkiyet haklarına ilişkin mevzuat, diğer AB üye devletlerinin mevzuatıyla tutarlıdır. İspanya, bu alanda hem İspanyol vatandaşları hem de yerleşik olmayanlar için fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunmasını sağlayan çeşitli uluslararası anlaşmalar imzalamıştır. Benzer şekilde, İspanyol vatandaşları diğer ülkelerde bu korumalardan yararlanabilir. Aşağıda İspanya tarafından imzalanan en önemli uluslararası anlaşmalardan bazıları yer almaktadır:

- Fikri Mülkiyet Haklarının Ticaretle İlgili Yönlerine İlişkin DTÖ Anlaşması (TRIPS)
- Paris Sözleşmesi – Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO)
- WIPO Patent İşbirliği Anlaşması (PCT)
- Avrupa Patent Sözleşmesi – Avrupa Patent Örgütü (EPO)
- Madrid Anlaşması – WIPO
- Madrid Protokolü – WIPO
- Edebi ve Sanatsal Eserlerin Korunmasına Dair Bern Sözleşmesi – WIPO

İspanya'da, fikri ve sınai mülkiyet haklarını ilgili sınai mülkiyet ofisine kaydettirmek koruma için bir ön koşuldur (*bu telif hakkı için geçerli değildir*). İspanya, "ilk başvuran" sistemini takip eder, yani başvuruyu ilk yapan kişi öncelik haklarına sahip olur. İyi bilinen ticari markalar hariç, bir ticari markanın yalnızca kullanımı üçüncü kişilere karşı hak sağlamaz.

Kayıt süreci, talep edilen hak türü, sınıf sayısı ve bölge gibi faktörlere bağlı olarak değişen resmi ücretlerin ödenmesini içerir. İspanyol Patent ve Marka Ofisi (*İspanyolca kısaltmasıyla OEPM*), çeşitli endüstriyel mülkiyet haklarının kaydı ve verilmesinden sorumlu kamu kuruluşudur. OEPM'nin web sitesi (www.oepm.es), başvuru formları, ücretler, veri tabanları ve ilgili yasalar hakkında ayrıntılı bilgi sağlar. Web sitesi ayrıca İngilizce bilgi sunar.

İspanya'da Endüstriyel Mülkiyet Haklarının Türleri:

OEPM, İspanya topraklarının tamamında geçerli olan aşağıdaki tipte sınai mülkiyet hakları vermektedir:

- Endüstriyel Tasarımlar: Ürünlerin dış görünümünü korur.
- Ticari Markalar ve Ticari Adlar (*Ayırt Edici İşaretler*): Belirli ürünleri veya hizmetleri pazardaki diğerlerinden ayırt etmeye yardımcı olan grafik veya sözcük kombinasyonlarını korur.
- Patentler ve Faydalı Modeller: Endüstriyel olarak çoğaltılabilen ve uygulanabilen ürün veya süreçlerden oluşan icatları korur.
- Yarıiletken Topografyaları: Entegre devreyi oluşturan katmanların ve elemanların üç boyutlu düzenini korur.

İspanya, ulusal hakların yanı sıra Avrupa Birliği ticari markası, uluslararası ticari markalar, Avrupa patentleri, PCT kapsamındaki uluslararası patent başvuruları, AB tasarımları ve uluslararası tasarımlar gibi AB genelindeki ve uluslararası hakları da tanımaktadır.

İspanya'da Telif Hakkı:

Endüstriyel mülkiyet haklarının aksine, İspanya'daki telif hakkı koruması otomatiktir ve bir eser yaratıldığı andan itibaren geçerlidir. Kitaplar, müzik besteleri, görsel-işitsel eserler, projeler, planlar, grafikler, bilgisayar programları ve veritabanları gibi orijinal edebi, sanatsal veya bilimsel eserler telif hakkı yasası kapsamında korunmaktadır.

Telif hakkı koruması için kayıt gerekli olmasa da, yazarlar anlaşmazlıklar durumunda daha güçlü kanıt elde etmek için eserlerini gönüllü olarak İspanya Kültür Bakanlığı Telif Hakkı Siciline kaydedebilirler. Telif hakkı kaydı hakkında daha fazla bilgi Kültür Bakanlığı web sitesinde bulunmaktadır: <https://www.cultura.gob.es/cultura/propiedadintelectual/la-propiedad-intelectual.html>

EUIPO ve Uluslararası İşbirliği:

Avrupa Birliği Fikri Mülkiyet Ofisi (EUIPO) merkezi İspanya'nın Alicante kentindedir. EUIPO, AB ticari markalarını ve tescilli Topluluk tasarımlarını yönetmekten sorumludur. Ulusal ve bölgesel fikri mülkiyet ofisleri, kullanıcı grupları, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve diğer uluslararası kuruluşlarla iş birliği içinde çalışır.

Patentlerin EUIPO tarafından değil, merkezi Münih, Almanya'da bulunan Avrupa Patent Ofisi (EPO) tarafından yönetildiğini belirtmek önemlidir. Patentler hakkında daha fazla bilgi için EPO web sitesini ziyaret edin: <https://www.epo.org/en>

Temel Kaynaklar:

- İspanyol Patent ve Marka Ofisi (OEPM): www.oepm.es
- AB Fikri Mülkiyet Ofisi (EUIPO): www.euipo.europa.eu
- Invest in Spain: www.investinspain.org
- Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO): www.wipo.int

AB ve Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

Avrupa Birliği Fikri Sınai Mülkiyet Hakları Ofisi-EUIPO, AB markaları, tescilli topluluk tasarımları, zanaat ve sanayi ürünlerine yönelik coğrafi işaretler ile fikri mülkiyet alanında Avrupa'da ve uluslararası arenada iş birliğini yönetmekten sorumlu bir AB kuruluşudur. Ayrıca, Fikri Mülkiyet Haklarının İhlallerine İlişkin Avrupa Gözlemevi'ni (European Observatory on Infringements of Intellectual Property Rights) yönetmekle görevlidir. Bu kuruluş, ulusal ve bölgesel faaliyet gösteren Fikri Sınai Mülkiyet Ofisleri, kullanıcı grupları, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve diğer uluslararası kuruluşlarla ortak çalışmaktadır (<https://euipo.europa.eu/>).

Dağıtım Kanalları

İspanyol ekonomisinin büyümesine paralel olarak özellikle tüketici piyasasında dağıtım kanallarının önemi artmıştır. Toptancıların, perakende mağazaların, ülkede sayıları giderek artan büyük çok uluslu süpermarketlerin ve merkezi satın alma birimlerinin (*central purchasing units*) tercih ettikleri yeni ve karmaşık metotlara kadar dağıtım kanalları sektörü büyük gelişme göstermiştir.

İspanya'daki ticari dağıtım yapısı, çok önemli bir teknolojik değişime uğramış, self-servis satış teknikleri hızla gelişmiştir. Dağıtım sektörü, ülkede değişik satın alma kalıplarındaki tüketici gruplarına hizmet veren kuruluşların ortaya çıkmasıyla daha da büyümüştür.

Diğer batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi İspanya'da da fiyat, marka bilinirliği, geleneksel alışkanlıklar, kredi ve ödeme koşulları ile satış sonrası hizmetler de ülkede faaliyet göstermek isteyen firmaların pazarlama alanında başarılı olabilmesinde çok büyük rol oynamaktadır.

Büyük mağazalar ve hipermarketler, İspanya'daki perakende dağıtımda en önemli yeri tutmaktadır. Hipermarketler, uyguladıkları geleneksel piyasa fiyatlarıyla pazar paylarını arttırmışlardır. Ayrıca, 1980'li yılların başından bu yana, özellikle büyük şehirlerdeki alışveriş merkezleri hem sayı olarak artmış hem de ürün yelpazesinin çeşitliliği bakımından gelişmiştir.

Bunlara ilave olarak ülkede son yıllarda, çeşitli sektörlerde uzmanlaşmış büyük süpermarketler ile franchising şeklinde faaliyet gösteren fabrika çıkış mağaza zincirlerinin sayısı da artmaktadır.

İspanya piyasası, Madrid ve Barselona merkezinde faaliyet gösteren bir dizi bölgesel piyasadan oluşmaktadır. Dağıtıcılar, araçlar, yabancı temsilcilikler ve devlet kontrolündeki birimlerin büyük çoğunluğu bu iki merkezde faaliyet göstermekte, bunların dışında kalan bölgelerde faaliyet gösteren aracı ve şubeler ise tedariklerini çok büyük ölçüde bu iki merkezden sağlamaktadır. Dolayısıyla ülkede faaliyet göstermek isteyen yabancı firmaların başarı sağlaması, yine bu iki merkezde temsilcilik açmak ya da bir dağıtıcı veya aracı ile anlaşma yapmak yoluyla mümkün olabilmektedir. Bununla beraber, bu bölgeler dışında kalan alanlarda imalat yapanlara sağlanan teşviklere bağlı olarak son yıllarda yatırım yapmak için diğer bölgeleri tercih eden firmalar görülmektedir.

İspanya gıda sektöründe, franchising yöntemi ile çalışan restoran zincirleri, "self-servis" türü işletmeler ve özellikle süpermarket ve hipermarketlerin sayısında son yıllarda kayda değer artış görülürken, geleneksel gıda satış mağazalarının sektördeki pazar payları gittikçe azalmaktadır.

Ulusal Teknoloji ve Toplum İzleme (ONTSI), Dijital Dönüşüm ve Kamu İşlevleri Bakanlığı Dijitalleşme ve Yapay Zekadan Sorumlu Devlet Sekreterliği'ne bağlı bir iktisadi kamu kuruluşu olan Red.es'in bir kuruluşudur.

Adı geçen kurum yakın zamanda, İspanya'daki İnternet kullanıcıları arasında e-ticaretin gelişimini göstermeyi amaçlayan ve 2023 yılına ait olan "*İspanya'da Çevrimiçi Alışveriş 2024*" isimli çalışmasını yayınlamıştır. Bu belgede, çevrimiçi alışverişin yanı sıra, bu şekilde alışveriş

yapmayı tercih edenlerin profili, tüketim alışkanlıkları ve satın alma sürecindeki beklentileri de analiz edilmektedir. Ayrıca harcama hacmi, çevrimiçi alışveriş yapan İnternet kullanıcılarının sayısı ve yaptıkları ortalama harcama hakkında da veri sağlamaktadır.

Çalışmada yer alan en önemli bulgulardan bazıları aşağıda sıralanmaktadır:

- 2023 yılında İspanya'daki çevrimiçi alışveriş yapanların sayısı ilk kez 30 milyonu aşmıştır ve bu rakam İnternet kullanıcılarının %87'sini temsil etmiştir. Bu durum, İnternet kullanıcılarının %83,1'inin çevrimiçi alışveriş yaptığı 2022 yılına kıyasla önemli bir artışı işaret etmektedir.
- İspanya'daki e-ticaret geliri, 2022 yılında kaydedilen 85,33 milyar avrodan önemli bir büyümeyle 99,26 milyar avroya ulaşmıştır. Bu durum, ülkede çevrimiçi alışverişin devam eden genişlemesini ve konsolidasyonunu vurgulamaktadır.
- Çevrimiçi olarak en çok satın alınan kategoriler giyim ve ayakkabı (%78,9), ardından kültürel etkinlik biletleri (%57), kozmetik ve güzellik ürünleri (%56,7) ve yemek dağıtım hizmetleri (%56,5) olmuştur. Bu kategoriler, artık çevrimiçi olarak yaygın bir şekilde satın alınan ürün ve hizmetlerin çeşitliliğini yansıtmaktadır.
- Çevrimiçi alışveriş yapanların yıllık ortalama harcaması 2022 yılındaki 3.053 avrodan 3.307 avroya yükselmiştir. Son on yılda harcamalardaki bu istikrarlı büyüme, günlük alışverişlerde e-ticarete olan bağımlılığın arttığını göstermektedir.
- Akıllı telefonlar, çevrimiçi alışveriş için en yaygın kullanılan cihaz olmuştur ve kullanıcıların %78,9'u bilgi aramak ve satın alımları tamamlamak için bu cihazlara güvenmiştir. Bu durum, e-ticaret ortamında mobil cihazların artan önemini yansıtmaktadır.
- Kredi ve banka kartları, çevrimiçi işlemlerin %64,3'ünde kullanılan baskın ödeme yöntemi olmaya devam etmiştir. PayPal, satın alımların %17,5'ini oluşturan ikinci en popüler seçenektir. Mobil uygulamalar ve kripto paralar gibi diğer ödeme yöntemleri ise asgari düzeyde benimsenmiştir.
- Çevrimiçi alışveriş yapanların büyük çoğunluğu (%73,1), gelecekte de mevcut çevrimiçi alışveriş seviyelerini koruma niyetlerini dile getirmiştir. Bu durum, tüketicilerin e-ticarete olan güveninin güçlü olduğunu ve İspanya'da e-ticaretin büyümeye devam ettiğini göstermektedir.

Tüketici Tercihleri

İspanya'daki tüketici davranışı ve modellerine ilişkin bir izlenim elde etmek için CETELEM Tüketici İzleme'nin çalışmalarını gözden geçirmek ilgi çekici olmaktadır. "*İspanya'da Tüketim 2024: Yapay zekânın İspanyolların Satın Alma Sürecine Etkisi*" başlıklı bu rapor, aşağıda ayrıntıları verilen birkaç önemli sonucu ana hatlarıyla açıklamaktadır:

- Enflasyonun Tüketim Üzerindeki Etkisi: Enflasyon, İspanya'da tüketici davranışlarını etkilemeye devam ediyor ve çoğu sektörde satın alma faaliyetlerinde düşüş yaşanıyor. Artan

faiz oranları ve ekonomik belirsizlik, birçok tüketicinin takdirî satın alımlar yerine temel harcamaları ve tasarrufları önceliklendirmesine yol açtı.

- E-ticaret ve Uzman Mağazalar Hakim: Büyük uzmanlaşmış mağazalar İspanyol tüketiciler için tercih edilen alışveriş kanalı olmaya devam ediyor, ardından e-ticaret platformları geliyor. Yerel mahalle mağazaları, rahatlık ve yakınlığa yönelik sürekli bir tercih göstererek üçüncü sırada yer alıyor.
- Teknoloji ve Elektronik Sektörü Harcamalarda Lider: Tüketici harcamalarında genel bir düşüş yaşanmasına rağmen, akıllı telefonlara ve diğer bağlantılı cihazlara olan bağımlılığın artmasıyla teknoloji ve elektronik sektörü en önemli öncelik olmaya devam ediyor.
- İkinci El ve Yenilenmiş Ürünler Popülerlik Kazanıyor: Tüketicilerin yaklaşık %25'i geçen yıl ikinci el ürünler satın aldı ve bu trende genç tüketiciler (18-24 yaş) öncülük etti. Ayrıca tüketicilerin %47'si yenilenmiş ürünler satın almaya istekli olduğunu ifade etti ve bu da sürdürülebilir tüketime olan ilginin arttığını gösteriyor.
- Alışverişte Yapay Zeka: Tüketicilerin %54'ü alışveriş deneyimlerini geliştirmek için yapay zeka kullanmaya açık olsa da, yalnızca %14'ü bunu benimsemeye tamamen kararlı. Yapay zeka tarafından desteklenen sohbet robotları hala popüler değil ve tüketicilerin %50'si sorular için insan etkileşimini tercih ediyor.
- Sektöre Özel Trendler: Ev tadilatlarına yapılan harcamalar, 2023 yılına kıyasla %9'luk bir düşüşe rağmen ortalama 3.700 avro ile en yüksek seviyede kalmaya devam ediyor. Seyahat harcamaları %23'lük bir artışla 1.221 avro olurken, sporla ilgili satın alımlar %20 oranında artarak ortalama 218 avroya ulaşmıştır.
- Genç Tüketiciler Önemli Kategorileri Yönlendiriyor: Daha genç yaş grupları (18-34 yaş arası) mobil cihazlar, elektronik cihazlar ve seyahatle ilgili ürünleri satın alma konusunda daha aktif olup, bu kategorilerde ulusal ortalama sürekli olarak aşıyor.

İspanya Reklamcılık, Pazarlama ve Dijital İletişim Derneği (IAB)'nin 2024 yılı Haziran ayında yayınladığı yıllık e-ticaret raporuna göre:

- Online Alışveriş Penetrasyonu: 2024 yılında, 16-74 yaş aralığındaki internet kullanıcılarının %77'si (yaklaşık 26,2 milyon kişi) bir alışveriş kanalı olarak interneti kullandı ve bir önceki yıllar aynı penetrasyon oranını korudu. Kadınlar (%79) ve 34 yaş altı genç kullanıcılar en aktif online alışveriş yapanlardır.
- Hibrit Alışveriş Hakim: Çevrimiçi ve çevrimdışı alışverişin birleşimi, tüketicilerin %65'i için tercih edilen seçenek olmaya devam ediyor ve %77'si gelecekte bu hibrit yaklaşımı sürdürmeyi bekliyor. Yalnızca çevrimiçi alışveriş %13'e gerilerken (2023 yılına kıyasla -4 yüzde puanı), yalnızca fiziksel mağaza alışverişi ise %22'de sabitlendi.
- Sıklık ve Harcama Azalması: Çevrimiçi satın alımların ortalama sıklığı ayda 2,5 defaya düştü (2023 yılında 3,4'ten), bu rakam 2019 yılından bu yana en düşük seviye anlamına geliyor. Satın alma başına ortalama harcama da 69 avroya düştü (2023 yılında 82 avrodan). 25-34 yaş

aralığındaki tüketiciler satın alma başına en fazla harcamayı yapanlar (85 avro) olurken, ardından 60-74 yaş aralığındaki kişiler (77 avro) gelmektedir.

- Popüler Ürün Kategorileri: Çevrimiçi olarak en çok satın alınan kategoriler arasında moda, eğlence/kültür, seyahat/konaklama, yiyecek, teknoloji/iletişim ve ev ürünleri yer alıyor. Seyahat ve konaklama, pandemiden önceki ikinci en çok satın alınan kategori konumunu geri kazandı.
- E-ticaret için Temel Etkenler: Tüketiciler ekonomik fiyatlara (%75), teslimat sürelerine (%68), tekliflere/promosyonlara (%67), satış sonrası hizmete (%64) ve e-ticaret platformuna olan güvene öncelik veriyor. Güven, önceki deneyimler, güvenli ödeme yöntemleri ve marka itibarı ile oluşturuluyor.
- Teslimat Beklentileri: Ortalama kabul edilebilir teslimat süresi 3,4 gündür ve alışveriş yapanların %82'si siparişlerini 5 gün içinde bekliyor. Ayrıca, tüketicilerin %55'i acilen ihtiyaç duyulması halinde daha hızlı teslimat için ekstra ödeme yapmaya istekli.
- Pazar Yerleri Bilgi Aramalarına Öncülük Ediyor: Amazon, AliExpress ve eBay gibi platformlar ürün aramaları için birincil kaynaklar olmaya devam ediyor (%57), ardından arama motorları (%48) ve mağaza web siteleri (%44) geliyor. Arkadaşlardan, aileden ve uzmanlardan gelen öneriler ve YouTube videoları, satın alma kararlarında en etkili faktörlerdir.
- Mobil ve Masaüstü Kullanımı: Masaüstü (%73) özellikle 45 yaş üstü kullanıcılar arasında çevrimiçi alışveriş için en çok kullanılan cihaz olmaya devam ederken, mobil cihazlar (%66) daha genç alışverişçiler tarafından tercih ediliyor. Uygulamalar, kolaylıkları, özel promosyonları ve daha hızlı ödeme süreçleri nedeniyle giderek daha popüler hale geliyor.
- Sosyal Medya ve Reklamcılık: Facebook (%55) ve Instagram (%46) ticari amaçlar için en çok kullanılan sosyal platformlardır, bunları WhatsApp (%32) ve YouTube (%32) takip etmektedir. TikTok önemli ölçüde büyüyerek %20'lik bir kullanım oranına ulaşırken, e-posta en etkili reklam kanalı olmaya devam etmektedir (%72).
- Profesyonel Görüşler: E-ticaret profesyonellerinin bakış açısına göre, başarının en önemli faktörleri ürün kalitesi (%41), rekabetçi fiyatlar (%38) ve iyi müşteri hizmetidir (%38). Web sitesinin kullanım kolaylığı ve stok yönetimi önem kazanırken, hızlı teslimat süreleri ve iade politikalarının önemi biraz azaldı.

Cetelem Tüketici Gözlemevi tarafından yürütülen “Sürdürülebilirlik ve Tüketim 2024” çalışması, sürdürülebilirliğin İspanyol tüketicilerin satın alma kararlarında da merkezi bir faktör haline geldiğini gösteriyor. Giderek daha fazla çevre dostu ürün ve uygulamalara öncelik veriyorlar ve bu da daha bilinçli tüketime doğru bir kaymayı yansıtıyor. Bu eğilim, işletmelerin sürdürülebilir seçeneklere yönelik artan talebi karşılamak için uyum sağladığı çeşitli sektörlerde belirgindir.

Örneğin İspanyol gıda ve işleme şirketleri, sürdürülebilir büyümeye olan bağlılıklarının bir parçası olarak gıda israfını azaltmak için önemli adımlar atıyor. Bu çabalar, çevresel etkiyi en aza indiren ürünlere yönelik daha geniş tüketici tercihiyle örtüşüyor. Tüketiciler ayrıca

işletmelerin sürdürülebilirlik iddialarına daha fazla dikkat ediyor, çevre dostu paketleme, geri dönüşüm uygulamaları ve azaltılmış karbon ayak izi gibi somut niteliklere değeri veriyor. Bu artan farkındalık, şirketleri güven ve sadakat oluşturmak için şeffaf ve doğrulanabilir sürdürülebilirlik uygulamaları benimsemeye itiyor.

Ayrıca, döngüsel ekonomi kavramı İspanya'da ivme kazanıyor. Tüketiciler, atık azaltmada pratik ve gerekli çözümler olarak gördükleri ikinci el ürünleri ve yenilenmiş malları giderek daha fazla benimsiyor. Bu kültürel değışim, sürdürülebilir bir yaşam tarzının parçası olarak öğeleri yeniden kullanma ve yeniden işlevlendirmenin giderek daha fazla kabul gördüğünü vurguluyor.

Daha geniş bir bakış açısından, sürdürülebilirlik artık ikincil bir husus değil, iş stratejisinin temel bir yönüdür. İspanya'daki şirketler, yenilik yapmak ve tekliflerini tüketici beklentileriyle uyumlu hale getirmek için bu eğilimleri değerlendiriyor. İşletmeler, sürdürülebilirliği operasyonlarına entegre ederek yalnızca çevresel zorlukları ele almakla kalmıyor, aynı zamanda uzun vadeli ekonomik faydalar da sağlıyor.

Sonuç olarak, sürdürülebilirlik İspanya'da tüketici davranışlarını yeniden şekillendiriyor ve hem bireyleri hem de işletmeleri daha sorumlu uygulamalara yönlendiriyor. Bu dönüşüm, ekonomik büyümeyi çevresel yöneticilikle uyumlu hale getirmenin önemini vurgulayarak daha sürdürülebilir bir geleceğe giden yolu açıyor.

Bu bağlamda, orta vadede önemli bir önem kazanabilecek bir diğer dikkat çekici tüketim eğilimi, organik ürünlere olan artan taleptir. İspanya'da organik üretim için önde gelen bir profesyonel dernek olan Ecovalia tarafından yakın zamanda yayınlanan 2024 Organik Tüketim ve Üretim Yıllık Raporuna göre, organik gıda pazarı istikrarlı bir şekilde büyümeye devam ediyor. 2023 yılında pazar, bir önceki yıla kıyasla %6,2'lik bir artışı temsil eden toplam 3 milyar avroluk bir değere ulaştı. Bu büyüme, İspanyol tüketiciler arasında organik ürünlere olan artan talebi vurgulamaktadır.

Raporda, 2023 yılında İspanyol tüketici başına organik ürünlere yapılan yıllık ortalama harcamanın 64 avro olduğu ortaya çıktı. Bitki bazlı organik gıdalar, toplam organik satın alım hacminin %64'ünü oluşturarak en çok satın alınan ürünler oldu. Başta et olmak üzere hayvansal ürünler ise kalan %36'yı oluşturdu.

İspanya, organik pazar payı bakımından küresel olarak ilk 10 ülke arasında yer alırken, kişi başına düşen tüketimi diğer Avrupa ülkelerine kıyasla önemli ölçüde düşük kalmaya devam ediyor (*İsviçre: kişi başına yıllık 437 avro; Danimarka: 365 avro; Avusturya: 274 avro*). Bu rakamlar, İspanya'daki organik pazarın büyümekle birlikte, özellikle kişi başına düşen tüketimin Avrupa liderlerine ulaşacak şekilde artırılması konusunda hala önemli genişleme alanı olduğunu gösteriyor.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Ülkede büyük mağazalar, alışveriş merkezleri ve hipermarketler tarafından, alışveriş kartları, indirimler ve müşteriye özel promosyonlar yoluyla, müşteri sadakati ve bağlılık yaratma

alışmaları yapılmaktadır. Diğer taraftan, doğrudan pazarlama, posta yoluyla satış, telefonla pazarlama ve elektronik ticaret gibi yeni satış teknikleri giderek yaygınlaşmaktadır.

Kamu İhaleleri

8 Kasım 2017 tarihli ve 6/2017 sayılı Kamu Alımları Kanunu'dur.

Bu kanun 2018 yılı Mart ayında yrrlğe girerek 5 prosedürü karşılamıştır:

- Gerçek veya tüzel kişilerin teklif sunabileceği sözleşme şartlarının herhangi bir müzakeresi dışında olan açık prosedürler,
- İhale duyurularına cevap olarak ilgili firmaların başvurabileceği kısıtlı prosedürler,
- Yalnızca belirli koşullar altında kullanılabilen müzakere edilmiş prosedürler,
- Rekabetçi diyaloglar: seçilen adaylara bir teklif sunmaları için bir temel oluşturacak, bir veya birden fazla çözüm geliştirmek amacıyla taleplere göre seçilen adaylarla kurulan diyaloglar,
- İnovasyon ortaklıkları: Amacı yenilikçi ürünlerin, hizmetlerin veya eserlerin geliştirilmesi ve daha sonra satın alınmaları

Kamu sektörü için tedarik en iyi değer ilkesini izlemektedir. İspanya'daki kamu ihalelerinde yerli tercih veya yabancı tedarikçilere karşı ayrımcılık konusunda resmi bir politika bulunmamaktadır.

9/2017 sayılı Kanunun 65. maddesi, kamu sektörüyle sözleşme yapabilecek kuruluşların karar verme kapasitesine, gerçek veya tüzel kişiliğe, herhangi bir kamu ihalesi yaşağı bulunmadığına, ekonomik/mali ve teknik/mesleki ödeme gücüne sahip olması gerektiğini belirtmektedir.

68. maddede ise yabancı firmaların menşe lkelerinde İspanyol firmalarının da kamu kuruluşları ile sözleşme yapabileceğini (karşılıklılık ilkesi) bir raporla kanıtlaması gerekliliğine yer verilmektedir. Söz konusu rapor, İspanya'nın yurt dışında bulunan Ekonomi ve Ticaret Ofisleri tarafından hazırlanmaktadır. Uyumlu düzenlemelere tabi sözleşmeler söz konusu olduğunda Dünya Ticaret rgt Kamu Alımları Anlaşması'nı imzalayan devletlerden herhangi birine ait firmalar için böyle bir rapor gerekmemektedir. *(Halihazırda bu anlaşma için Türkiye, gözlemci konumunda yer almaktadır)* Ayrıca AB yesi olmayan ülkelerden firmaların ihaleye katılmaları durumunda İspanya'da bir şube açmak, temsilci atamak ve Ticaret Sicili'ne kaydolmak istenebilmektedir.

İspanya'daki kamu ihalelerinin çoğu sadece İspanyolca dilinde hizmet veren aşağıdaki internet adresinden takip edilebilir:

Plataforma de contratación del sector Pblico (<https://contrataciondelestado.es/>)

Ayrıca "Supplement to the Official Journal of the European Union" isimli AB Resmi Gazetesi Eki "Tenders Electronic Daily" isimli İhale Elektronik Günlüğü yayınlanmaktadır:

(<http://ted.europa.eu/TED/main/HomePage.do>)

İspanyol resmi gazetesinin web sitesinde, İspanya'nın kamu sektörü sözleşmelerini ("*Código de Contratos del Sector Público*") (yalnızca İspanyolca) yöneten tüm düzenlemelerini derleyen bir belge bulunmaktadır. Yukarıda bahsi geçen 9/2017 sayılı Kamu Sektörü Sözleşmeleri Yasası, 30 Ekim 2007 tarihli ve 30/2007 sayılı Kamu Sektörü Sözleşmeleri Yasasını kısmen uygulayan 817/2009 sayılı Kraliyet Kararnamesi ve hatta savunma gibi belirli sektörlerde kamu alımları (1 Ağustos 2011 tarihli 24/2011 sayılı Kanun https://www.boe.es/biblioteca_juridica/codigos/codigo.php?id=31&modo=2¬a=0&tab=2) gibi ilgili yasal metinleri okumak mümkündür.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

2024 yılı Aralık ayında Unicaja, "*İspanya'da Tarım Sektörü ve Gıda Endüstrisi: 2023 için Temel Özellikler ve Bölgesel Analiz*" başlıklı raporunu yayınladı. Analistas Económicos de Andalucía tarafından hazırlanan bu rapor, İspanya'daki tarım sektörü ve gıda endüstrisinin ayrıntılı bölgesel içgörüler de dahil olmak üzere kapsamlı bir analizini sunmaktadır. Rapor aşağıdaki temel bulguları vurgulamaktadır:

- **Ekonomik Katkı:** İspanya, tarım sektörünün ürettiği değer açısından üçüncü büyük AB ülkesi ve istihdam açısından dördüncü büyük ülke olmaya devam ediyor. 2023 yılında tarım sektörünün Gayri Safi Katma Değeri (GVA) 34 milyar avroyu aştı ve İspanya'nın toplam GVA'sının yaklaşık %2,5'ini temsil etti. Bu rakam AB ortalamasından daha yüksektir.
- **Bölgesel Dağılım:** Tarımsal GVA, Castilla-La Mancha ve Extremadura'daki bölgesel GVA'nın %7,5'inden fazlasını ve ulusal tarımsal GVA'nın ve istihdamın %30'undan fazlasını tek başına sağlayan Endülüs'te %6'dan fazlasını oluşturmaktadır. Castilla-La Mancha ve Castilla y León, her biri ulusal tarımsal GVA'nın yaklaşık %10'una katkıda bulunarak onları takip etmektedir.
- **İstihdam:** Tarım sektörü 2023 yılında 765.000'den fazla kişiyi istihdam etti ve bu da İspanya'nın toplam iş gücünün %3,5'ini temsil ediyordu. Bu seviye de AB ortalamasına benzer bir seviyeye tekabül etmektedir. Ancak sektördeki istihdam 2022 yılına kıyasla %3,9 oranında azaldı. İstihdam, Murcia, Bask, Galiçya, Navarra ve Madrid'deki istisnalar dışında 12 özerk toplulukta düştü.
- **Ekili Alan:** İspanya, kullanılan tarım alanı bakımından AB'nin ikinci büyük ülkesidir ve 16,8 milyon hektar ekili alan vardır ve bunların yaklaşık %80'i yağmurla sulanmaktadır. Bu alanın yaklaşık %34'ü tahıllara ayrılmıştır ve zeytinlikler yaklaşık 2,8 milyon hektarı kaplamaktadır. Castilla-La Mancha, Castilla y León ve Endülüs, toplam ekili alanın %64'ünü oluşturmaktadır. İspanya'nın zeytinliklerinin %60,2'sinin Endülüs'te yer aldığı dikkat çekicidir.
- **Zeytin Üretiminde Küresel Liderlik:** İspanya, zeytin yetiştiriciliği ve üretiminde küresel bir liderdir ve AB'nin en büyük meyve ve sebze üreticisidir. 2023 yılında zeytinyağı üretimi 835.600 tona yükseldi, ancak bu son hasatların ortalamasının yaklaşık %40 altındaydı. Endülüs, üretimin üçte ikisinden fazlasını oluşturunuyordu.
- **Diğer Mahsuller:** Sebze üretimi 2023 yılında, toplam sebze üretiminin yaklaşık %30'unu temsil eden domatesler hariç, azaldı. Başlıca üreticiler Ekstremaadura ve Endülüs'tür. Meyveler arasında, tatlı portakal üretimi 2022 yılına kıyasla yaklaşık %8 oranında düştü ve lider üreticiler Valensiya ve Endülüs'tür. Valensiya mandalina üretiminde de lider konumdayken, limon ve şeftali üretiminde Murcia en büyük üreticidir.

– Tahıl Üretimi: Tahıl üretimi 2023 yılında önemli ölçüde düştü. Castilla y León, İspanya'nın buğday ve mısır üretiminin %40'ından fazlasını ve arpa üretiminin %30'undan fazlasını karşılayarak lider üretici olmaya devam ediyor.

– Hayvancılık: En büyük hayvancılık popülasyonları, her ikisi de 2023 yılında bir önceki yıla kıyasla azalan domuzlar ve koyunlardır. Castilla y León, Galiçya ve Extremadura, ulusal sığır popülasyonunun yarısından fazlasını toplu olarak elinde bulundurmaktadır. Extremadura, Castilla-La Mancha ve Castilla y León en büyük koyun popülasyonlarına sahipken, Endülüs keçi çiftçiliğinde başı çekmektedir. Aragon ve Katalonya, domuz çiftçiliği için en iyi bölgelerdir.

– Tarımsal Gelir Büyümesi: Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığı'nın geçici tahminleri, İspanya'daki tarımsal gelirin 2023 yılında 32,43 milyar avroya ulaştığını ve İspanya'yı tarımsal gelir açısından önde gelen AB ülkesi yaptığını gösteriyor. Bu rakam, daha yüksek tarımsal üretim ve daha düşük ara tüketim maliyetleri tarafından yönlendirilen nominal olarak %13'lük bir artışı (AB'de -%0,3) temsil ediyor. İkincisi, fiyatlardaki düşüşten kaynaklanıyordu, ancak ara tüketim fiyatları 2020 yılından bu yana neredeyse %40 oranında arttı.

– Bölgesel Dağılım: İspanya'nın tarımsal gelirinin üçte birinden fazlası Endülüs'te yoğunlaşırken, Castilla-La Mancha ve Castilla y León'un her biri yaklaşık %11'lik bir paya sahiptir. Extremadura, Valensiya, Katalonya ve Aragon %5,5 ile %7,5 arasında bir paya sahiptir. Çoğu bölgede, hayvancılık üretiminin daha yüksek bir değere sahip olduğu Katalonya ve Aragon hariç, bitkisel üretim tarımsal üretim değerinin yarısından fazlasını oluşturmaktadır.

– Üretim Değeri: Tarımsal üretimin (*mahsuller ve hayvancılık*) değeri 2023 yılında 65,5 milyar avroyu aştı ve İspanya'yı üretim değerine göre dördüncü büyük AB ülkesi yaptı. Bu rakam, üretimdeki %8'lik düşüşe (AB'deki en büyük düşüşlerden biri) rağmen, fiyatlardaki %13,1'lik artışın (AB'deki en yüksek üçüncü) etkisiyle nominal olarak %4'lük bir artışı (AB'de %0) temsil ediyor.

– Bitkisel Üretim: Bitkisel üretim değeri 2023 yılında 36,2 milyar avroya ulaşarak toplam tarımsal üretim değerinin %55,3'ünü oluşturdu. İspanya, sebzeler, meyveler ve zeytinyağı konusunda uzmanlaşmış olup AB'nin meyve üretim değerinin %30'undan fazlasını ve zeytinyağı üretim değerinin %40'ını oluşturmaktadır. Ancak, üretim hacimlerindeki %12,2'lik düşüş nedeniyle bitkisel üretim değeri 2022 yılına kıyasla %2,2 oranında azaldı (AB'de -%4,2). Tahıllarda (-%34,8), şarap ve şıradada (-%21,1) ve zeytinyağında (-%58,6) önemli düşüşler gözlemlendi.

– Hayvancılık Üretimi: Hayvancılık üretiminin değeri 2023 yılında 27,66 milyar avroya ulaşarak tarım sektörünün üretim değerinin %42,2'sini oluşturdu. İspanya, hayvancılık üretim değerine göre üçüncü büyük AB ülkesidir ve AB'de domuz eti, koyun/keçi eti ve yumurta üretimine önde gelen katkı sağlayıcıdır ve ilk iki kategoride toplam AB değerinin %20'sinden fazlası bulunmaktadır.

Balıkçılık sektörüne bakıldığında, İspanya'nın balıkçılık sektöründe köklü bir geleneğe sahip olduğu dikkat çekmektedir. Geniş bir kıyı şeridine sahip olan İspanyol balıkçılık endüstrisi binlerce kişiyi istihdam etmekte ve özellikle kıyı topluluklarında ekonomiye önemli katkılarda bulunmaktadır. Ülkede tüketilen tüm balıkların yaklaşık %60'ının İspanyol sularından geldiği

tahmin edilmektedir. Bu oran, balıkçılık sektörünü ekonomiye önemli bir katkı sağlayan, birçok kişiye iş ve gelir anlamına gelen bir sektör haline getirmektedir.

Avrupa Komisyonu Denizcilik ve Balıkçılık Genel Müdürlüğü'ne (DG MARE) göre, 2024 yılındaki en son veriler açısından İspanya'nın balıkçılık filosu 8.525 adet gemiden oluşuyor. Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığı'nın bildirdiği en son verilere göre (2023 yılı) sektör tahmini 20.847 adet doğrudan iş sağlıyor.

Balıkçılık sektörü, yalnızca istihdama ve gıda güvenliğine katkısı nedeniyle değil, aynı zamanda İspanya'nın deniz ürünleri üretiminde küresel bir lider konumunu sürdürmesindeki rolü nedeniyle de İspanya ekonomisinin hayati bir bileşenidir. İspanyol balıkçı gemileri, ülkenin güçlü denizcilik geleneğini ve uluslararası balıkçılıktaki stratejik önemini yansıtarak dünyanın dört bir yanındaki sularda faaliyet göstermektedir.

Ayrıca su ürünleri sektörü de ayrı bir önem taşımaktadır. İspanya Su Ürünleri Birliği APROMAR, geçtiğimiz günlerde "*İspanya'da Su Ürünleri Yetiştiriciliği 2024*" isimli yıllık raporunu yayınlamıştır. Raporda öne çıkan bazı hususlar aşağıda sıralanmaktadır:

- İspanya'nın su ürünleri yetiştiriciliği hasadı 2023 yılında Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığı'nın (MAPA) verilerine göre 266.066 tona ulaştı ve ilk satış değeri 750,5 milyon avro oldu. En bol bulunan tür, 182.790 ton üretim ve 127,6 milyon avro değerlendirme ile midye (*Mytilus spp.*) oldu. Bunu levrek (24.580 ton, 202,7 milyon avro), gökkuşuğu alabalığı (14.757 ton, 49,7 milyon avro), çipura (13.106 ton, 75,5 milyon avro) ve mavi yüzgeçli orkinos (9.744 ton, 136,2 milyon avro) izledi.
- İspanya'da 2022 yılında 5.057 adet su ürünleri yetiştirme tesisi bulunmakta olup, bunların 4.802'si yumuşakçalar, 252'si balıklar içindi (149'u iç sularda, 63'ü karatabanlı deniz tesislerinde ve 40'ı deniz fidanlıklarında). Sektördeki istihdam 5.878 kişiye ulaşmış olup, önemli bir kısmı (5.446) esas olarak midye alt sektöründe kendi hesabına çalışmaktadır.
- İspanya'daki deniz balığı çiftçiliği 2023 yılında 2022 yılına kıyasla %12,2 oranında artışla 65.848 ton üretti ve ilk satış değeri 605,2 milyon avro oldu. Valensiya Topluluğu 21.227 tonla üretime öncülük etti, onu Katalonya ve Kanarya Adaları izledi. 2024 yılı için üretimin sabit kalması veya yaklaşık %2,5 oranında hafifçe artması bekleniyordu.

Sanayi

İspanya'da sanayi sektörü ekonomik kalkınmanın temel taşı olmaktadır ve GSYİH'ye, istihdama ve teknolojik ilerlemeye önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Ancak son yıllarda küresel trendler, ekonomik gerilemeler ve tüketici tercihlerindeki değişimlerin etkisiyle genel ekonomideki göreceli payı azalmıştır. Buna rağmen imalat, ülke çapında endüstriyel faaliyeti körükleyen çeşitli sektörlerle birlikte ekonomik büyüme ve inovasyonun hayati bir itici gücü olmaya devam etmektedir.

İspanya'nın imalat ortamı, her biri ekonomide ayrı bir rol oynayan çok çeşitli sektörlerle karakterize edilmektedir. Bunlar arasında, imalat çıktısının ve ihracatın önemli bir bölümünü

temsil eden tarım-gıda sektörü öne çıkmaktadır. Otomotiv sektörü de İspanya'nın Avrupa'daki otomobil üretiminde önemli bir oyuncu olması nedeniyle öne çıkmaktadır. Ayrıca ilaç, kimya, tekstil ve makine endüstrileri endüstriyel faaliyetlere önemli ölçüde katkıda bulunarak yenilikçiliği teşvik etmekte ve ihracat artışını desteklemektedir.

Bölgesel dinamikler, İspanya'nın sanayi ortamının şekillenmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Belirli bölgeler, belirli imalat sektörleri için kilit merkezler olarak ortaya çıkmaktadır. Navarra, La Rioja ve Bask gibi kuzey bölgeler özellikle otomotiv, makine ve metalurji gibi sektörlerdeki endüstriyel yapıları ile önem arz etmektedir. Barcelona merkezli Katalonya, çeşitli üretim temelleri ve güçlü bir inovasyon geleneğiyle öne çıkan bir sanayi merkezi olarak hizmet vermektedir. Valensiya ise stratejik konumu ve altyapısıyla tekstil, kimya ve tarım-gıda gibi sektörler için bir merkez konumunda bulunmaktadır.

İspanyol imalat sektörünün ihracata yönelimi, rekabet gücünün sürdürülmesi ve ekonomik büyümenin desteklenmesi açısından hayati öneme sahiptir. İspanya'nın küresel değer zincirlerine, özellikle de Avrupa Birliği'ne entegrasyonu, üretilen malların çeşitli uluslararası pazarlara ihracatını kolaylaştırmaktadır. Otomotiv, ilaç ve elektronik gibi sektörler ihracat fırsatlarından yararlanarak İspanya'nın ticaret dengesine ve genel ekonomik dayanıklılığına önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.

İlerleyen süreçte İspanyol imalat endüstrisi bir dizi zorluk ve fırsatla karşı karşıya bulunmaktadır. Dijitalleşme ve otomasyon teknolojilerinin Endüstri 4.0 çerçevesinde benimsenmesi verimliliğin, etkinliğin ve rekabet gücünün artırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca firma büyüklüğü farklılıkları, bölgesel eşitsizlikler ve beceri uyumsuzlukları gibi yapısal sorunların ele alınması, kapsayıcı ve sürdürülebilir endüstriyel kalkınmanın teşvik edilmesi açısından on planda olacaktır. İspanya, inovasyondan, işbirliğinden ve stratejik yatırımdan yararlanarak imalat sektörünü giderek küreselleşen ve dinamik bir ekonomik ortamda uzun vadeli başarı elde edecek şekilde konumlandırabilir.

Hizmetler

Müteahhitlik Hizmetleri

İspanyol müteahhitler, özellikle inşaat sektörü başta olmak üzere uluslararası pazarlarda önemli bir rol oynamaktadır. İnşaat ve mühendislikte uzun bir uzmanlık geçmişine sahip olan İspanyol şirketleri, dünya çapında yüksek kaliteli projeler sunma konusunda bilinirliğe kavuşmuştur. İspanyol müteahhitler Avrupa, Latin Amerika, Afrika, Orta Doğu ve Asya gibi bölgelerde inşaat, inşaat mühendisliği, altyapı, enerji ve su arıtma alanlarında çeşitli projeleri başarıyla tamamlamıştır. Hızlı tren, tüneller, havaalanları, köprüler, barajlar, stadyumlar, enerji santralleri gibi önemli projelere imza atmışlardır.

İspanyol müteahhitler, yenilikçi mühendislik çözümleri, ileri teknoloji kullanımı ve verimli proje yönetimi sayesinde kaliteden ödün vermeden uygun maliyetli çözümler sunmalarıyla bilinmektedir. Ayrıca, faaliyet gösterdikleri ülkelerdeki yerel şirketler, tedarikçiler ve topluluklarla işbirliği yapma yaklaşımları onlara iyi bir itibar, güven inşa etme ve müşteriler ve

paydaşlarla uzun vadeli ilişkiler kazandırmış ve böylece projelerinin başarısına katkıda bulunmuştur.

ENR En Büyük 250 Uluslararası Müteahhit sıralamasının 2023 yılı verilerine göre, İspanyol ACS şirketi, küresel sıralamada en yüksek uluslararası gelire sahip inşaat firmaları arasında 2. sırada yer almıştır (2022 yılında İspanya'daki faaliyetleri de hesaba katıldığında 35 milyar ABD Doları tutarındaki toplam gelirden 34 milyar ABD Doları). Fransız VINCI firması sıralamada lider konumda yer almaktadır.

2024 yılı ENR En Büyük 250 Uluslararası Müteahhit raporuna göre, İspanyol şirketi GRUPO ACS/HOCHTIEF, 2023 yılında İspanya'daki operasyonları da dahil olmak üzere toplam 45,66 milyar dolarlık gelirin 41,62 milyar doları ile küresel sıralamada en yüksek uluslararası gelire sahip inşaat şirketleri arasında 2. sırada yer aldı. Fransız şirketi VINCI sıralamada başı çekiyor.

Sıralamada yer alan diğer İspanyol şirketleri arasında Acciona (20.), FCC (29.), Sacyr (36.), OHLA (47.), Compsa Corporation (150.), Grupo Empresarial San José (150.) ve Sener Grupo de Ingeniería (180.) bulunuyor.

(Not: Ferrovial 11. sırada yer alıyor. 1952 yılında İspanya'da kurulan şirket, hissedarlarının Ferrovial ile Hollandalı yan kuruluşu Ferrovial International SE arasındaki birleşmeyi onaylamasıyla 2023 yılı Nisan ayında kurumsal bir yeniden yapılanmaya gitti. Sonuç olarak, grubun ana şirketi genel merkezini İspanya'dan Hollanda'ya taşıdı. O zamandan beri Ferrovial hem İspanyol hem de Hollanda borsalarında listelendi. İspanyol kökenli bir şirket olmaya devam etse de ana kuruluşu artık Hollandalıdır)

İspanyol firmaların en önemli altyapı projelerinden bazıları: Amerika Birleşik Devletleri'ndeki LBJ Otoyolu, Kuzey Tarrant Express ve Pocahontas Parkway, Quebec 30 Otoyolu (*Montreal*), Sanef Otoyollarının Fransız ağı, Avustralya Queensland'deki Legacy Way, Pedemontana-Veneta Otoyolu, Mekke-Medine hızlı tren hattı demiryolu, Kaliforniya hızlı tren hattı demiryolu. Metro sistemleri: Riyad, Lima, Panama, Quito, New York, Santiago de Şili ve Doha metro hatları. Diğer projeler ise; Panama Kanalı genişletme projesi, Monako Limanı, Norveç'te Follo Hattı, Odense Tramvayı, Heathrow Havaalanı, Mexico City Havaalanının Yeni Uluslararası Terminali, Lincolnville Metrolinx İstasyonu (Kanada), Louvre Abu Dabi, Antofagasta ve Valech'deki hastaneler (Şili), Lugano Kültür Merkezi, Atotonilco'da (Meksika) arıtma tesisi, Yeni Kahire arıtma tesisi, Perth ve Ashdod tuzdan arındırma tesisleri, Zistersdorf yakma tesisi (İngiltere), Şili'deki Los Cóndores'te hidroelektrik santralleri ve Kosta Rika'da El Torito, Polonya'da Turów enerji tesislerinin büyütülmesi ve British Columbia'daki Temiz Enerji C Proje Sahası'dır.

Telekomünikasyon

Son yirmi yılda İspanya'nın telekomünikasyon sektörü önemli değişiklikler geçirdi. 1990'ların sonlarında sektörün serbestleştirilmesi, yeni operatörlerin pazara girmesinin önünü açtı, rekabeti artırdı ve tüketiciler için fiyatları düşürdü. 2000 yılına kadar Telefónica baskın konumunu korudu, ancak bu durum Jazztel, Vodafone ve Orange gibi rakiplerin piyasaya girmesiyle değişmeye başladı.

Yabancı şirketlerin girişi, Vodafone, Orange ve T-Mobile gibi şirketlerin yerel operatörleri satın alarak güçlü bir varlık oluşturmasıyla sektörün gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Son yıllarda, daha büyük operatörlerin pazar paylarını ve tekliflerini genişletmek için daha küçük operatörleri satın almasıyla konsolidasyon belirleyici bir trend haline gelmiştir. Örneğin, Vodafone 2018 yılında ONO'yu satın aldı ve MásMóvil 2020 yılında bir özel sermaye şirketleri konsorsiyumu tarafından satın alındı. 2024 yılında Orange ve MásMóvil birleşerek o zamandan beri İspanyol telekomünikasyon pazarında önemli bir oyuncu haline gelen MASORANGE'ı oluşturdu.

Önümüzdeki dönem için İspanyol hükümetinin ülkenin telekomünikasyon sektörüne ilişkin olarak hazırladığı bazı planlar bulunmaktadır. Artık "*Dijital İspanya 2026*" olarak güncellenen "*Dijital İspanya 2025*" planı, 2025 yılı itibarıyla tüm İspanyol nüfusuna yüksek hızlı geniş bant erişimini ve tüm kentsel alanlarda 5G kapsamını sağlamayı amaçlıyor.

Özetle, İspanya'nın telekomünikasyon sektörünün serbestleştirilmesi rekabetin artmasına, tüketiciler için daha düşük fiyatlara ve yabancı şirketlerin pazara girmesine yol açtı. Konsolidasyon, Telefónica, Vodafone ve MASORANGE gibi büyük oyuncuların pazara hakim olmasıyla sektörü daha da şekillendirdi.

Ulusal Piyasalar ve Rekabet Komisyonu (CNMC), İspanya'daki telekomünikasyon pazarı hakkında istatistiki bilgileri sağlayan ana kurumdur. 2024 yılına ilişkin son rapora göre, aşağıdaki temel veriler öne çıkmaktadır:

- İspanya'daki mobil hat sayısı 61,25 milyona ulaşarak bir önceki yıla göre %2,8'lik bir büyüme gösterdi. Bunlardan 53,96 milyon hat internet erişimine sahipti ve bir önceki yıla göre %3,5'lik bir artış gösterdi.
- Movistar, MASORANGE (*MásMóvil ve Orange'in birleşmesi*) ve Vodafone toplam mobil hatların %87,4'ünü oluşturdu.
- Sabit telefon hatları 12.159 adet azalarak toplam 17,7 milyon oldu.
- Fiber optik (FTTH) hatların toplam sayısı 16,5 milyonu aşarak tüm sabit geniş bant hatlarının %89,2'sini oluşturdu. Movistar bu hatların en büyük payına sahipti.
- Sabit geniş bant hatlarının %84,4'ü Movistar, Vodafone ve MASORANGE arasında yoğunlaşırken DIGI %10,54'lük bir pazar payına ulaştı.

Ulusal İstatistik Enstitüsü (INE) ayrıca İspanya'daki BİT sektörünün durumu hakkında raporlar yayınlamaktadır. Hane halklarında Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) Ekipmanı ve Kullanımı Anketi aşağıdaki temel noktaları vurgulamaktadır:

- En az bir üyesi 16 ila 74 yaş aralığında olan hanelerin %99,5'inde mobil telefonlar mevcuttur ve bu oran 2023 yılındaki oran ile aynıdır. Buna karşılık, sabit hatlı telefonların varlığı azalmaya devam ediyor, artık hanelerin yalnızca %53,9'unda bulunuyor, bu rakam da 2023 yılına kıyasla 3,6 puanlık bir düşüş anlamına geliyor.

– Hanelerin %96,8'i sabit ve/veya mobil geniş bant üzerinden internete erişebiliyor, bu oran 2023 yılında %96,4'tü. Bunların %85,7'si internete sabit geniş bant bağlantıları (*fiber optik, kablo, ADSL, vb.*) üzerinden erişirken, %11,1'i yalnızca mobil bağlantılara (*3G, 4G veya 5G*) güveniyor.

Aşağıdaki temel noktalar, yine Ulusal İstatistik Enstitüsü (INE) tarafından yürütülen ve 2024 yılı Ekim ayında yayınlanan Şirketlerde Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve E-Ticaret Anketi'nin sonuçlarına dayanmaktadır:

- 2024 yılı birinci çeyreğinde 10 ve üzeri çalışanı bulunan şirketlerde çalışanların %68,4'ü iş amaçlı bilgisayar kullanırken, %63,3'ü internete bağlı bilgisayar kullandı.
- İnternet erişimi olan şirketlerin %64,7'si sosyal medyayı kullanırken, bu oran 2023 yılının birinci çeyreğine göre 1,1 puan arttı.
- İnternet erişimi olan şirketlerin %81,8'inin web sitesi bulunuyor. Bu oran, 2023 yılının aynı dönemine göre 3,3 puan daha fazla.
- İncelenen teknolojiler arasında şirketlerin %37,7'si bulut bilişim hizmeti satın aldı (*2023 yılına göre 6,1 puan daha fazla*), %12,4'ü ise yapay zekayı kullandı (*2,8 puanlık artış*).
- En yaygın kullanılan teknoloji ERP (*Kurumsal Kaynak Planlaması*) olmaya devam ediyor. Şirketlerin %31,4'ü veri analitiğini şirket içinde gerçekleştirirken, %12,4'ü yapay zeka kullanıyor ve %11,1'i ise yalnızca mobil geniş bant bağlantısına güveniyor.
- Hizmet sektöründe şirketlerin %42,4'ü bulut bilişim hizmeti satın alırken, %15,6'sı yapay zekâyı kullanarak bu teknolojileri benimsemeye öncü sektör oldu.

Avrupa Komisyonu, 2014 yılından beri Dijital Ekonomi ve Toplum Endeksi (*DESI*) aracılığıyla AB üye ülkelerinin dijital ilerlemesini izliyor. 2023 yılı itibarıyla DESI, dijital hedeflere doğru ilerlemeyi izlemek için "*Dijital On Yıl 2030 Politika Programı*"na entegre edildi. İspanya için "*Dijital On Yıl 2024 Ülke Raporu*", ülkenin dijital dönüşümünde önemli gelişmeleri ve iyileştirme alanlarını vurguluyor.

- Dijital Beceriler: 2023 yılında İspanyol nüfusunun %66,2'si en azından temel dijital becerilere sahipti ve %55,6 olan AB ortalamasını geçti. Ancak, işgücündeki BT uzmanlarının yüzdesi, %4,8 olan AB ortalamasının altında seyrederek %4,4 ile düşük kalmaya devam ediyor. Rapor, BT uzmanlarını çekmek ve elde tutmak için çabaların artırılmasını ve eğitim ve yeniden beceri kazandırma programlarının geliştirilmesini öneriyor.
- Dijital Altyapı: İspanya, özellikle yüksek kapasiteli sabit ağlar ve eve kadar fiber (FTTH) kapsamında AB ortalamasını geride bırakarak dijital altyapıda üstünlüğünü sürdürüyor. Ancak, işletmeler tarafından 5G ve bulut hizmetlerinin benimsenmesi bir zorluk olmaya devam ediyor. İspanyol işletmelerinin yalnızca %27,2'si bulut hizmetlerini kullanıyor ve bu oran, %38,9 olan AB ortalamasının önemli ölçüde altında.

– KOBİ'lerin Dijitalleştirilmesi: İspanya, yapay zeka (AI) gibi gelişmiş teknolojilerin benimsenmesinde önemli ilerleme kaydetti. 2023 yılında İspanyol işletmelerinin %9,2'si AI çözümlerini benimsedi ve bu oran AB'nin %8,0'lik ortalamasını aştı. Ancak rapor, KOBİ'lerin bulut bilişim ve veri analitiği gibi teknolojileri benimsemesini daha fazla destekleme gereğini vurguluyor.

– Dijital Kamu Hizmetleri: İspanya, AB içinde e-Devlet ve dijital kamu hizmetlerinde lider olmaya devam ediyor ve çeşitli göstergelerde AB ortalamasını sürekli olarak geride bırakıyor. Rapor, kamu hizmetlerini dijitalleştirme ve vatandaşlar arasında kullanımını teşvik etme yönündeki sürekli çabaları destekliyor.

Özetle, İspanya dijital beceriler, altyapı ve kamu hizmetleri gibi alanlarda güçlü bir performans gösterirken, bulut hizmetlerinin benimsenmesinde ve BT uzmanlarının iş gücüne entegrasyonunda zorluklar devam ediyor. Ülke, Dijital On Yıl yol haritasında iddialı hedefler belirlemiş olup, bu hedeflere ulaşmak için 26,7 milyar avroluk (*GSYİH'nin %1,8'i*) yatırım planlamaktadır.

Turizm

Kültürel, tarihi ve doğal çeşitliliğiyle dünya çapında tanınan İspanya'nın turizm sektörü, ekonomisinin temel direklerinden biridir. Ülke, her tür gezgine uygun çok çeşitli deneyimler sunar. İyi gelişmiş turizm altyapısı, uluslararası üne sahip mutfağı ve zengin sanatsal mirasıyla İspanya, her yıl milyonlarca ziyaretçiyi çekmeye devam ederek dünyanın önde gelen turistik yerlerinden biri olarak konumunu sağlamlaştırmaktadır.

İspanya'nın turizm sektörü 2024 yılında hem ziyaretçi sayısı hem de gelir açısından beklentileri aşarak tarihi sonuçlara ulaştı. Ulusal İstatistik Enstitüsü'ne (INE) göre, uluslararası turist harcamaları 2023 yılına kıyasla %16,1 oranında artışla 126,3 milyar avroya ulaştı. Uluslararası ziyaretçi sayısı %10,1 oranında artarak 93,8 milyona ulaştı ve 2023 yılındaki 85 milyonluk rekoru geçti. Bu büyüme, gelen turistlerdeki artışı geride bırakan turist başına ortalama harcamadaki güçlü artıştan kaynaklandı.

Turizm sektörü de istihdamda sağlam bir performans göstererek 2024 yılını 2,9 milyonluk istihdamla kapattı, bu rakam 2023 yılına kıyasla %9,7 oranında artış anlamına gelmektedir. Bu rakam ayrıca, İspanya'daki toplam istihdamın %13,4'ünü temsil ediyor. Sektördeki maaşlı çalışanlar %10,8 oranında büyüdü, seyahat acentelerinde (+%29,6), ulaşımda (+%12,5) ve konaklama (+%9,3) sektöründe önemli artışlar oldu.

Özellikle, kalıcı sözleşmeli çalışanların yüzdesi %13,4 oranında artarken, geçici sözleşmeli çalışanlar %2,3 oranında azaldı. Sektördeki geçici istihdam oranı, 2023 yılında kaydedilen %16,5'ten önemli ölçüde düşük olan %14,5 seviyesine geriledi. Valensiya, Madrid ve Katalonya, sırasıyla %21,5, %17,9 ve %15,3 oranında artışlarla istihdam büyümesine öncülük etti.

Birleşik Krallık, 18,4 milyon ziyaretçi (+%6,6) ile 22,6 milyar avronun üzerinde harcama (+%13,5) yaparak uluslararası turistlerin en büyük kaynağı olmaya devam etti. Fransa, 12,9 milyon turist (+%10,3) ve 11 milyar avro harcama (+%13,1) ile onu takip ederken, Almanya

11,9 milyon ziyaretçi (+%8,6) ve 15,5 milyar avro harcama (+%17,6) ile üçüncü sırada yer aldı. Asya pazarları en yüksek büyümeyi (+%14,2) yaşadı ve Amerika Birleşik Devletleri 4,2 milyon turistle (+%11,2) konumunu güçlendirdi.

Katalonya, 19,9 milyon uluslararası turisti (+%9,7) ağırlayarak ve 23,7 milyar avro gelir (+%11,8) elde ederek en çok ziyaret edilen bölge olarak başı çekti. Balear Adaları, 15,3 milyon ziyaretçi (+%6,1) ve 20,1 milyar avro gelir (+%13,3) ile onu takip ederken, Kanarya Adaları 15,2 milyon turist (+%9,1) ve 22,9 milyar avro gelir (+%12,6) ile sıralandı.

Exceltur, Alliance for Tourism Excellence, sektörün İspanya ekonomisindeki önemli rolünü vurguluyor. 2024 yılında turizm GSYİH'si reel olarak %6,5 oranında büyüyerek 207,8 milyar avroya ulaştı ve İspanya'nın ekonomik büyümesinin %26,1'ini oluşturdu. Sektör 72.000 yeni iş yarattı ve sosyal güvenlik fonuna 32,9 milyar avro katkıda bulundu.

Exceltur, daha yüksek değerli teklifler, sürdürülebilirlik ve dijitalleşmeye odaklanarak sektörün dönüşümünü vurguluyor. 4 ve 5 yıldızlı konaklama tesislerine yapılan yatırımlar 2019 yılına kıyasla %10 oranında arttı ve turizme yapılan yıllık yatırımlar 2020 yılından bu yana %6,2 oranında artarak diğer sektörleri geride bıraktı. Exceltur, 2025 yılına bakıldığında turizm GSYİH'sinde %4'lük reel bir büyüme öngörüyor ve salt hacimden ziyade ziyaretçi başına harcamayı artırmanın önemini vurguluyor.

İspanya'nın turizm sektörü, ziyaretçi sayısı, harcama ve istihdamda yeni rekorlar kırarak gelişmeye devam ediyor. Sürdürülebilirlik, yüksek değerli teklifler ve dijital dönüşüme stratejik bir odaklanma ile sektör, yerel topluluklar için büyümeyi yaşam kalitesiyle dengeleme zorluklarını ele alırken İspanyol ekonomisinin temel taşı statüsünü korumak için iyi bir konumdadır.

Madencilik

İspanya'nın madencilik sektörünün kökleri Roma İmparatorluğu'na kadar uzanan uzun bir geçmişi vardır. Ulusal ekonomiye en büyük katkıyı sağlayan sektör olmasa da, istihdam sağlayan ve bölgesel kalkınmayı destekleyen hayati bir sektör olmaya devam etmektedir. Ülkenin benzersiz jeolojik çeşitliliği, çok çeşitli mineral ve kayaların çıkarılmasına olanak tanımış ve İspanya'yı Avrupa ve küresel madencilik pazarlarının belirli alanlarında önemli bir oyuncu haline getirmiştir.

Ekolojik Geçiş ve Demografik Mücadele Bakanlığı'nın 2025 yılı Şubat ayında yayınladığı "*Madencilik İstatistikleri (2023)*" raporunda yer alan son resmi veriler, İspanya'nın temel mineraller ve malzemeler üreticisi olarak rolünü vurgulamaktadır. İspanya'nın madencilik sektörünün bazı önemli noktaları şunlardır:

Avrupa Birliği içinde:

- Stronsiyum ve sepiyolit tek üreticisi.
- Florspar ve alçıtaşının önde gelen üreticisi.

- Bakır cevheri, magnezit ve potasyum tuzlarının ikinci büyük üreticisi.
- Bentonitin altıncı büyük üreticisi.

Küresel Ölçekte:

- Dünyanın en büyük çatı arduvazı üreticisi.
- Süs taşları ve mermerin ikinci büyük küresel üreticisi.
- Granitin dördüncü büyük üreticisi.

2023 Madencilik İstatistikleri Raporu’ndan bazı önemli çıkarımlar şunlardır:

- Ekonomik Katkı ve Üretim Değeri: 2023 yılında İspanya'nın madencilik üretiminin toplam değeri, bir önceki yıla göre %9,3 oranında düşüşle 3,57 milyar avroya ulaştı. Metalik madencilik, üretim değerindeki %15'lik düşüşe rağmen, toplam değer %27'sine katkıda bulunarak sektörün itici gücü olmaya devam ediyor. Endüstriyel mineraller %25'i oluştururken, süs kayalar istikrarlı %13'lük payını korurken, arduvaz ise süs kaya üretim değerinin %60'ını temsil ediyor.
- Süs Kayaları: Bu kategoriye, süs kayası üretim değerinin %60'ını oluşturan arduvaz hakimdir. Galiçya ve Kastilya ve Leon, ulusal üretimin %68,7'sine katkıda bulunan önde gelen bölgelerdir. Diğer önemli katkıda bulunanlar arasında Extremadura (%8,4), Valensiya (%5,4) ve Endülüs (%4,4) yer almaktadır.
- Metalik Mineraller: Başlıca üretimler arasında bakır, çinko ve kurşun bulunur ve Endülüs, İber Pirit Kuşağı'ndaki aktif madenleri nedeniyle önde gelir. Asturias da özellikle altın ve tungsten üretiminde önemli bir rol oynarken, Kastilya ve León önemli tungsten ve demir madenciliği operasyonlarına ev sahipliği yapar.
- Endüstriyel Mineraller: Potasyum, florit ve glauberit bu kategorideki ana ürünlerdir. Potasyum üretiminde Katalonya başı çekerken, glauberit konusunda Kastilya ve León dikkat çekmektedir. Madrid ve Castilla-La Mancha da endüstriyel minerallerin üretimine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır.
- Taş Ocağı Ürünleri: Taş ocağı ürünleri kireç taşı, alçı ve agregaları içerir. Endülüs, özellikle alçı üretiminde önemli bir bölgedir ve Almería ulusal alçı değerinin %64,4'üne katkıda bulunur. Katalonya ve Kastilya ve Leon da kireç taşı ve agrega üretiminde önemli roller oynar.
- İstihdam ve Operasyonlar: Madencilik sektörü 2023 yılında 30.239 kişiyi doğrudan istihdam etti ve bu rakam 2022 yılına göre %4,1'lik bir artış anlamına geliyor. İşlerin çoğu (%80) metalik olmayan kayaların ve minerallerin çıkarılmasındaydı ve metalik madencilik %20'yi oluşturuyordu. Küçük ölçekli operasyonlar baskındır ve maden sahalarının %75'i 10'dan az işçi istihdam ederken, 500'den fazla çalışanı olan beş büyük ölçekli operasyon iş gücünün %21'ini temsil etmektedir.
- Bölgesel Dağılım: Madencilik faaliyetleri üç bölgede yoğunlaşmıştır: Endülüs (%34), Katalonya (%11) ve Kastilya ve Leon (%11).

– Kritik ve Stratejik Mineraller: İspanya, bakır, florit, feldispat, stronsiyum, tungsten ve tantal gibi kritik ham maddelerin üretiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu malzemelerin ekonomik değeri 2023 yılında 868 milyon avroyu aştı ve bakır ve tungsten yenilenebilir enerji, savunma ve dijital teknolojilerdeki önemleri nedeniyle stratejik olarak sınıflandırıldı.

Enerji

İspanya enerji sektörü, ülke yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş yaptığı için son yıllarda önemli değişiklikler geçirmiştir. Tarihsel olarak İspanya, enerji ihtiyaçlarını karşılamak için büyük ölçüde ithal fosil yakıtlara bağımlı olmuştur. Ancak ülke, fosil yakıtlara olan bağımlılığını azaltma ve daha sürdürülebilir ve esnek bir enerji sistemine geçiş ihtiyacının farkına varmıştır.

2019 yılı Mart ayında İspanya, İklim Değişikliği ve Enerjide Geçiş Yasası taslağı, Ulusal Entegre Enerji ve İklim Planı 2021-2030 ve Adil Geçiş Stratejisi'ni içeren Enerji ve İklim için Stratejik Çerçeve'yi Avrupa Komisyonu'na göndermiştir.

İspanyol enerji sektörü dünya genelinde olumlu bir izlenime sahip, gelişmiş bir sektördür. Ülke, özellikle yenilenebilir enerji alanında dünya lideri konumundadır. "*Ulusal Entegre Enerji ve İklim Planı 2021-2030*", İspanyol ekonomisinin modernizasyonu için temel oluşturmaktadır. Bu plan çerçevesinde 2030 yılı itibarı ile ülkenin yenilenebilir enerji kaynaklarının İspanya'nın toplam enerji üretimindeki payının %42'ye çıkarılması ve elektrik üretiminin %74'ünün yenilenebilir enerjiden karşılanması hedeflenmektedir. Ana hedef, bu payın 2050 yılında %100 olmasıdır. Ayrıca ülke, sera gazı emisyonunun 1990 yılı seviyelerine göre %20-21 oranında azaltılmasını hedeflemektedir. Tüm bu hedeflerin gerçekleştirilmesi ile birlikte ülkenin enerji verimliliğinin 2030 yılına kadar %39,6 oranında artış göstermesi hedeflenmektedir.

Buna ilaveten, fosil yakıt ithalatının -özellikle petrol ve kömür- azalması ve yenilenebilir enerjinin artan kullanımı, 2017 yılında %74 olan enerji bağımlılık oranını 2030 yılında %59'a düşürerek, %15'lik bir iyileşme sağlayacaktır. Bu gelişme de İspanya'nın ulusal enerji güvenliğini güçlendirmeye yardımcı olacak ve ülkenin ticaret dengesi üzerinde olumlu bir etki yapacaktır. Spesifik olarak, ithalattaki azalmanın 2021 ile 2030 arasında yaklaşık 75 milyar avro olması beklenmektedir.

Plan, 2030 yılı için elektrik sektöründe 157 GW'lık toplam kurulu güç öngörmekte ve bunun 50 GW'ı rüzgar enerjisi; 37 GW'ı güneş fotovoltaik; 27 GW'ı kombine gaz çevrimi; 16 GW'ı hidrolik; 8 GW'ı pompalama; 7 GW'ı güneş termoelektrik ve 3 GW'ı nükleerden oluşmaktadır.

Son olarak, 2020 yılı Kasım ayında, "*2050 yılında Modern İspanyol Ekonomisi için Uzun Vadeli Strateji*", Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmıştır. İspanya'nın nihai hedefi, sera gazı (GHG) emisyonlarını 1990 yılına kıyasla en geç 2050 yılına kadar %90 oranında azaltmaktır.

Red Eléctrica de España, her yılın başında geleneksel olduğu üzere 2024 yılı için "*Elektrik Sistemi Raporu*"nu yayınlamıştır. REE, aynı zamanda ülkedeki yüksek gerilim elektrik iletim şebekesinin işletimi ve kontrolü ile elektrik enerjisinin üretim ve tüketiminin koordinasyonu konusunda sorumlu şirkettir.

2024 yılına ait raporda öne çıkan bazı önemli noktalar şunlardır:

- 2024 yılında, zorlu jeopolitik bağlama rağmen, iletim şebekesine yapılan yatırım bir önceki yıla göre %31 oranında artarak 976 milyon avroya ulaştı. Bu yatırımlar daha fazla yenilenebilir enerji üretiminin entegrasyonuna, adalar arasındaki bağlantıların güçlendirilmesine, şebeke ağının iyileştirilmesine, elektrifikasyonun teşvik edilmesine, arz güvenliğinin sağlanmasına ve hizmet kalitesinin sürdürülmesine katkıda bulundu. Ayrıca, 487 km yeni iletim hattı ve 197 yeni trafo merkezi pozisyonu eklenerek toplam şebeke uzunluğu 45.674 km'ye (+%1,1) çıkarıldı.
- İspanya 2024 yılını 132,3 GW toplam kurulu kapasiteyle kapattı, bu kapasitenin %64,3'ü yenilenebilir enerji kaynaklarından geldi. Yenilenebilir kapasite yıl boyunca 7,3 GW arttı, 6 GW'ı kurulu kapasite açısından lider yenilenebilir teknoloji haline gelen güneş fotovoltaik teknolojisinden oluştu. Bu büyüme İspanya'nın yenilenebilir enerji genişlemesine olan sürekli bağlılığını ve güneş enerjisi geliştirmedeki liderliğini vurguluyor.
- 2024 yılı, İspanya'da yenilenebilir enerji üretimi için bir başka rekor yılı oldu ve yenilenebilir enerjiler toplam elektrik üretiminin %56,8'ini oluşturdu. Yenilenebilir üretim 2023 yılına kıyasla %10,3 oranında artışla 149 TWh'ye ulaştı. Bu büyüme öncelikle hidroelektrikte %35,5 artış ve güneş fotovoltaik üretiminde %18,9 artışla sağlandı. Öte yandan yenilenebilir olmayan üretim %11,9 oranında azalarak toplam üretimin %43,2'sini temsil etti.
- Yenilenebilir enerjinin artan katkısının doğrudan bir sonucu olarak, 2024 yılı İspanya tarihindeki en düşük CO₂ eşdeğer emisyonlarını gördü. Elektrik üretimiyle ilişkili emisyonlar 27 milyon ton CO₂ eşdeğerine düştü, bu rakam 2023 yılına göre %16,8 ve 2007 yılında kaydedilen seviyelere göre %75,7 oranında daha düşük bir seviyeye tekabül etmektedir. Bu kilometre taşı, enerji sektörünün karbondan arındırılmasında kaydedilen önemli ilerlemenin altını çiziyor.
- Kömür üretimi, bir önceki yıla kıyasla %50,1'lik bir azalma ile 2024 yılında en önemli düşüşü yaşadı. Kömür, toplam elektrik üretiminin yalnızca %1,5'ini oluşturarak 3.871 GWh üretti ve bu rakam tüm enerji kaynakları arasında en düşük paydı. Bu düşüş, İspanya'nın kömürü aşamalı olarak kullanımdan kaldırma ve daha temiz enerji kaynaklarına geçiş konusundaki devam eden çabalarını yansıtır.
- İspanya'daki elektrik talebi, iki yıl üst üste düşüşten sonra 2024 yılında %0,9 oranında artarak 248,8 TWh'ye ulaştı. Yarımada talep de %0,9 oranında artarak toplam 233,5 TWh'ye ulaştı. Sıcaklık ve iş günü etkilerine göre ayarlandığında, talep ülke genelinde %1,4 ve yarımada %1,5 oranında arttı. Maksimum saatlik talep, 11 Ocak'ta, akşam 8-9 arasında, 38.199 MWh ile gerçekleşti ve 2023 yılındaki kış zirvesine kıyasla %1,4 oranında düşüş yaşandı.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

İspanyolların iş hayatında kişisel ilişkiler kurmaya verdikleri önem nedeniyle, İspanyol pazarında başarı için yakın ve güvenilir bir bağlantı kurmak esastır. Bu nedenle, potansiyel bir dağıtıcı veya müşteriyle ilk temas ideal olarak şahsen yapılmalıdır, çünkü bu yaklaşım e-postaya, telefon görüşmelerine veya diğer uzaktan iletişim yöntemlerine güvenmekten çok daha etkilidir. Yüz yüze görüşmeler yalnızca güçlü ilişkiler kurmaya yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda daha büyük bir bağlılık ve profesyonellik duygusu da iletir.

İspanyol şirketleriyle pazarlık yaparken dikkate alınması gereken faktörlerden biri yabancı dil bilgisidir. Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün 2023 yılında yayınladığı Nüfus ve Konut Temel Özellikleri Araştırması'ndan elde edilen verilere göre, İspanya'daki nüfusun yalnızca %15'i İngilizce'yi "iyi" derecede konuşmaktadır. Nüfusun %10'u kendini ifade etmekte zorluk yaşamaktadır ve kalan %75'lik kısım ise İngilizce bilmediğini belirtmektedir.

İngilizcenin en iyi konuşulduğu bölge Madrid (%22,7) olurken, daha sonra Balear Adaları (%19,8), Kanarya Adaları (%17,6), Katalonya (%16,3) ve Navarra (%16,1) sıralanmaktadır. Yalpazenin diğer ucunda ise nüfusunun yalnızca %6,5'inin İngilizceyi yeterli düzeyde bildiği Melilla yer alırken, Ceuta (%8,3), Extremadura (%8,8), Galiçya (%8,9) ve Kastilya-La Mancha (%9,9) Melilla'yı takip etmektedir.

İngilizce hakkında en fazla bilgiye sahip olan grup gençlerden oluşmaktadır. Yaş ilerledikçe İngilizce bilgi düzeyi azalmaktadır. 10-19 yaş grubundaki nüfusun %28,5'i İngilizceyi iyi konuşurken, 20-29 yaş grubunda bu oran %32'ye çıkmaktadır. Ancak daha büyük yaş gruplarına bakıldığında veriler olumsuz bir tablo ortaya koymaktadır. İyi derecede İngilizce konuşan 40-49 yaş arası nüfusun oranı %15,5'tir. 50 yaşın üzerindekilerde ise nüfusun %80'den fazlası İngilizce bilmemektedir.

Oransal olarak çok yüksek olmasa da İngilizce işyerlerinde daha çok kullanılmaktadır. Nüfusun %17,7'si iş ortamında bazen, sıklıkla veya her zaman İngilizce kullanmaktadır. Arkadaşlar arasında İngilizce yalnızca %11,3 oranında konuşulurken, aile çevresinde bu oran %7,7'ye düşmektedir.

Bu rakamlara bakıldığında İspanyolların İngilizce yeterlilik düzeyinin Avrupa'nın gerisinde kalmaya devam ettiği görülmektedir. Bu durum, Education First tarafından derlenen ve İspanya'yı İngilizce bilgisi açısından kıtadaki 34 ülke arasında 25'inci sıraya koyan İngilizce Yeterlilik Endeksi (EPI) çalışması ile ortaya çıkmaktadır. En son sıralamada İspanya 535 puan alarak orta düzeyde İngilizce yeterliliğine sahip ülke olarak sınıflandırılmaktadır. İspanya küresel sıralamada son iki yıla kıyasla iki sıra kaybetmiştir (113 ülke arasında 35.) (Türkiye 493 puanla 66'ncı sırada ve "Düşük Yeterlilik" grubunda yer almaktadır).

İş dünyasında iyi seviyede İngilizce konuşan firmaların yöneticilerinin yüzdesinin de çok yüksek olmadığı unutulmamalıdır. Her ne kadar son birkaç yılda bu durum iyileşmekle beraber çok iyi İngilizce bilen ve konuşabilen yönetici sayısı İspanya genelinde çok azdır. Öte yandan firmaların

büyüklüğüne, sektöre veya uluslararası pazarlardaki varlıklarına göre bu durum değişmektedir. Büyük uluslararası şirketlerde daha iyi seviyede İngilizce konuşulduğu gözlemlenmektedir. Yabancı firma yetkililerinin İspanyol meslektaşlarıyla iletişim kurarken veya toplantı yaparken bir tercüman hizmetine ihtiyaç duymaları İspanya'da normal bir uygulamadır.

İspanyol iş profesyonelleri genellikle satın alma kararlarına karşı muhafazakar bir yaklaşım sergiler, cesur veya alışılmadık stratejiler yerine güvenilirliği, istikrarı ve kanıtlanmış geçmiş performansları önceliklendirir. İş etkileşimlerinde profesyonelliğe ve resmi, saygılı bir tona değer verirler, bu da ciddi ve metodik bir yaklaşım tercihlerini yansıtır. Güven oluşturmak ve yeterlilik göstermek esastır, çünkü karar alma genellikle bilinçlidir ve hızlı sonuçlardan ziyade uzun vadeli faydalara odaklanır. Fikirlerin ve çözümlerin açık, iyi yapılandırılmış bir sunumu, beklentileriyle uyumlu hale getirmede ve başarılı işbirliklerini teşvik etmede özellikle etkilidir.

Para Kullanımı

İspanya, 1 Ocak 2002 tarihinde İspanyol pesetasının yerine avroyu resmi para birimi olarak kabul etti. Ülke, yıllar içinde nakit gibi geleneksel yöntemleri dijital ve mobil ödeme çözümlerinin artan benimsenmesiyle dengeleyerek çeşitli bir ödeme ekosistemi geliştirdi. Dijital ödeme yöntemlerinin artan kullanılabilirliğine rağmen, nakit özellikle günlük işlemler için İspanya'da en yaygın kullanılan ödeme yöntemi olmaya devam ediyor. Bu durum, dijital alternatifler ivme kazanırken bile nakite güçlü bir kültürel bağlılığı yansıtıyor.

İspanya Merkez Bankası'nın 2024 yılı araştırmasına göre, nakit, özellikle 55 yaş üstü ve temel eğitim seviyesine sahip kişiler arasında çoğu İspanyol için birincil ödeme yöntemi olmaya devam ediyor. Nakit kullanmanın başlıca nedenleri kolaylık ve alışkanlık olarak gösteriliyor. Ancak, günlük nakit kullanım sıklığı önceki yıllara kıyasla biraz azaldı ve nüfusun %19'u artık nakit yerine günlük olarak kart kullanıyor; bu oran 2023 yılında %15'ti.

Kartlar, nüfusun %30'unun birincil ödeme yöntemi olarak belirlediği ikinci en yaygın kullanılan ödeme yöntemi olmaya devam ediyor. Mobil ödemeler, daha az yaygın olsa da, istikrarlı bir şekilde büyüyor ve İspanyolların %11'i artık ana ödeme yöntemi olarak mobil cihazları kullanıyor. Bu büyüme, daha genç nesiller ve daha yüksek eğitim seviyelerine sahip bireyler tarafından yönlendiriliyor.

Bizum ve Mobil Ödemelerin Yükselişi:

Çoğu İspanyol bankası tarafından desteklenen gerçek zamanlı bir ödeme uygulaması olan Bizum, İspanya'nın ödeme ortamında göze çarpan bir başarıya ulaştı. Artık nakitten sonra bireyler arası işlemler için en popüler ikinci ödeme yöntemi. Bizum'un benimsenmesi özellikle genç bireyler ve yüksek eğitim seviyesine sahip olanlar arasında yüksek, bu durum da kullanım kolaylığını ve günlük hayata entegrasyonunu yansıtıyor.

Apple Pay, Google Pay ve Samsung Pay gibi mobil ödeme çözümleri de özellikle genç demografik gruplar arasında ilgi görüyor. Ancak çoğu kullanıcı hala bankalarının sağladığı ödeme çözümlerini tercih ediyor ve Bizum başarılı yerel inovasyonun başlıca örneği.

Demografik ve Davranışsal Eğilimler:

İspanya'da ödeme yöntemi seçimi yaşa, cinsiyete ve eğitim düzeyine göre önemli ölçüde değişmektedir:

- Nakit: Çoğunlukla erkekler, 55 yaş üstü bireyler ve temel eğitime sahip olanlar tarafından kullanılır. Kullanımı yaşla birlikte artar ve 64 yaş üstü kişilerin %80'i nakit kullanımının önümüzdeki yıl sabit kalmasını beklemektedir.
- Kartlar: Kadınlar, 25-54 yaş arası bireyler ve yüksek eğitime sahip olanlar tarafından tercih edilir.
- Mobil Ödemeler: Genç nesiller ve orta ila yüksek eğitim seviyesine sahip olanlar tarafından tercih edilir ve dijital çözümlere doğru bir nesil değişimini yansıtır.

Banka şubesi olmayan kırsal alanlarda, dijital altyapıya sınırlı erişim nedeniyle nakit baskın ödeme yöntemi olmaya devam ediyor. Ayrıca, İspanyolların taşıdığı ortalama nakit miktarı 2023 yılındaki 43 avrodan 46 avroya hafifçe yükseldi ve çoğu insan günlük harcamalar için yeterli nakit tutuyor.

Gelecek Görünümü ve Sonuçlar:

İleriye bakıldığında, nüfusun %66'sı nakit kullanımının önümüzdeki yıl sabit kalmasını beklerken, daha genç bireylerin (25 yaş altı) nakite olan bağımlılıklarında bir azalma öngörme olasılığı daha yüksektir ve %39'u bir düşüş beklemektedir. COVID-19 salgını dijital ödeme yöntemlerinin benimsenmesini hızlandırdı, ancak nakit, özellikle küçük işlemler ve kırsal alanlarda İspanyol kültüründe derinden yerleşmiş durumda.

İşletmeler için bu eğilimleri anlamak hayati önem taşıyor:

- Nakit hala önemli: Dijital ödemeler büyürken, nakit özellikle kırsal alanlarda ve yaşlı demografik gruplar arasında baskın olmaya devam ediyor.
- Dijital benimseme nesilden nesile aktarılıyor: Daha genç tüketiciler mobil ve dijital ödemelere doğru kaymayı yönlendiriyor ve bu da işletmelerin modern ödeme çözümleri sunmasını zorunlu hale getiriyor.
- Bizum'un başarısı: Bizum'un yaygın benimsenmesi, tüketici tercihlerini karşılamak için yerel ödeme çözümlerini entegre etmenin önemini vurguluyor.
- Kırsal zorluklar: Kırsal alanlarda faaliyet gösteren işletmeler, dijital ödeme altyapısına sınırlı erişimi göz önünde bulundurmalı ve nakit dostu çözümlere öncelik vermelidir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması

Ülkeye girişte, Avrupa Topluluğu vatandaşları için pasaport ya da nüfus cüzdanı yeterlidir. Diğer ülke vatandaşlarından istenilen belgeler, yasal geçerlilik taşıyan bir pasaport ve İspanya Büyükelçiliği veya konsolosluklarından alınmış geçici giriş veya oturma vizeleridir.

Vize uygulamasının olmadığı ülke vatandaşları için 90 günü aşmamak ve çalışmamak kaydıyla geçici giriş hakkı mevcuttur.

To obtain up-to-date and firsthand information on this matter, and to stay informed about possible developments, it is recommended to consult with the relevant Spanish authorities.

(<https://www.exteriores.gob.es/Embajadas/ankara/es/Paginas/index.aspx>)

(<https://www.exteriores.gob.es/Consulados/estambul/es/Paginas/index.aspx>)

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

İspanya'daki çalışma takvimi ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde belirlenen resmi tatilleri içermektedir. 2025 yılında ülke çapında uygulanan sekiz adet ulusal resmi tatil aşağıda sıralanmaktadır:

- 1 Ocak: Yeni Yıl (*Çarşamba*)
- 18 Nisan: Kutsal Cuma (*Cuma*)
- 1 Mayıs: İşçi Günü (*Perşembe*)
- 15 Ağustos: Meryem'in Göğes Alınması (*Cuma*)
- 1 Kasım: Tüm Azizler Günü (*Cumartesi*)
- 6 Aralık: İspanyol Anayasası Günü (*Cumartesi*)
- 8 Aralık: Immaculate Conception (*Pazartesi*)
- 25 Aralık: Noel (*Perşembe*)

Ulusal bayramlara ilaveten, her Özerk Topluluk, genellikle bölge için tarihi veya kültürel öneme sahip olaylarla, örneğin koruyucu azizlerinin kutlanması veya tarihlerindeki önemli anlarla bağlantılı dört bölgesel resmi tatil belirleme yetkisine sahiptir. Örneğin Endülüs Bölgesi, Endülüs topluluğuna tam özerklik verme sürecini başlatan 1980 referandumunu anmak için 28 Şubat'ta Endülüs Günü'nü kutlar ve Madrid, 1808 yılındaki Yarımada Savaşı sırasında Fransız işgaline karşı Madrid halkının ayaklanmasını anmak için 2 Mayıs'ta Madrid Topluluğu Günü'nü kutlar.

Bölgeler ayrıca yerel geleneklere bağlı olarak Maundy Perşembe (*17 Nisan*) veya Paskalya Pazartesi (*21 Nisan*) gibi tatilleri kutlamayı seçebilirler. 2025 yılında 6 Ocak (*Epifani*) tüm Özerk Topluluklar arasında ortak bir bölgesel tatil olacak.

Son olarak, her belediye genellikle yerel festivallere veya koruyucu aziz kutlamalarına bağlı iki adet ilave yerel resmi tatil günü belirler. Bu durum, 2025 yılındaki toplam resmi tatil sayısını 14'e çıkarır (*10 ulusal + 4 bölgesel + 2 yerel*).

İspanya'da bölgesel ve yerel tatiller de dahil olmak üzere resmi tatillerin tam listesine aşağıdaki web sitesinden ulaşılmaktadır:

(<https://www.calendarioslaborales.com/>)

Resmi makamlar hafta içi pazartesi-perşembe günleri saat 08.00 veya 09.00 ile 17.00 veya 18.00 arası çalışmaktadır. Cuma günleri ise 08.00-15.00 arası mesai uygulanmaktadır. Cuma günleri uygulanan mesai yazın her gün için uygulanmaktadır.

Söz konusu düzenlemeler hem ulusal düzeyde hem de bölgesel düzeyde geçerlidir. Ancak bölgesel düzeyde bazı farklılıklar söz konusu olabilmektedir. Mesela Madrid’de işyerlerinin pazar günleri açık olmasına izin verilebilmektedir.

Özel sektörde faaliyet gösteren tipik bir İspanyol firması çalışma saatleri genelde sabah 08:30 veya 09:00 ile akşam 17:30 veya 18:00 arasındadır. Öğle yemeği arası ise bir saattir. Bir ailenin bireyleri tarafından yönetilen geleneksel orta ve küçük ölçekli İspanyol firmalarında öğle yemeği arası genelde 2 saat olduğu için akşamları daha geç işten çıkılmaktadır. Neredeyse bütün İspanyol firmaları cuma günleri saat 08:00 ile 15:00 arası çalışmaktadır.

Mahalle dükkânları, küçük esnaf ve mahalle pazarları saat 14:00 ile 17:00 arasında öğle tatili nedeniyle kapalı tutulmaktadır. Bu tip dükkânlar saat 17:00’de tekrar açılıp saat 20:30 veya 21:00’e kadar açık kalır. Hafta sonları ise bu tip dükkânlar sadece cumartesi günleri saat 14:00’e kadar açıktır. Küçük İspanyol şehirlerinde cumartesi öğleden sonra ve pazar günü açık mağaza bulmak neredeyse imkansızdır. İspanyollar bu durumlarda sahipleri genelde Çinli olduğu için Chino (*Çinli*) adını verdikleri mahalle bakkallarından alışveriş yaparlar. Bu Çinli dükkânları hafta sonları dâhil olmak üzere sabahtan gece geç saatlere kadar açıktır. Öte yandan büyük mağazalarda, süpermarketlerde ve hipermarketlerde öğle tatili uygulaması yoktur ve hafta sonu dahil olmak üzere gece saat 22:00’ye kadar hizmet verilmektedir.

Yerel Saat

İspanya, Greenwich’e göre 1 saat ileridedir (*GMT + 1*). Yani Türkiye’den 1 saat geridedir. 2025 yılında 30 Mart 2025 tarihinde saatler bir saat ileri alınırken 25 Ekim 2025 tarihinde bir saat geri alınacaktır. Bu nedenle kış döneminde Türkiye ile İspanya arasındaki saat farkı 2 saate çıkmaktadır.

İlkbahar-yaz saatinde değişiklik:

- Her zaman Mart ayının son Pazar günü gerçekleşir.
- Saat bir saat ileri alınır, sabah 02.00’de saat 03.00 olarak değiştirilir.
- Yedi aylık ilkbahar-yaz döneminde İspanya UTC +2 bölgesindedir (*Kanarya Adaları UTC +1 bölgesindedir*).

Sonbahar-kış saatine geçiş:

- Her zaman Ekim ayının son Pazar günü gerçekleşir.
- Saat bir saat geri alınır, sabah 03.00’de 02.00 olarak değiştirilir.
- Beş aylık sonbahar-kış döneminde İspanya UTC +1 bölgesindedir (*Kanarya Adaları UTC 0 bölgesindedir*).

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Anonim Şirket (S.A.)

Anonim Şirketler ("*Sociedades Anonimas*" veya "S.A.") geçmişte şirket türleri arasında en yaygın tür olmuştur. Fakat git gide daha az popüler hale gelmiştir. Bunun ana sebebi limited şirketlerin daha az sermaye gerektirmesidir. Şirket için bu yasal yapıyı tercih eden şirketlerin sayısı halen çok yüksek değildir (2024 yılında %1,48 oranında). Anonim Şirketler daha çok İspanya'daki büyük şirketler için tercih edilen yapıdır. İspanya'daki kimi Türk şirketleri de bu yasal yapıda karar kılmışlardır.

İtibari sermaye mutlaka kaydedilmiş ve hisselerin nominal değerinin en az %25'i ödenmiş olmalıdır. Şirket yönetim kurulu, müdürlerin atanması ve görevden alınması da dahil olmak üzere tam yetkilidir. İcra kurulu ise bir veya birden fazla müdürden oluşmakta olup müdürlerin hissedar veya İspanya vatandaşı olması şart değildir.

S.A. kurulumu için İspanyol kimlik numarasına sahip bir temsilci atanması gerekir. Kuruluş başvurusu İspanya vatandaşı olmayan bir kişi tarafından yapılacaksa bu kişinin öncelikle Yabancı Kimlik Kartı Numarası (NIE) alması gerekmektedir.

Anonim Şirketlerin Temel Özellikleri:

- *Hissedarların sayısı*: en az bir, herhangi bir en yüksek sınır bulunmamaktadır.
- *Hissedarların sorumlulukları*: ödenmiş sermaye ile sınırlıdır.
- *Şirket unvanı*: Bu ticari sistem kayıtlarından sorumlu merkez ofisine danışılarak belirlenmesi gereken ve daha evvel kimsenin patentini almamış olduğu bir unvan olmalıdır. Bu unvanı "*Sociedad Anonima*" veya da kısaltması "S.A." takip etmelidir.
- *Asgari sermaye*: Bir Anonim Şirket kurmak için gereken en az sermaye 60,000 avrodur. Sermaye birikimi tamamıyla taahhüt edilmiş olmalı ve hisselerin başa baş değerinin en az %25'i ödenmiş olmalıdır. Bu parasal katkıdan (*para*) da oluşabilir veya şirketin kazancı/varlığı türünde ("*en especie*") de olabilir.
- *Sermayenin bölünmesi*: hisse olarak (Bu "*acciones*" olarak bilinir.) limited şirketin mevzuatı farklı kurallar öngörmüyorsa, temelde bunların devri mümkündür.
- *Toplumsal organ*: Bu organ, hissedarlar Genel Kurulundan (*sosyal meseleler üzerine tartışmak ve karar vermek için hissedarların toplanması*) ve Yönetim Kurulu'ndan (*şirketin günlük olarak idaresinden sorumlu yürütme organı ve üçüncü şahıslarla ilişkilerinde temsili*) oluşur.

– *Vergi mükellefiyeti: Anonim şirketler, başta Şirketler Vergisi ("Impuesto de Sociedades") ve KDV ("Impuesto sobre el Valor Añadido") olmak üzere çeşitli vergiler ödemekle yükümlüdür.*

– *Mevzuat: Anonim şirketlerin işleyişini düzenleyen temel mevzuat, Sermaye Şirketleri Kanunu'nun revize edilmiş metnini ve sonraki değişiklikleri onaylayan 2 Temmuz 2010 tarihli ve 1/2010 sayılı Kraliyet Kararnamesi'dir.*

Limited Şirket (S.L.)

Limited Şirket ("*Sociedades de Responsabilidad Limitada*" veya "*Sociedad Limitada*") kendi sorumluluklarını ortaklarca oluşturulmuş sermaye ile sınırlayan ve bunu yaparken işletmenin borçlarını kendi kişisel kazançları ile karşılamaktan kaçınan, küçük ve bağımsız çalışan girişimciler tarafından geniş kapsamda kullanılan en yaygın ticari firma türüdür.

Ulusal İstatistik Ofisi (INE) tarafından 2024 yılı Aralık ayında yayımlanan Merkezi İş Rehberi'nden alınan en son verilere göre, 2023 yılı başında limited şirketlerin toplam sayısı 1.093.566 olup, toplam şirketlerin %33'lük bir payını temsil etmektedir. Limited şirketler, toplamın %56,5'ini oluşturan serbest meslek sahiplerinin ardından miktar bakımından ikinci büyük konuma sahiptir.

Benzer şekilde, İspanya'da kurulmuş olan Türk şirketlerinin çoğunluğu bu hukuki şekli tercih etmektedir.

Bu tür şirketler, şirket tüzüğü aracılığıyla iç yönetim kurallarının özelleştirilebilmesi sayesinde sahibine esneklik sunar ve bu sayede şirket yapısını ve operasyonları kendi özel ihtiyaçlarına göre uyarlayabilir. Asgari sermaye kuruluş sırasında tamamen ödenir ve sermaye hisseler bölünür. Genel kural olarak hisseler devredilemez (*veraset ve aynı grup içindeki firmalara devir haricinde*). S.A.'dan farklı olarak nakit harici katkılar için bağımsız denetçi raporu gerekmez. Yönetim kurulu en üst yönetim organıdır ve müdürleri atama-görevden alma yetkisini haizdir. İcra kurulu ise bir veya birden fazla müdürden oluşmakta olup müdürlerin hissedar veya İspanya vatandaşı olması şart değildir.

S.L. kurulumu için yasal formaliteler S.A. kuruluşu işlemlerine benzemektedir. Ancak kuruluş masraflarını ve kuruluş için gereken dokümanları azaltmak üzere telekomünikasyon imkânlarından faydalanılarak sunulan kolaylaştırılmış kuruluş prosedürlerinin uygulanması belirli koşullarda mümkündür (*belirli tutarın altında sermaye, idari kurullara ilişkin belli kriterlerin sağlanması vb. gibi*).

Limited Şirketlerin Başlıca Özellikleri:

– Ortak sayısı: Şirketin tek bir ortaktan meydana gelmesi durumunda, tek bir mal sahipliği oluşturulur. Bunlar gerçek kişi ya da tüzel kişi olabilir. Ortak sayısında bir sınırlama bulunmamaktadır.

– Ortakların sorumlulukları: Birbirleriyle ortaklaşa ve münferiden, ayrıca ortaklarca oluşturulan sermaye ile kısıtlı ki böylelikle ortakların borçları kendi kişisel kazançlarından karşılama imkanı mevcut değildir.

– Ortaklık türleri: Çalışan ortaklar ve/veya sermaye ortakları ("*socios trabajadores y/o socios capitalistas*").

– Şirketin ünvanı: Söz konusu ticari sistem kayıtlarından sorumlu merkez ofisine danışılarak belirlenmesi gereken ve daha evvel kimsenin patentini almamış olduğu bir unvan olmalıdır. Bu unvanı "*Sociedad de Responsabilidad Limitada*" veya "*S.R.L.*" ya da "*Sociedad Limitada*" veya da kısaltması "*S.L.*" takip etmelidir.

– Asgari sermaye: Şirketlerin kurulması ve büyütülmesine ilişkin 28 Eylül 2022 tarihli ve 18/2022 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden bu yana, 3.000 Euro olan asgari mevcut sermaye 1 Euro'ya düşürülmüştür. Bu durumda bazı ilave kurallar bulunmaktadır: Birincisi, kanuni yedek akçe ile ödenmiş sermaye toplamı 3.000 Euro'ya ulaşıncaya kadar karın en az %20'sinin kanuni yedek akçeye ayrılması gerektiğidir. İkinci kural ise, tasfiye halinde şirketin malvarlığının sosyal yükümlülüklerini karşılamaya yetmemesi halinde, ortaklar 3.000 Euro ile pay/ödenmiş sermaye arasındaki farktan müteselsilen sorumlu olacaklardır.

Bahse konu sermaye parasal katkıdan veya şirketin ticari faaliyeti (örneğin *IT ekipmanı, makineler, düzenekler, araçlar vs.*) için geçerli olan kazancı/varlığı türünde ("*en especie*") de olabilmektedir.

– Sermayenin bölünmesi: Payların ("*participaciones sociales*" olarak bilinir) devredilmesinde belli başlı hukuki kısıtlamalar vardır ve diğer ortaklar üçüncü şahıslar üzerinde her zaman tercih hakkına haizdir.

– Tescil edilmiş şirket merkezi: Standart şirketin bulunduğu yerin adresinin iş yeri olması ve konumun İspanya'da bulunması gerekmektedir. Şirket merkezinde aynı belediye bünyesinde yapılacak bir değişikliği şirket yöneticisi onaylayabilir ancak belediye değişikliği için Ortaklar Kurulu'nun desteği gereklidir.

– Şirketin amacı/Kurumsal amaç: Bu amaç şirketin hizmete sunduğu faaliyet ya da faaliyetleri ifade etmektedir. Çoğunlukla büyüyen faaliyetlerin olması durumunda birtakım idari masrafları önlemek amacıyla önceden planlanmış olan ve diğer olası faaliyetler ile birlikte faaliyetleri gösteren, nispeten geniş kapsamlı bir liste hazırlanır.

– İdari ve yönetsel yapı: İçlerinden bir tanesi yazılı kanunlarda seçilmesi gereken çok sayıda alternatif bulunmaktadır: Tek yönetici (*Tek kişi*), Ortak yönetici/müdür (*Bu yöneticiler kendi başına hareket edebilmekle beraber, bu herkesi bağlamaktadır*) ("*administradores solidarios*"), Ortak yönetici (*Bu yöneticiler birlikte hareket etmek durumundadır. Bu da temsil gücünün kısıtlandığına ve hafifletildiğine işaret etmektedir.*) ("*administradores mancomunados*") veya Yönetim Kurulu (üç ya da daha fazla yönetici).

– Ortakların Genel Kurul Toplantısı ("*Junta General de Socios*"): Karar alma anlamında en yüksek konumdaki organdır. Bu organ yılın ilk altı ayı içerisinde yöneticiler tarafından toplanır. Kurul Toplantısında şirketin yıllık hesapların onaylanmasına ve net gelirin (*kar*) bölüşülmesi kararına ilişkin sevk ve idare ile ilgili sunum yapılır.

- Vergi mükellefiyeti: Limited şirketler, başta Şirketler Vergisi ("*Impuesto de Sociedades*") ve KDV ("*Impuesto sobre el Valor Añadido*") olmak üzere çeşitli vergiler ödemekle yükümlüdür.
- Mevzuat: Limited Şirketlerin işleyişini düzenleyen temel mevzuat, Sermaye Şirketleri Kanunu'nun revize edilmiş metnini ve sonraki değişiklikleri onaylayan 2 Temmuz 2010 tarihli ve 1/2010 sayılı Kraliyet Kararnamesi'dir.

Şirket Kurma Prosedürü

- Önerilen şirket adı için uygunluk sertifikası almak ("*Certificación negativa de denominación social*"). Bu başvuru Ticaret Sicil Merkezi'ne yapılmaktadır.
- Geçici Vergi Kimlik Numarası Başvurusu (*N.I.F.-Número de Identificación Fiscal*) ("*Solicitud de N.I.F. provisional*")
- Sermaye birikiminin ödenmesi için işletmenin adına bir banka hesabı açılması.
- Menkul kıymetin en son hamilinin vekilliklerini gösteren belge ("*Acta de manifestaciones de titularidad real*") Bir şirket veya tüzel kişinin gerçek sahiplerinin kim olduğunu, yani doğrudan veya dolaylı olarak kuruluşu kontrol eden veya bundan faydalanan kişileri beyan ettiği bir belgedir. Yararlanıcı sahip, doğrudan veya dolaylı olarak en az %25 hisse sermayesine veya oy haklarına sahip olan veya başka yollarla kuruluşun yönetimi üzerinde kontrol uygulayan kişi olarak tanımlanır. Başlıca amacı, yetkililerin nihai yararlanıcıları belirlemesine olanak tanıyarak şeffaflığı sağlamak ve kara para aklamayı ve terörizmin finansmanını önlemektir. Bu belge, yeni bir şirket kurulması, sahiplik yapısında değişiklik yapılması veya bankalar, noterler veya yararlanıcı sahipleri belirlemekle yükümlü diğer kurumlarla işlem yapılması gibi durumlarda gereklidir.
- Noter önünde amme senedinin icrası yapılmalıdır. ("*Otorgamiento de escritura ante notario*") Söz konusu amme senedi, Ticaret Sicil Merkezi tarafından açık isim arama sertifikası verildikten sonraki üç ay içerisinde icra edilmelidir.
- Ticaret Sicili'ne şirketin resmi adresinin kayıt başvurusu ("*Solicitud de inscripción en el Registro Mercantil del domicilio social*")
- Sabit Vergi Kimlik Numarasının Alınması ("*Obtención N.I.F. definitivo*")
- Vergi ve işçilik amaçlı formalitelerin açılması ("*Trámites censales a efectos fiscales y laborales*")
 - Vergi işlemleri:
 - Ticari Faaliyetler Vergisi (IAE) kaydı: Yerel bir vergidir. Faaliyete geçmeden 10 gün önce ticari faaliyetin yürütüleceği şehirdeki Vergi Ofisi'ne gidilerek ilgili evrak teslim edilir.

- Katma Değer Vergisi (IVA) kaydı: Şirket faaliyete geçmeden önce, O36 numaralı form, Yabancı Kimlik Kartı Numarası (NIE) veya İşveren Kimlik Numarası ile şirketin yerleşik olduğu şehirdeki Vergi Ofisi'ne kayıt yaptırılır.
- Sosyal Güvenlik İşlemleri
 - İşverenin sosyal güvenlik kaydı ve mesleki kaza sigortası kaydı: Şirket faaliyete geçmeden önce ilgili özerk yönetime ait Sosyal Sigorta Ofisi'ne başvuruda bulunulur.
 - İşe başlayan personele ait bildirim: Tüm personel sosyal güvenlik sistemine dahil edilerek ilgili sosyal güvenlik ofisine bildirilmek zorundadır.
- Belediye Meclisi ile İlgili İşlemler
 - İşyeri Açılış Belgesi: İşyeri faaliyete geçmeden önce, ilgili form doldurularak kimlik ve vergi kartı fotokopisi, ticari faaliyet vergisi kaydı fotokopisi, tesis planları, inşaat izni, harç ödendi belgesi ile işyerinin yerleşik olduğu belediyeye ait Belediye Meclisi İmar İşleri Birimi'ne başvuruda bulunulur. Birçok belediyede bu süreç basitleştirildi ve 'sorumlu açılış beyanı' ile değiştirildi.
- Çalışma ve sosyal güvenlik ile ilgili diğer işlemler:
 - İşyeri açılış bildirimi: Yeni bir işyerinin açılması veya mevcut bir işyerinde önemli değişiklikler, açılış veya değişiklikten itibaren 30 gün içinde Özerk Topluluk'un ilgili ofisine bildirilmelidir. Bu bildirim, şirketin büyüklüğüne ve faaliyetine bağlı olarak harici veya dahili bir önleme hizmeti tarafından hazırlanması gereken bir işyeri risk önleme planını içermelidir.
 - Çalışan kayıt defteri ve iş teftiş ziyaretleri defterlerinin alınması ve yasallaştırılması: Tüm işverenlerin, iş müfettişlerinin gerekli kayıtları yapması ve çalışan kayıt defterini düzenli ve güncel tutabilmesi için bir ziyaret defteri bulundurmaları gerekmektedir. Çalışanı olan işletmelerde, çalışanlar çalışmaya başladıklarında bu defterlerin kayıtları yapılmalıdır.
- İspanya Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanlığı, Uluslararası Ticaret ve Yatırımlar Genel Müdürlüğü Yabancı Yatırım Sicili'ne müteakiben yabancı yatırım beyanı başvurusunda bulunulmalıdır. Bazı durumlarda, özellikle vergi cenneti sayılan ülkelerden veya bölgelerden yapılan yabancı yatırımlarda önceden bir beyan yapılması gereklidir.

Şirket kuruluşu aşamasındaki masrafları gösteren özet tablo:

Tanım	Ücretler
Noter Onayı	a) Genel bir kural olarak, olağan rejim altında oluşturulan anonim şirketler ve limited şirketler için ücretler, sermaye stoku esas alınarak değişen oranlarda alınmaktadır. Rehberlik

	amacıyla, resmi oranlar ilk 6.010.12 avro için yaklaşık 90 Avro tutarındadır. 6.010.121 avro ile 601.012.10 avro arasındaki tutarlara %0,03 ile %0,45 arasında oranlar uygulanmaktadır. 6.010.121.10 avroyu aşan herhangi bir miktar için noter, yürütme tarafının serbestçe kararlaştırdığı miktarı alacaktır. b) Sermayesi 3.100 avroyu aşan veya tüzüğü Bakanlık tarafından onaylanan formlardan herhangi birine uyarlanmayan telematik olarak kurulan limited şirketler için Adalet Bakanlığı 150 avroluk bir ücret alacaktır. c) Sermayesi 3.100 avroyu geçmeyen ve tüzüğü Adalet Bakanlığı tarafından onaylanan formlardan birine uyarlanan telematik olarak oluşturulan limited şirketler için ücret 60 avro olacaktır.
Şirketin yerel Ticaret Siciline kaydı	a) Genel kural olarak, olağan rejim altında oluşturulan şirketler ve limited şirketler için, ilk 3,005 Avro için 6,01 avro tutarında resmi oranlar vardır, ardından 6.010.121 avrodan fazla sermaye için %0,005 ve %0,10 arasında değişen bir değişken ölçek bulunmaktadır. Toplam ücret sınırlıdır ve 2.181 avroyu geçemez. b) Sermayesi 3.100 avroyu aşan veya tüzüğü Adalet Bakanlığı tarafından onaylanan formlardan herhangi birine uyarlanmayan telematik olarak oluşturulan limited şirketler için ücret 100 avro olacaktır. c) Sermayesi 3.100 avroyu geçmeyen ve tüzüğü Adalet Bakanlığı tarafından onaylanan formlardan herhangi birine uyarlanan telematik olarak oluşturulan limited şirketler için ücret ise 40 avro olacaktır.
Transfer (Devretme/ Nakil) vergisi ve damga vergisi ("Impuesto sobre Transmisiones Patrimoniales y Actos Jurídicos Documentados")	Yatırım ve istihdam yaratmayı teşvik etmek için vergi, işgücü ve serbestleştirme alanlarındaki eylemler hakkında 3 Aralık 2010 tarihli ve 13/2010 sayılı Kraliyet Kararnamesine göre muaf tutulan "kurumsal işlemler" başlığı altında yer alan transfer vergisi.
Açılış / işletme ruhsatının ("Licencia de apertura" / "Licencia de funcionamiento") veya resmi sorumluluk beyannamesinin ("Declaración responsable") belediye yetkilisi tarafından işlenmesi için alınan ücret	Yalnızca bir kez ödenen ve genellikle nispeten düşük miktardaki belediye vergisidir. Faaliyetin türüne bağlı olarak, önceden idari izin alınması gerektiğinde, ilgili ücretin ilgili kamu idaresinin hazinesine (devlet / bölgesel) ödenmesi gerekecektir.
Diğer giderler	Diğer masraflar (örneğin, hukuk müşavirleri için mesleki ücretler) değişebilmektedir ve miktarının belirlenmesi zordur.

Halka açık bir limited şirketin veya herhangi bir limited şirketin olağan prosedür yoluyla kurulması genellikle 6 ila 8 hafta sürmektedir. Ancak limited şirketlerde kuruluş işlemleri elektronik ortamda da yapılabilmekte ve bu durumda yaklaşık 15 gün içerisinde tamamlanabilmektedir.

Tek Ortaklı (Tek Hissedarlı) Şirketler:

Bu itibarla hem Anonim Şirketler hem de Limited Şirketler ile ilgili olan mevzuata göre, bu her iki şirket kurma şekli tek ortaklı olarak meydana getirilebilir veya da sonradan tek ortaklı şirket olabilir. ("*Sociedad Anonima Unipersonal*" - S.A.U. veya "*Sociedad Limitada Unipersonal*" - S.L.U.")

Bu tür şirketler özel raporlama ve kayıt talepleri gerektiren belirli bir yönetim şekline tabidir. Örnek olarak, bir şirketin tek bir sahibi olduğu gerçeği ilgili ticaret siciline girilmelidir ve şirketin bütün yazışmalarında ve ticari belgelerinde bu tasdikli olmalıdır.

Avrupa Şirketi (S.E.):

Avrupa Şirketi (S.E.) çeşitli AB ülkelerinde faaliyet gösteren firmalara tek bir şirket olarak örgütlenerek idari ve mali sistemini tek merkezden yürütme imkanı veren bir şirket türüdür. Bahse konu şirket türü, AB Mevzuatı çerçevesinde firmalara idari masraflarını azaltma fırsatı da sunar.

Firma birleşmesi, holding firması oluşturulması, bir S.E. yan kuruluşu açılması veya mevcut bir S.A.'nın tadili gibi yöntemlerle S.E. oluşturulur. Kuruluş prosedürü büyük ölçüde Anonim Şirket kuruluşu gibidir.

Yeni Girişim Limited Şirket (S.L.N.E.):

Yeni Girişim Limited Şirketi, küçük ve orta ölçekli işletmelerin kurulmasını kolaylaştırmak için öngörülmüş olup, yaygın olarak kullanılan ve daha basit olan Limited Şirket yapısından örnek olarak tasarlanmıştır. Bu modelden yararlanılarak, oluşumuna yönelik idari süreçler önemli ölçüde kolaylaştırılmış ve bu tür birimlerin yalnızca 48 saat içinde oluşturulmasına olanak sağlanmıştır. Bu verimlilik, modern teknolojilerin kullanımı ve tek bir elektronik belgenin sunulmasıyla elde edilmektedir. Noter huzuruna yalnızca bir kez çıkmayı gerektirmekte ve noter daha sonra şirket ana sözleşmesinin ilgili Ticaret Siciline elektronik imzalar kullanılarak kaydedilmesini denetlemektedir.

Sermaye Şirketleri Kanunu'nu düzenleyen 2 Temmuz 2010 tarihli ve 1/2010 sayılı Kraliyet Kararnamesi ile düzenlenen Yeni Girişim Limited Şirketi, Elektronik Tek Belge (*İspanyolca DUE*) aracılığıyla işlenen elektronik başvurularla şahsen veya elektronik olarak kurulabilmektedir. Diğer bazı temel özellikler aşağıda sıralanmaktadır:

— Bir Yeni Girişim Limited Şirketinin kurumsal adı, ortaklarından birinin soyadı ve adının yanı sıra benzersiz bir alfasayısal koddan oluşur, ancak söz konusu isimlendirme kuruluş sonrasında değiştirilebilmektedir.

- Yeni Girişim Limited Şirketi'nin kurulması için gereken minimum sermaye 3.012 Avro olup, maksimum limit 120.000 Avro olarak belirlenmiştir ve yalnızca nakit katkılarla ödenebilmektedir.
- Yeni Girişim Limited Şirketinin maksimum ortak sayısı 5 ile sınırlıdır ve tüm ortaklar gerçek kişiler olmalıdır.
- Genel bir kurumsal amaç sunan Yeni Girişim Limited Şirketi, ticari faaliyetlerin yürütülmesinde esneklik sağlayarak ana sözleşmede sık sık değişiklik yapma ihtiyacını ortadan kaldırmaktadır.

Bu tür bir şirket, kuruluştan sonraki üç ay içinde şirket adını ücretsiz olarak değiştirebilme olanağı da dahil olmak üzere hızlı kuruluş, kolaylaştırılmış prosedürler ve geleneksel Limited Şirkete kıyasla daha esnek bir kurumsal amaç gibi avantajlar sunarken, aynı zamanda bazı sınırlamaları da barındırmaktadır. Örneğin, ortakların azami sayısı 5 ile sınırlandırılmış olup, bunların tamamı gerçek kişi olmak zorundadır ve sermayenin, gayri nakdi katkı hükmü olmaksızın, yalnızca nakdi katkı yoluyla ödenmesi gerekmektedir.

Profesyonel Şirket (S.P.):

Profesyonel hizmet firmalarının üç temel özelliği vardır:

- Belirli bir diploma, mesleki yeterlilik belgesi, profesyonel bir derneğe üyelik gibi özel şartları sağlayan kişilerin (*profesyonel üyeler*) yürüttüğü hizmetlerin ticareti için kurulan şirketlerdir.
- Profesyonel üyeler mutlaka şirket sermayesinde hissedar olmalıdır.
- Profesyonel Hizmet Firmaları Kanunu'na uygun olarak kurulmalıdır.

S.P.'lerin isimleri içerisinde "*Profesyonel*" ifadesi veya "p." kısaltması yer almak zorundadır. Kuruluş aşaması genel olarak S.A. ile benzerlik göstermekle birlikte Ticaret Sicili'ne yapılan kayda ilaveten bu firmaların Profesyonel Hizmet Firmaları Sicili'ne ve ilgili Profesyonel Derneğe kaydolmaları gerekmektedir.

Limited Şirket Girişimcisi (ERL)

İspanya'da girişimcilerin bireysel ihtiyaçlarına göre yukarıda belirtilenlere ek olarak ticari faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için oldukça fazla sayıda hukuki şekil bulunmaktadır. (*Varlıklar Topluluğu, Kooperatif şirketleri, Kolektif Şirketler, Ortaklık Şirketleri, vb.*)

Bunların dışında Limited Şirket Girişimcisi ("*Emprendedor de responsabilidad Limitada*" ("*ERL*")) opsiyonu da bireysel yatırımcıların özel ilgisini çeken seçenekler arasında yer almaktadır.

Limited Şirket Girişimcisi (ERL) statüsü, ticari veya mesleki faaliyetlerine bakılmaksızın, bireysel bir girişimci tarafından bu tür borçların belirli koşullar altında esas ikametgâhını etkilemesini

engelleyecek olan işlerin yürütülmesinden doğan borca ilişkin yükümlülüklerini sınırlandırmak amacıyla kullanılabilmektedir.

Bu tür yasal şekil sadece bir ortağın (*girişimcinin*) varlığını kabul etmektedir. ERL kurulması için herhangi bir minimum sermaye zorunluluğu bulunmamaktadır. ERL'yi kuran gerçek kişi olduğu için Limited Şirket Girişimcilerine Kurumsal Vergisi (IS) yerine Kişisel Gelir Vergisi (IRPF) uygulanmaktadır.

Vergi Kimlik Numarası (N.I.F.) ve Yabancı Kimlik Numarası (N.I.E)

İspanyol mevzuatına göre şu anda İspanya'da ekonomik ve profesyonel çıkarı olan ya da vergi ödenmesi gereken ilgili faaliyetlere katılan herhangi bir birey veya tüzel kişiliğin bir vergi kimlik numarası (*tüzel kişiler için*) veya bir yabancı kimlik numarasına (*bireyler için*) sahip olması gereklidir.

Yabancı bir yatırımcı İspanya'ya doğrudan yatırım yaptığında veya İspanya'da ikamet eden bir işletmenin hissedarı, yöneticisi olduğunda veya İspanya'da yabancı bir işletmenin şubesini ya da daimi işletmesini açtığında N.I.F. veya N.I.E. başvurusu yapılması gereklidir.

– N.I.E., İspanya'da ikamet eden şirketlerin hissedarları veya yöneticileri, İspanya'da bulunan şubelerinin vergi veya yasal temsilcileri veya limited şirket girişimcileri için çıkartılmalıdır:

İspanya'da N.I.E. çıkarmak için sırasıyla bu kurumlara başvurmak gereklidir: İspanya İçişleri Bakanlığı'na bağlı olan Emniyet Genel Müdürlüğü veya Göç İdareleri veya Polis Komiserlikleri

Yurtdışında N.I.E. çıkarmak için sırasıyla bu kurumlara başvurmak gereklidir: Yurtdışındaki İspanyol Konsoloslukları aracılığıyla Yabancılar ve Hudutlar Genel Komiserliği

(N.I.E. çıkarmak için talep edilen belgeler: EX15 nolu resmi form bir orijinal ve bir kopya (bu form komiserliklerden ya da internet üzerinden temin edilebilmektedir.) Aslı gibidir kaşesi vurulmuş pasaport fotokopisi. Ayrıca söz konusu başvuru bir temsilci aracılığıyla yapılırsa bazı ek belgeler istenecektir.)

– N.I.F. İspanya'da ikamet eden şirketlerin hissedarları veya yöneticileri, İspanya'da bulunan şubelerinin sahipleri için çıkartılmalıdır.

İspanya'da N.I.F. çıkarmak için sırasıyla bu kurumlara başvurmak gereklidir: İspanyol Vergi Ajansı veya telematik başvuru

Yurtdışında N.I.F. çıkarmak için sırasıyla bu kurumlara başvurmak gereklidir: Yurtdışındaki İspanyol Konsoloslukları veya telematik başvuru

Başvurunun ilk adımı için yapılması gerekenler: Firma temsilcisine bir N.I.E. alınması için 030 nolu formun doldurulması, temsilcinin nüfus dairesine kaydı, eğer mümkünse

İspanyol Vergi Ajansı'na kaydı; Apostil ve yeminli tercüme ile onaylanmış şirketin ikametgahının Ticaret Sicili'ne olan kaydı, temsilcinin pasaportunun fotokopisi.

Başvurunun ikinci adımı için yapılması gerekenler (*Yabancı işletmeye bir N.I.F.'in verilmesi*): Yabancı işletmenin N.I.F. başvurusu için 036 nolu formu doldurması, İspanyol ulusal kimlik kartı veya N.I.E. ile şirketin yasal temsilcisinin pasaportu (*036 nolu formu imzalayan yasal temsilci olmalıdır.*), Ticari Sicil'den alınmış orijinal şirket kuruluş belgesi.

– Kurulacak şirket için geçici veya sürekli verilen N.I.F.: Geçici ve sürekli olan N.I.F. İspanya'da ikamet eden şirketler için, İspanya'da ikamet eden şirketlerin hissedarı veya yöneticisi olarak yabancı veya tüzel kişiler için sadece İspanya'da doğrudan başvuru sahibi veya bir temsilci aracılığıyla başvuru yapılabilmektedir.

- Geçici N.I.F. (*Şirketi kurmadan önce*)
 - Olağan prosedür -> Devlet Vergi Ajansı (*036 Nolu başvuru formu bir N.I.E.'si veya İspanyol ulusal kimlik kartı olan şirket temsilcisi tarafından imzalanmalıdır. N.I.E.'nin veya İspanyol ulusal kimlik kartının fotokopisi, Ticaret Sicil Merkezi'nden alınmış orijinal açık isim arama sertifikası; şirket kurma niyeti anlaşması.*)
 - Telematik başvuru prosedürü -> Senedi onaylayan noter Devlet Vergi Ajansı'ndan telematik yollarla geçici bir N.I.F. verilmesini talep edecektir. Bu işlem için şirket hissedarlarının veya yöneticilerinin bir N.I.E.'si olmalı veya İspanyol kimlik numarasına sahip olması gerekmektedir.
- Sabit N.I.F. (*Şirketi kurduktan sonra*)
 - Olağan prosedür (*Telematik başvuru prosedürü*) -> Devlet Vergi Ajansı (*036 Nolu başvuru formu bir N.I.E.'si veya İspanyol ulusal kimlik kartı olan şirket temsilcisi tarafından imzalanmalıdır. 036 Nolu formu imzalayan şirket temsilcisinin şirketteki yetkisini kanıtlayan vekâletnamenin aslı ve fotokopisi; şirket temsilcisinin N.I.E.'sinin veya İspanyol ulusal kimlik kartının fotokopisi; kayıt damgası taşıyan şirket kuruluş belgesinin aslı ve fotokopisi*)

Not: Aralık ayı sonunda, start-up ekosisteminin teşvikine ilişkin 21 Aralık 2022 tarihli ve 28/2022 sayılı Kanun (start-up kanunu olarak bilinir) Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Bu kanun, yeni kurulan şirketlerde İspanya'da ikamet etmeyecek yatırımcılar için gereklilikleri basitleştirmektedir: yabancı kimlik numarası (NIE) almak zorunlu olmayacaktır ve vergi makamlarına elektronik başvuru ve vergi kimlik numarası (NIF) almak kolaylaştırılmıştır. Bununla birlikte, gelişmekte olan bir şirket olarak kabul edilmek için gerekli şartlar çok spesifik, bu nedenle halihazırda bu yasanın ayrıntılarına ilişkin bilgiler eklemeye gerek duyulmamıştır

Şube Açmak

Yabancı bir şirketin İspanya'da şube açması için gerekli olan prosedürler ve şube açma maliyetleri yeni bir şirket kurulmasına benzemektedir.

- İsim arama belgesi. Bir şirket için izlenen prosedürün aynısı. Ancak Sicil ve Noterlik Mesleği Genel Müdürlüğü'nün 24 Mayıs 2007 tarihli kararına göre yabancı şirketlerin İspanya'da şube açabilmeleri için Merkezi Ticaret Sicili'nden isim arama belgesi almasına gerek bulunmamaktadır.
- N.I.F.'nin alınması ve İspanyol vergi makamlarıyla ilişkiler için ana şirketin temsilcisinin atanması. Bir şirket için izlenen prosedürün aynısı. İspanya'da ikamet eden bir gerçek veya tüzel kişinin, vergi yükümlülüklerine ilişkin olarak İspanyol vergi makamları nezdinde yapılan işlemlerde ana şirketi temsil etmek üzere atanması.
- İntifa hakkı sahibinin beyanlarını içeren belge (*Şirket için izlenen prosedürün aynısı*),
- Bir İspanyol noter huzurunda şube açılışını kaydeden senedin icrası. Bu adım, yabancı ana şirketin yetkili organı tarafından daha önce alınmış bir şube açma kararının noter önünde resmileştirilmesinden oluşmaktadır. Senet aynı zamanda Yabancı Yatırım Siciline sonradan yapılan yabancı yatırım beyanını da içerebilmektedir.
- Ticaret Siciline tescil başvurusu (*Şirket için uygulanan prosedürün aynısı*)
- Diğer açılış formaliteleri: Ekonomik Faaliyetler Vergisi ve Katma Değer Vergisi amacıyla kayıt ve İspanyol sosyal güvenlik sistemine kayıt

Bir şube genelde 6 ile 8 hafta içerisinde kurulabilmektedir.

Şube ve yan kuruluş arasındaki en önemli farklar aşağıdaki tabloda açıklanmaktadır:

	Şube	Yan Kuruluş
Minimum Sermaye Birikimi	Asgari sermaye stoğu. Bir şube kurmak için sermaye gerekmez. Bir şube olmasına rağmen kendi sermayesi olan bir şube olması pratik nedenlerden dolayı tavsiye edilmektedir.	A.Ş. : 60.000 Avro Limited şirket: 1 Avro
Tüzel Kişilik	Hayır. (Ayrı bir tüzel kişilik değil, esas şirketi ile aynı yasal kimlik)	Evet
Yönetme ve İdare Organı	İspanya'da ikamet eden şirket temsilcisi (Şubenin temsilcisi şirket adına her amaçla özellikle de vergi konusunda hareket etme hakkına sahiptir)	Hissedarlar toplantısı ve yönetim organı

- Yönetim organı: Resmi bir yönetim organı yoktur, ancak ofisin temsilcisi kendisine verilen yetkilere göre hareket etmektedir.
- Açılış formaliteleri: Temsilcilik ofisi açmak için ticari formaliteye gerek bulunmamaktadır. Vergi, çalışma ve sosyal güvenlik nedenleriyle resmi bir belgenin düzenlenmesi gerekebilmektedir (*veya yabancı bir noter huzurunda düzenlenmiş, apostil ile usulüne uygun olarak tasdik edilmiş bir belgenin veya herhangi bir temsilcilik ofisinin, bir fonun vb. açıldığını göstermesi gereken diğer yasal bir belge*). Bir temsilciliğin açılışı Ticaret Sicilinde tescil edilmeyecektir. Temsilcilik ofislerinin resmi yönetim organları yoktur; her bir ofisin temsilcisi, temsilciliğin faaliyetlerini o temsilciye verilen yetkilere göre yürütmektedir.
- Faaliyetler: Temsilcilikler ticari işlem yapamazlar. Temsilcilik bürosunun faaliyetleri, prensip olarak sınırlıdır, esas olarak koordinasyon, işbirliği vb. içermektedir.

Şirket Feshi

Şirketlerin kapatılması, tasfiyesi ve feshine ilişkin ana düzenleme Sermaye Şirketleri Kanunu'dur. Sermaye Şirketleri Kanunu'nun revize metnini onaylayan ise 2 Temmuz 2010 tarihli ve 1/2010 sayılı Kraliyet Kararnamesi'dir.

Öte yandan İspanya'da şirketlerin tasfiyesinin nasıl yürütülebileceğini düzenleyen temel düzenleme İflas Kanunu'dur. İspanya İflas Kanunu 22/2003, 1 Eylül 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 2009 ile 2015 yılları arasında çeşitli durumlarda değiştirilmiş ve 7 Mayıs 2020 tarihinde, İspanya Resmi Gazetesi, 5 Mayıs 2020 Tarihli ve 1/2020 sayılı Kraliyet Kararnamesi'ni onaylayan 1 Eylül 2020'de yürürlüğe giren İspanyol İflas Yasası'nın (*Konsolide İflas Yasası*) birleştirilmiş metniyle revize edilmiştir.

Bu kanun, gerçek ve tüzel kişiler aleyhine iflas işlemlerinin başlatılabileceği yasal çerçeveyi ve alacaklı ile borçlu arasında uzlaşma usullerini belirlemektedir. Bu hukuk kuralına ek olarak, İspanya'daki şirketlerin tasfiyesi aşağıdaki hükümlere de tabi olabilmektedir: Medeni Usul Yasası, Menkul Kıymetler Piyasası Yasası, Kredi Kuruluşları ve Yatırım Hizmetleri Firmaları Yasası, Şirketler Yasası, Sigorta ve Yenileme ile Yeniden Sigorta Hizmetleri Yasası.

İspanya'da şirket feshi süreci iflas, kayıp, başka şirketle birleşme gibi yasal nedenlerle likidasyon veya tasfiye gereksinimi oluşması halinde işletilir. İflas süreci şirket sahibi için tek çare haline gelmiş ise süreci mümkün olduğunca erken başlatmak önem taşımaktadır. İflas Kanunu kapsamında şirketler icra yoluyla veya doğrudan tasfiye hallerinde aşağıdaki süreçleri takip eder:

- Varlıkların tasfiyesi veya şirketin yeniden yapılandırılmasına imkan veren doğrudan tasfiye işlemi kapsamında kredi düzenlemesi veya konkordato süreci başlatılır.
- Firmanın tasfiye sürecinden haberleri olduktan itibaren en geç 2 ay içerisinde şirket müdürleri bir resmi tasfiye düzenlemesi başlatmakla yükümlüdür.
- Tasfiye düzenlemesi borçlu ve alacaklılar arasında varılan uzlaşmayı içerebilir. Bu kapsamda borcun yeniden yapılandırılması veya taksitlendirilmesi gerçekleştirilebilir.

- Eğer borçlu firma uzlaşmayı reddederse veya hakim sürecin başlatılmasını onaylamazsa borçlu firma tasfiye halinde firmaya dönüşür.
- Tasfiye düzenlemesi, borçlu tarafından tüm borçların ödenmesi halinde veya alacakların sıraya konması ile sona erer.
- Hakim tasfiye sürecinin firmanın suçu olup olmadığına karar verir. Eğer iflasa gidilmesinde firmanın suçu olduğu yönünde karar çıkar ise borçlu firmaya 15 yıl süresince ticari faaliyette bulunma ve varlıklarını yönetme yasağı getirilir.

Diğer yandan firmanın/şirketin feshi gönüllü olarak da vuku bulabilir. Örneğin şirket kuruluşunda belirlenen hedeflere ulaşmış veya uzun süredir gayri faal halde olduğu için ömrünü tamamlamış kabul edilebilir. Bu gibi gönüllü şirket feshi hallerinde firmanın uygun biçimde kapatılması için aşağıdaki süreç izlenir:

- Hissedarların katılımıyla şirket feshi önerisi için olağanüstü genel kurul toplanır.
- Önerinin kabulü halinde bir veya birden fazla müdür/hissedar borçların ödenmesi işlemlerini yürütmek üzere görevlendirilir.
- Tüm borçlar ödendikten sonra geriye kalan para ortaklar arasında paylaştırılır.
- Bütün tasfiye işlemleri tamamlandığında noter huzurunda şirket kapanışı belgesi düzenlenir. Bu belge nihai tasfiye bilançosunu ve tüm hissedarların payları ile kimlik bilgilerini içermelidir.
- Tasfiye sonrası hissedarlara ödenen tutarın %1'i oranında damga vergisinin tasfiye belgesi düzenlendikten sonraki 30 gün içinde ödenmesi gerekir.
- Şirketin ticaret sicilinden ve vergi kayıtlarından tasfiye belgesi düzenlenmesinden sonraki 1 ay içerisinde sildirilmesi gerekir.
- Firmanın kapanışı veya ticari faaliyetinin durdurulmasından itibaren 6 iş günü içerisinde şirketin sosyal güvenlik kurumuna kapanış bildiriminde bulunması gerekir.
- Şirket tarafından herhangi bir lisans veya izin belgesine başvurulmuş ise bu başvuruların geri çekilmesi gerekir.

Sosyal Güvenlik Uygulamaları

İspanya'da genel kural olarak İspanya'da çalışanlar, işverenlerin çalışanları, serbest meslek sahipleri, üretim kooperatiflerinin üyeleri, hizmetçiler, askeri personel, memurların hepsi İspanyol Sosyal Sigorta Kurumu'na kayıtlı olup ilgili sosyal sigorta paylarını yatırmakla sorumludur (*İspanya'nın sosyal güvenlik anlaşması imzaladığı ülkelerden geçici olarak İspanya'ya gelmiş ve burada görevlendirilmiş çalışanlar bu zorunluluğa tabi değildir*).

İspanyol Sosyal Güvenlik Programı birçok sayıda program içermektedir:

- Genel sosyal güvenlik programı
- Genel sosyal güvenlik programında özel muameleye hak kazanan bazı durumlar vardır: sanatçılar, demiryolu işçileri, satış temsilcileri, tarım işçileri, vb.
- Özel sosyal güvenlik programları: Denizciler, serbest meslek sahipleri, memurlar, askeri personel, maden işçileri ve öğrenciler

Genel kural olarak işverenler ve çalışanları yukarıda ilk olarak belirttiğimiz genel sosyal güvenlik programına tabi olacaktır. Çalışanların veya işverenlerin genel sosyal güvenlik sistemine tabi olduğu durumlarda, sosyal güvenlik ödemelerinin bir kısmı işveren tarafından bir kısmı da çalışan payından ödenmektedir.

Personele ait sosyal güvenlik paylarını belirlemek amacıyla bir dizi profesyonel ve mesleki kategori sınıfları yaratılmıştır. Her kategorinin, genellikle yıllık bazda gözden geçirilen bir maksimum ve minimum katkı tabanı bulunmaktadır. (Örnek: mühendisler ve üniversite mezunları: Minimum ödenek aylık: 1.929,00 avro ve Maksimum ödenek aylık: 4.909,50 avro). Toplam tazminatı maksimumu aşan veya maksimuma ulaşamayan işçiler, katkı paylarını kendi kategorileri için katkı tabanına uygun hale getirmelidir.

2025 yılı Genel Sosyal Güvenlik Programı kapsamındaki işveren ve çalışanlar için geçerli olan katkı oranları aşağıda yer almaktadır:

	İşveren Payı (%)	Çalışan Payı (%)	Toplam (%)
Genel sigorta pay oranı	23,60	4,70	28,30
Nesiller Arası Eşitlik Mekanizması (MEI)	0,67	0,13	0,80
İşsizlik:			
- Genel kural: Belirli süresi olmayan iş kontratları, staj kontratları; engelli çalışanların kontratları (%33'ten az olmayan bir engelliliği kabul edilenler)	5,50	1,55	7,05
-Belirli süreli iş kontratları	6,70	1,60	8,30
Profesyonel Eğitim Payı	0,60	0,10	0,70
Maaş garantisi fonu payı	0,20	-	0,20
Toplam genel kural	30,57	6,48	37,05
Belirli süreli iş kontratlarının toplamı	31,77	6,54	38,30

İspanya'da, işverenlerin işyeri kazaları ve mesleki hastalık risklerini karşılamak için ilave Sosyal Güvenlik katkıları yapmaları gerekir. Bu oranlar, işin türüne ve söz konusu risk düzeyine bağlı olarak değişir. Örneğin, ofis işi gibi düşük riskli işler için yaklaşık %1,5'lik ilave oran olabilirken, madencilik veya mineral çıkarma gibi yüksek riskli sektörler için %7'yi aşabilir. Bu katkılar, her mesleki faaliyetin doğasında bulunan risklerle ilişkili maliyetleri ele almak için özel olarak tasarlanmıştır. Bu oranların ayrıntılı ve güncel bir tablosu Sosyal Güvenlik web sitesinde yer almaktadır:

İşverenler, çalışanların katkı payını maaş bordrolarından düşüp işverenin katkı payına ek olarak bu miktarı da Sosyal Güvenlik Kurumu'na ödemekle yükümlüdürler. Ayrıca işverenler, belirli aralıklarla maaş konusundaki yeni artışlar ile ilgili konuları ve tüm maaş tutarını Sosyal Sigorta Kurumu'na bildirmelidir.

İspanya'nın hâlihazırda 25 ülke ile ikili Sosyal Güvenlik Anlaşması olmakla birlikte Türkiye bu ülkeler arasında yer almamaktadır.

Asgari Ücret

İspanya'daki mevcut asgari ücret, yıl için asgari ücreti belirleyen 11 Şubat 2025 tarihli 87/2025 sayılı Kraliyet Kararnamesi ile belirlenmiştir. Aylık tutar, yılda 14 ödeme (genellikle Haziran ve Aralık aylarında yapılan iki ikramiye ödemesi dahil) esas alınarak 1.184 avrodur. İspanya'da maaşlar yıllık bazda hesaplanır, yani bir çalışan için asgari brüt yıllık maaş 16.576 avrodur.

Tüzel kişi/şirket, bu tutarın bir yüzdesini Vergi Dairesi'ne (Çalışanların Gelir vergisi ödemesinin bir kısmını) ve Sosyal Güvenlik Kurumu'na (Önceki tabloda Çalışan Payı yüzde olarak belirtilmektedir) ödemek üzere tutmaktadır.

Bu nedenle çalışanın bir şirkete olan maliyetini bilmek için, firmanın Sosyal Güvenlik katkısına (bir önceki tabloda işveren payı ile iş kazalarına ve meslek hastalıklarına firmanın katkı yüzdesini (faaliyet sektörüne bağlı olarak) de) eklemek gerekmektedir.

Sigorta

Sigorta sektörü, İspanyol ekonomisinde önemli bir rol oynamaktadır ve hem bireylere hem de işletmelere temel finansal koruma sağlamaktadır. Öngörülemeyen risklere karşı koruma sağlamanın yanında yatırım ve risk yönetimi stratejilerini kolaylaştırarak ekonomik istikrarı da desteklemektedir. Sigorta sektörü, GSYİH'ye ve istihdama önemli katkılarıyla İspanya'nın mali yapısının temel taşı konumunda bulunmaktadır.

Sigorta Birliği olan UNESPA, %96 civarında önemli bir pazar payına sahip olan yaklaşık 200 adet sigorta ve reasürans şirketini kapsamaktadır.

İspanyol sigorta sektörü 2024 yılında dayanıklılık gösterdi ve toplam primler 2023 yılına kıyasla %1,56'lık hafif bir düşüşle 75,16 milyar avroya ulaştı. Bu düşüş, öncelikle 2023 yılındaki olağanüstü performansın ardından 28,83 milyar avroya ulaşan hayat sigortası primlerindeki %13,59'luk düşüşten kaynaklandı. Ancak hayat dışı sigorta, primlerin %7,78 oranında artarak 46,33 milyar avroya ulaşmasıyla güçlü bir büyüme gösterdi. Bu büyümeye temel katkı sağlayanlar arasında otomobil sigortası (13,18 milyar avro, +%8,88), sağlık sigortası (12,06 milyar avro, +%7,40) ve konut, ticari ve endüstriyel poliçeleri kapsayan çoklu risk sigortası (9,97 milyar avro, +%8,62) yer aldı. Kurumsal poliçeler gibi diğer hayat dışı segmentler de iyi performans göstererek 11,13 milyar avro (+%6,16) seviyesinde yer aldı.

İspanyol sigorta pazarı, endüstriyi şekillendirmede önemli rol oynayan birkaç önemli şirket tarafından yönetilmektedir. CaixaBank'ın bir yan kuruluşu olan VidaCaixa, sürekli olarak pazar lideri olarak öne çıkarken, onu köklü bir küresel sigorta sağlayıcısı olan Mapfre yakından takip etmektedir. Grupo Mutua Madrileña da özellikle hayat dışı sigorta segmentinde güçlü bir konuma sahipken, Allianz ve Zurich pazarda önemli bir varlığa sahip kilit oyunculardır.

Diğer önemli katkı sağlayıcılar arasında GCO (*eski adıyla Grupo Catalana Occidente*), Generali, Grupo AXA ve Santa Lucía yer alır ve bunların hepsi sektörün performansını önemli ölçüde etkiler. Ayrıca, Santander Seguros, BBVA Seguros ve Helvetia gibi şirketler, sektörün büyümesine ve istikrarına yaptıkları katkılardan dolayı takdir edilmektedir. Bu önde gelen firmalar, İspanyol sigorta sektörünün ulusal ekonomideki kritik rolünü toplu olarak güçlendirmektedir.

Bankacılık Mevzuatı

Ana kredi kurumları, yani bankalar, tasarruf bankaları ve kredi kooperatifleri, işlerinin hacmi ve ekonominin tüm kesimlerindeki varlıkları nedeniyle İspanya'daki finans sektöründe özellikle önemli bir rol oynamaktadır.

19 Mart 2025 tarihi itibarıyla İspanya Merkezi Bankası'na resmi olarak kayıtlı 46 bankanın yanı sıra 2 tasarruf bankası, 60 kredi kooperatifi, İspanya'daki yabancı kredi kuruluşlarının 29 temsilciliği, İspanyol olmayan AB kredi kuruluşlarının 76 şubesi ve AB dışı kredi kuruluşlarının 4 şubesi bulunmaktadır. Buna ilaveten, İspanya Merkez Bankası kayıtları, İspanya'da fiziksel varlığı olmayan yaklaşık 700 kuruluşun varlığını göstermektedir ancak bunlar aynı zamanda bölge içinde de hizmet vermektedir.

İspanyol bankacılık sektörünün en dikkat çekici özelliklerinden biri, üç büyük bankacılık grubu etrafında yüksek derecede yoğunlaşmasıdır: Santander, BBVA ve CaixaBank. Bu kurumlar piyasaya hakimdir, mevduat, kredi ve yatırım fonlarında önemli paylara sahiptir ve bu durum da finansal manzara üzerindeki güçlü etkilerini yansıtır. Bu önde gelen oyunculara ilaveten, Sabadell, Unicaja ve Bankinter gibi diğer önemli bankalar da sektörde kilit bir rol oynayarak çeşitliliğine ve rekabet gücüne katkıda bulunur. Bu kurumlar birlikte, dinamik bir ekonomik ortamda dayanıklılığı ve uyum yeteneği ile tanınan İspanyol bankacılık sistemini şekillendirir. Kamu kesiminin bankacılık sistemi içindeki ağırlığı çok azdır. Bu alandaki ana aktör, Resmi Kredi Enstitüsü'dür (ICO). ICO, Ekonomi ve İş Destek Sekreterliği aracılığıyla Ekonomik, Ticaret ve Girişimcilik Bakanlığı'na bağlı bir kredi kuruluşudur. Devletin finans kurumu olarak hareket eder ve ciddi ekonomik krizlerden veya doğal afetlerden etkilenenlere Hükümetin açık talimatları uyarınca finansman sağlar. Ayrıca resmi ihracat ve kalkınma finansman araçlarını yönetir.

İspanya'daki özel bankaların tabi olduğu temel düzenlemeler şunlardır:

- 26 Haziran 2014 tarihli ve 10/2014 sayılı, kredi kuruluşlarının düzenlenmesi, denetimi ve ödeme gücü hakkında Kanun.

– Kredi kuruluşlarının düzenlenmesi, denetimi ve ödeme gücü hakkında 26 Haziran 2014 tarihli ve 10/2014 sayılı Kanun'un uygulanmasına ilişkin 13 Şubat 2015 tarihli ve 84/2015 sayılı Kraliyet Kararnamesi.

– Kredi kurumları ve yatırım firmaları için gereklilikler hakkında 648/2012 sayılı Yönetmeliği tadil eden Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 575/2013 sayılı Yönetmeliği,

İspanya Merkez Bankası'nın web sitesinde, finansal kuruluşlara (*özel bankalara ek olarak, tasarruf bankaları, kredi kooperatifleri, vb. gibi diğer kuruluşlar*) uygulanan düzenlemeler (AB, ulusal ve bölgesel) ayrıca diğer yönergeler veya genelgeler gibi ilgi çekici bilgiler hakkında bir bölüm bulunmaktadır. Bu düzenlemelerin bir kısmı İngilizceye çevrilmiştir:

(<https://www.bde.es/bde/en/secciones/normativas/>)

Vizeler

Seyahat Vizesi:

Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeye tabidir. Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri ise 180 gün içinde 90 günü aşmamak kaydıyla, İspanya'ya yapacakları seyahatlerinde vizeden muaftır.

Çalışma ve Oturma İzinleri:

İspanya göç mevzuatında Avrupa Topluluğu rejimine tabi olan yabancılar ile genel göçmenlik kurallarına tabi olan yabancılar arasında ayırım bulunmaktadır.

– AB üyesi devletlerin vatandaşları

AB üyesi diğer devletlerden, Avrupa Ekonomik Bölgesinden veya İsviçre'den gelen ve Avrupa Topluluğu rejimine tabi olan vatandaşlar için çalışanlar ya da serbest meslek sahipleri için çalışma izni gerekmemektedir. Bu kişiler, İspanya vatandaşları ile aynı işçilik haklarına sahiptir. Bu gruba giren yabancılar ve onların bazı aile üyeleri İspanya'da ikamet kartı olmadan ikamet edebilmektedir. Gereken tek şey geçerli bir kimlik kartı ya da pasaporttur. Topluluk sisteminde yer alan diğer yabancı vatandaşların ikamet kartı edinmesi gerekir.

– AB üyesi olmayan devletlerin vatandaşları

Avrupa Topluluğu rejimine tabi olmayan yabancıların İspanya'da yaşama ve çalışma izni ve özel bir çalışma vizesi alması gerekmektedir. AB vatandaşları dışında personel almak isteyen işverenler de İspanya Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'ndan izin almak zorundadır. Ancak, çalışma izninin olmaması istihdam sözleşmesindeki yabancı işçi haklarını geçersiz kılmayacağı gibi yabancı işçinin hak ettiği imtiyazları edinmesini de önlemez. Çalışma izinlerinin işin türüne ve süresine göre değişen çeşitli tipleri vardır. Beş yıl boyunca sürekli olarak İspanya'da yasal yollardan ikamet etmekte olan yabancılar, maaşlı işçi veya serbest meslek sahibi çalışma ve oturma izinlerini yeniledikten sonra daimi oturma izni alır. Bu izin

alındıktan sonra da her beş yılda bir yenilenmek üzere daimi kimlik kartı için başvurmak zorunludur.

Çalışma izinleri ve ücretli çalışanların izinleri hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki internet sitelerinden ulaşabilir:

<https://www.investinspain.org/en/doing-business/foreign-residents>

<https://www.inclusion.gob.es/en/web/migraciones/home>

Kaynak: T.C. Madrid Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği